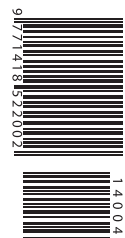

OCTOGON

ARCHITECTURE
& DESIGN

www.octogon.hu
2014/7. SZÁM 1450 Ft
Előfizetőknek: 1250 Ft

CSALÁDI HÁZ A HAJDÚSÁGBAN | ÉPÍTÉSZ MŰTERME DEBRECENBEN | STADION AZ ERDŐBEN
JURAI KISHÁZ | PANNONHALMA: MAJORSÁG ÉS KOSÁRCSARNOK | KIRÁLY TAMÁS '80s
DESIGN HÉT 2014 | SZTÁRINTERJÚ: JURGEN BEY, BENEDETTA TAGLIABUE | MOSZKVA APÁCSKA

LAPUNK TÁMOGATJA AZ:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Do work Kft. 1025 Budapest, Szépvölgyi út 146.
Tel.: +36 1 489 3860 Fax: +36 1 212 8339
E-mail: dowork@dowork.hu
Web: www.dowork.hu

SKYBOX – GROUPAMA ARÉNA

Közületi bútorok a do work!-től

Stool_One

design: *Konstantin Grcic*

office & retail

Eddig elkészült 220 000 m² iroda és üzlethelyiség

az utolsó csavarig

BLOOMBERG • NESPRESSO • JOHNSON & JOHNSON • KOTRA • BMW • NORMARK
BERLIN CHEMIE • KÜHNE+NAGEL • SOUTH STREAM • UPS • CASATI HOTEL
UPS • LUFTHANSA • AGCO • HEINEKEN • TRANSCOM • BRITISH TELECOM
KLM • INVITEL • DM • HP • IBM • MERCK • EXPEDITORS • OMV • GSK
SUPERSHOP • FIRST CLIENTS • ESTÉE LAUDER • ECHO • VAN GRAAF
PEEK & CLOPPENBURG • RECKITT BENCKISER • COLLIERS INTERNATIONAL
EXTREME DIGITAL • DECOR FLOOR • H&M • NOTEBOOK.HU • MEDIA MARKT
IANA • AXA • GURU • FIBERNET • NUMBER ONE • KRIZIA • SAP • VERTIS
PANASONIC • SOLAR CAPITAL • SUZUKI • NORTHLAND • ELECTRO WORLD
SHELL • MAX CITY • PWC • GSK • SASCH • TELEPERFORMANCE • CETELEM

FITOUT®
AZ UTOLSÓ CSAVARIG

FIT-OUT International Kft. | 1138 Budapest Révész utca 25.
+36 1 705 8773 info@fitout.hu www.fitout.hu

the
lighting
bible®
OUT NOW!

Available as
a tablet app for
iPad or Android.
Free to download
in the store.

10 New
Collection
2014-2015

discover new catalogue & new collections at deltalight.com

b_e light!

H-1025 Budapest,
Szépvölgyi út 146.

www.belight.hu

 DELTALIGHT®

OCTOGON
ARCHITECTURE
& DESIGN

TETSIK,
AMIT CSINÁLUNK?
LEGYEN
AZ ELŐFIZETŐNK!

Rendelését leadhatja weben: www.octogon.hu/elofizetes

e-mailen: megrendelem@octogon.hu

telefonon: +36 30 510 8888

digitális előfizetés: www.dimag.hu

www.digitalstand.hu

10 lapszám

15% kedvezmény 12 325 Ft

10 lapszám diákoknak, Facebook, Instagram lájkolóinknak

25% kedvezmény 10 875 Ft

10 lapszamos digitális előfizetés

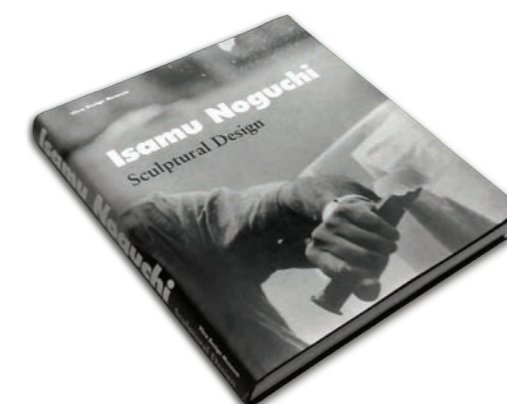
8 500 Ft

Régi lapszámaink

1450 Ft helyett 1 000 Ft

Zöldek vagyunk! Budapestre bringás futárokkal küldjük a lapokat.
Csomagküldés, külföldi postázás esetén a postaköltséget felszámítjuk.

A **point zero** ÉS AZ **OCTOGON** KÖZÖS
NYEREMÉNYJÁTÉKA!

Turbucz Katalin
Szigetszentmiklós

Gratulálunk!

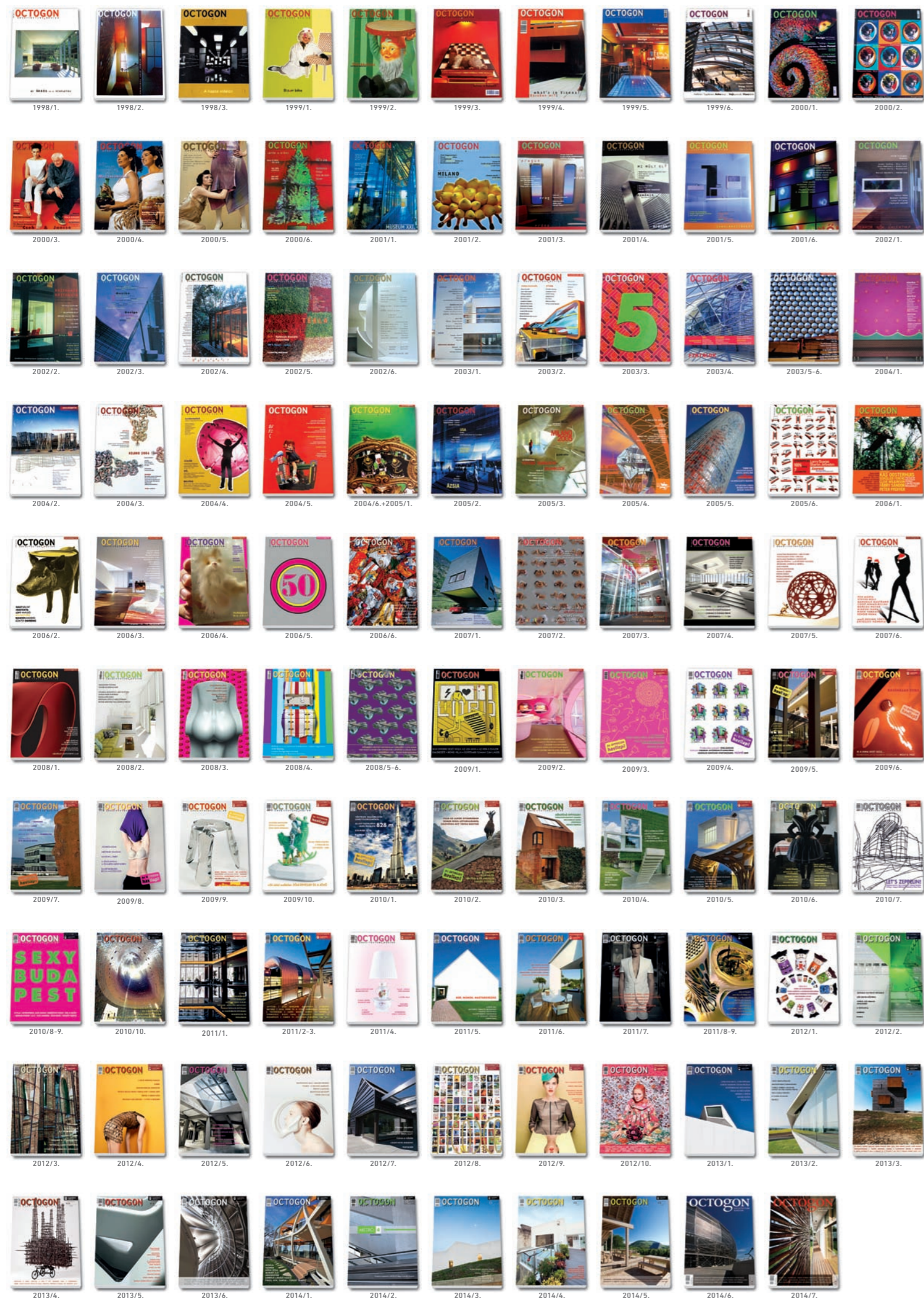
Előfizetőink között egy
ISAMU NOGUCHI - SCULPTURAL DESIGN
című könyvet sorsolunk ki
a POINT ZERO felajánlásával.
A 2014/7. lapszám előfizetői
nyereményjátékának nyertese:

www.octogon.hu

www.pointzero.hu
H-1025 Budapest, Szépvölgyi út 92/G.

**point
zero**

A 2014/7. **OCTOGON** ARCHITECTURE & DESIGN MAGAZINT KERESSE

a hírlapárusoknál, Tesco–Auchan hipermarketekben,
Agip benzinkutakon és az alternatív árusítóhelyeken!
Valamint elérhető digitális változatban is!

V. kerület
EUGA – BUDAPESTI
ÉPÍTÉSZETI KÖZPONT

1052 Budapest,
Petőfi Sándor utca 5.

VI. kerület
IRÓK BOLTJA

1061 Budapest,
Andrássy út 45.

IX. kerület
MŰVÉSZETEK PALOTÁJA

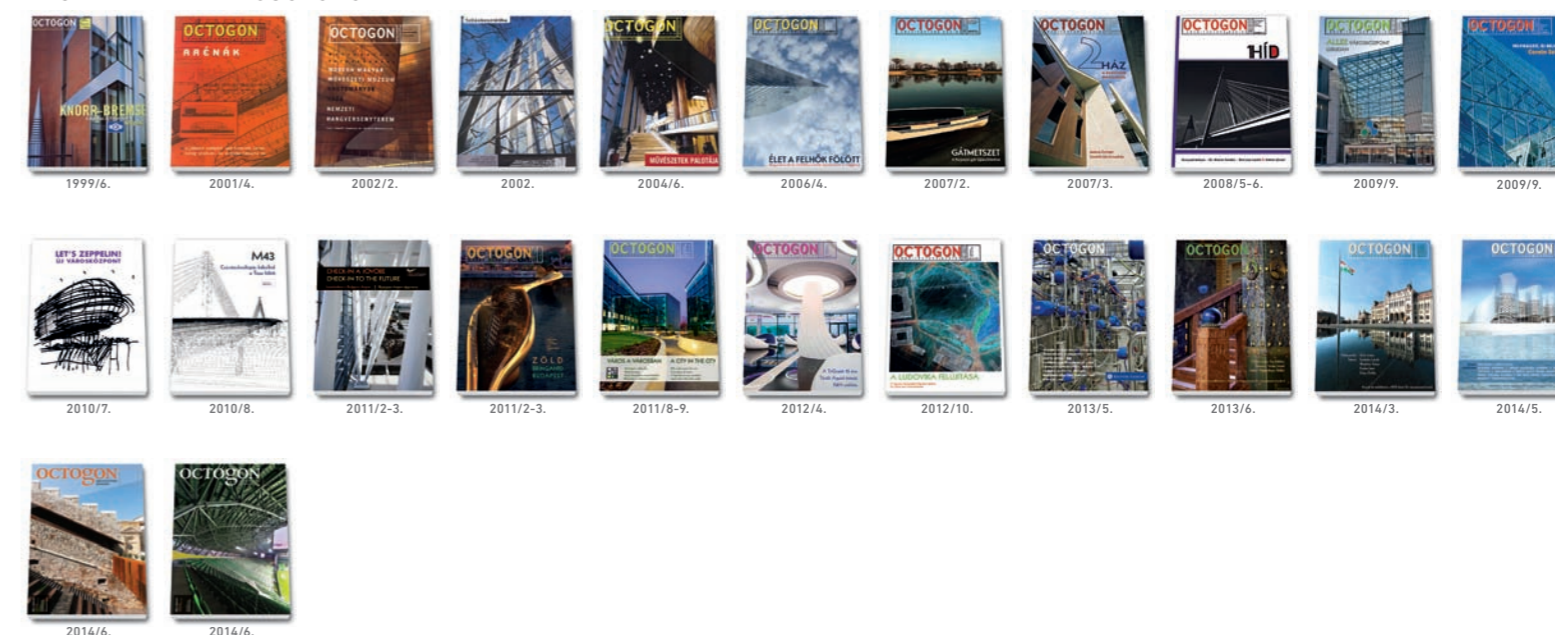
1095 Budapest,
Komor Marcell utca 1.

XIV. kerület
TERC SZAKKÖNYVESBOLT

1149 Budapest,
Pillangó park 9.

ÉPÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ MELLÉKLETEK

ÉPÍTŐIPAR-ÉPÍTÉSZET MELLÉKLETEK

MILÁNÓ MELLÉKLETEK

LAKÁSTREND MELLÉKLETEK

AUTÓS ÉS KERÉKPÁROS MELLÉKLETEK

DIVAT/DESIGN MELLÉKLETEK

KÜLFÖLDI MELLÉKLETEK

1715

Sokszor leírtuk, sokszor leírták: a titkos és nyílt pályázatoknál alkalmasabb kiválasztási eszköz nem létezik az építészeti tervezés területén. Demokratikus viszonyok között jó közérzetet biztosít, átláthatóságot teremt, terepe a morgolódnak, tanít, szórakoztat, gyönyörködtet, informál. Bizonyos lépték felett a jó pályázat – konkrétan a jó pályázati kiírás – sikerességének elsődleges fokmérője nem túlságosan kifinomult: ha sokan pályáznak, akkor sikeres volt a kiírás, ha kevesen pályáznak, akkor a kiírók, leendő megbízók hibáztak. Egyszerű képlet. Nyilván sok egyéb körülmény is árnyalhatja ezt a vegytiszta keverecset, ám az elmúlt évtizedek bizonyítják, hogy a jó kiírás, jó végeredményt szül. Mindezen megállapítások meg is rekednének a felszínes egyértelműség szintjén, ha az elmúlt hónapban nem esett volna olyan sok szó a kortárs építészeti legkülönfélébb fórumain egyfajta új világrekordról. Történt ugyanis, hogy egy művészeti alapítványnak, egy európai ország építészeti szövetségének, az ország kormányának, illetve fővárosának olyan építészeti pályázatot sikerült rittyentenie, amire az annalesekben eddig még nem volt példa. Hetvenhét országból, nem kevesebb, mint 1715 pályázat érkezett be a Helsinkiben felépíteni tervezett Guggenheim Múzeum első, tökéletesen nyitott kiválasztási körére, amit idén június elején hirdettek meg és szeptember közepén zártak le. Mivel a pályázat lebonyolítását koordináló londoni cég, a Malcolm Reading Consultants (MRC) és a kiírók is így látták jónak, ezért a zárás után pár héttel a pályázat weboldalán megjelent az összes pályázati terv.

Hogy a második körbe jutó hat kiválasztott terv kapcsán ne legyen túlságosan nagy a nyomásgyakorlás, a tervek kódszámokkal, anonim módon kerültek nyilvánosságra. Tulajdonképpen sejthető volt, hogy a rekord, valamint a látványtervek, illetve a Solomon R. Guggenheim Alapítványt övező csodálattal vegyes közutalat felpörgeti a szakmai véleményalkotást is. Ennek legfőbb terepe a közösségi háló volt, ahol kommentek és a különféle tervek alkotóival kapcsolatos találgatások százai jelentek meg. Létrejött és aktívan működésbe lépett a bírálók, a befogadók közössége, amire minden nagy pályázatnak szüksége van. Olyan szempontok tucatjai fogalmazódtak meg, amire a legkörültekintőbb, legfelkészültebb zsűri sem feltétlenül gondolt volna. Ráadásul a terveken végigfutva kialakul az a vélemény is, miszerint a pályázók hihetetlenül széles kulturális repertoárt voltak képesek felmutatni, aminek mélyebb elemzéséhez a kulturális antropológia kutatási eszközeit kellene felvonultatni. Örültek, világmegváltók, szépelgők, apologéták, zseni ötleteinek tárháza ez az 1715 terv. Anti-tervek, anti-antitervek, globalizációkritika, kultúrákritika és megannyi gyönyörű, lírai megfogalmazása ugyanannak a témának. Szinte sajnáljuk, hogy december 2-án kihirdetik a hat legjobb tervet, hogy aztán 2015 júniusán, a konzultációk és a részletek kidolgozása után a végső győztes százezer euróval – míg a helyezett ötvenötezer euróval gazdagabban –, az esetleges megbízás és építés reményével a szívében lezárja ezt a szédítő forgatagot. Addig is örülünk annak, hogy ennek a nagyszerű mókának a kellős közepén vagyunk.

a Szerk.

KIADJA / Publisher
Observer PUBLISHING Kft.
 1025 Budapest, Szépvölgyi út 146.
 Tel.: (+36-30) 510-8888
 E-mail: info@octogon.hu

SZERKESZTŐSÉG / Editorial Office

FŐSZERKESZTŐ / Editor-in-Chief
 Bojár Iván András
 (ivan.bojar@octogon.hu)

VEZETŐ SZERKESZTŐ / Top Editor
 Martinkó József
 (josef.martinko@octogon.hu)

SZERKESZTŐ / Editor
 Molnár Szilvia
 (szilvia.molnar@octogon.hu)

OCTOGON ONLINE SZERKESZTŐ
 Editor of OCTOGON Online
 Katona Sándor
 (sander.katona@octogon.hu)

ROVATSZERKESZTŐ / Editor
 Farsang Barbara, Ifj. Gárdonyi László,
 Kaplár F. Krisztina
 (info@octogon.hu)

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSÁK
 Correspondents
 Csikós Gábor, Kovács Péter, Petrik Rita,
 Szépvölgyi Viktória, Vadas József

KÜLFÖLDI LEVELEZŐK
 Foreign correspondents
 Bansar Mohamed (Casablanca)
 Cser Brigitta (Barcelona)
 Kay Szakall von Losoncz (Basel)
 Matúz Melinda (Hollandia)

MÉDIA ÉS KOMMUNIKÁCIÓS SZERVEZŐ
 Media and Communication Organizer
 Bencsik Klára

GRAFIKAI TERVEZÉS / Graphic Design
 LAPTERV / Layout Design
 Sólmos Ágnes Eszter
 grafikus@octogon.hu

HIRDETÉS, ÉRTÉKESÍTÉS / Advertising sales

ÉRTÉKESÍTÉSI IGAZGATÓ / Head of Sales
 Toperczer Attila
 attila.toperczer@octogon.hu

KIEMELT ÜGYFÉLKAPCSOLATI MENEDZSER
 Key Account Manager
 Bucsay Orsolya
 orsolya.bucsay@octogon.hu

KIEMELT ÜGYFÉLKAPCSOLATI MENEDZSER
 Key Account Manager
 Várszegi Csilla
 csilla.varszegi@octogon.hu

FOTÓ-ELŐKÉSZÍTÉS, CTP, NYOMÁS ÉS KÖTÉS
 Printed by
 Mester Nyomda
 Felelős vezető: Anderle Lambert

ISSN 1418-5229

TERJESZTÉS / Distributed by
 Magyarország: Lapker Rt.
 Románia, Szerbia, Szlovákia: Color Interpress Kft.

Országos könyvterjesztő hálózatok
 és alternatív terjesztőhelyek (ld. 5. oldal)

A hirdetések tartalmáért
 szerkesztőségünk nem vállal felelősséget.

Lapunkat rendszeresen szemlézi a megújult

www.observer.hu

Borító: Családi ház Debrecen közelében,
 Hatvani Ádám, Korompay Attila, Dékány Tibor
 Fotó: Bujnovszky Tamás

8 ÉPÍTÉSZ RANDOM 10 KÜLFÖLD

10 MARTINKÓ JÓZSEF:
NEM KISPÁLYA

Szlovén stadion egy fehérorosz erdőben
 Rok Oman, Špela Videčnik

17 MŰVÉSZ
Benedetta Tagliabuè
Szépvölgyi Viktória kérdezte

22 MOLNÁR SZILVIA:
KAMUFLÁZS
Családi ház a Jurában
 Matgorzata Łapaj,
 Kuba Kowalczyk

28 VILLA

28 MARTINKÓ JÓZSEF:
FELSZÍN
Családi ház a Hajdúságban
 Hatvani Ádám,
 Dékány Tibor,
 Korompay Attila

35 MARTINKÓ JÓZSEF:
A LÉNYEG
Az Archiko új építész műterme Debrecenben
 Kovács Péter DLA

44 ITTHON

44 KATONA VILMOS:
ÁJTÁRÓ
A Pannohalmi Bencés Gimnázium tornacsarnoka
 Gutowski Robert

52 KATONA VILMOS
TISZTES KÖZELSÉG
Pannohalmi Apátsági Major látogatóközpont
 Czigány Tamás, Papp Róbert, Cseh András

58 VADAS JÓZSEF
HISTORIZMUSON INNEN ÉS TÚL
Kallina & Zsolnay
 Deák Zoltán

63 MIN DOLGOZIK?

FARSANG BARBARA ROVATA
EMBERKÖZPONTÚ VÁROSTERVEZÉS
Interjú Guba Sándor
és Hámori Péter építészekkel
TECHNOLÓGIA ÉS HUMÁNUM
Rácz Mónikát
és Szabadics Attilát kérdeztük

68 KKK

68 DÉKEI KRISZTA:
TÁMADÁS A SZÜRKE ELLEN
Király Tamás '80s

↑ **70 IFJ. GÁRDONYI LÁSZLÓ:**
HÁROMSZÖGBŐL ÉPÍTENI
A Logifaces építőjátékról
 Benedek Zsanett, Lakos Dániel

72 VÁROSOK, KÉPEK
Az Év építészeti fotója

76 DESIGN RANDOM

79 MOLNÁR SZILVIA:
KELL EGY HÉT
Design Hét 2014 – Budapest, Pécs, Sopron

86 ÁTLAGOS HOLLAND
Szépvölgyi Viktória interjúja
 Jurgen Beyjel

92 DESIGNLOKÁTOR

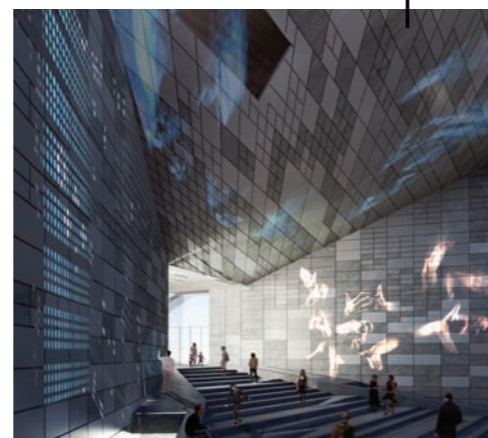
92 MOLNÁR SZILVIA:
MOSZKVA APÁCSKA →
Door 19, a show folytatódik
 Lana Grineva

Drága ikreim

Tizenhárom évvel az ikertornyok ellen intézett terrortámadás után, november 3-án hivatalosan is átadták a *One World Trade Center* (aka. Freedom Tower) épületét. Beszámolók szerint a Condé Nast médiavállalat egyik alkalmazottja volt az, aki az első hivatalos munkanapon elsőként érkezett meg a toronyban működő munkahelyére. A 3,9 milliárd dollárba kerülő, 408 láb magas antennájával együtt 1776 láb magas (541,32 m), 104 emeletes épület tervezője a Skidmore, Owings & Merrill LLP (SOM, David Childs) volt. Emlékeztet, hogy az első, bohózatba fulladt nyílt építészeti pályázat után kiírt második pályázatot Daniel Libeskind koncepciója nyerte 2002 decemberében. Biztonsági okokra és a bérelhető területek mértékének alacsonyására hivatkozva a fejlesztő végül 2005-ben a SOM-ot bízta meg a tervezéssel. Míg a 240 ezer négyzetméter hasznos alapterületű torony elkészült, a múzeumot, hat kisebb toronyházat, metrócsomópontot magába foglaló teljes WTC-rekonstrukció befejezése még várta magára.

↑
01

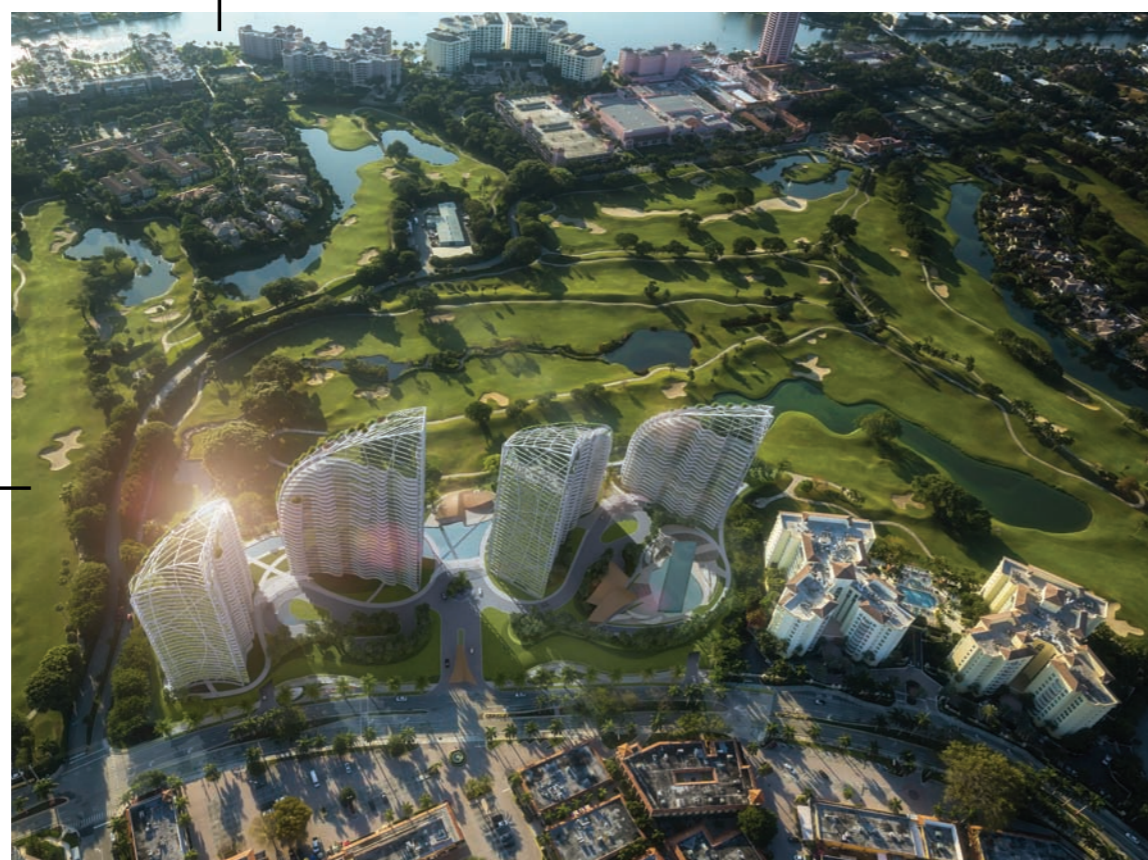
↑
02 Monitor

Győztest hirdettek a madridi digitális művészetek múzeumának épületére kiírt építészeti pályázaton. A hivatalosan CTRL + SPACE néven futó megmérettetésén végül az olasz Urban Interface (Arch. Michelangelo Vallicelli, Lorenzo Sant'Andrea, Nicolò Troianiello) nyert. Tervük radikálisan szakít a zárt, laboratóriumszerű múzeumkoncepcióval. Olyan szabadon átjárható, kapuszerűen nyitott épületet gondoltak el, aminek külső határoló síkjai monitorként működnek. A díjazottak között szerb, lengyel és román stúdiók is voltak.

Miami Vice

Boca Ratonon, Észak-Miamiban, 2015-ben kezdődhet el a ELAD National Properties új, 500 lakásból álló fejlesztése, amihez kertek és egy golfklub is tartozik. Természetesen sem a lépések és a fejlesztő személye, sem a műfaj, és a helyszín nem készítené minket írásra, ha a helyi GS4 Studios partnereként nem Daniel Libeskind vetette volna papírra a négy toronyból álló lakópark koncepcióját. Árakról ne beszéljünk!

03 →

Kínai puceráj

Mi lenne a kortárs építészettel olyan nagyszerű és az általános iskolások körében is közszeretettel örvendő, dubaji székhelyű luxusszálloda-lánckal, mint amilyen a Jumeriah Group. A nemzetközi hotellánc legutóbb egy-egy Zaha Hadid, illetve Norman Foster által tervezett kínai idegenforgalmi egység építését jelentette be. Nancsingban 250 szoba épül az iraki származású tervező irodájának koncepciója alapján, míg a Foster + Partners 200 szobányi luxuson dolgozik Vuhan üzleti negyedében.

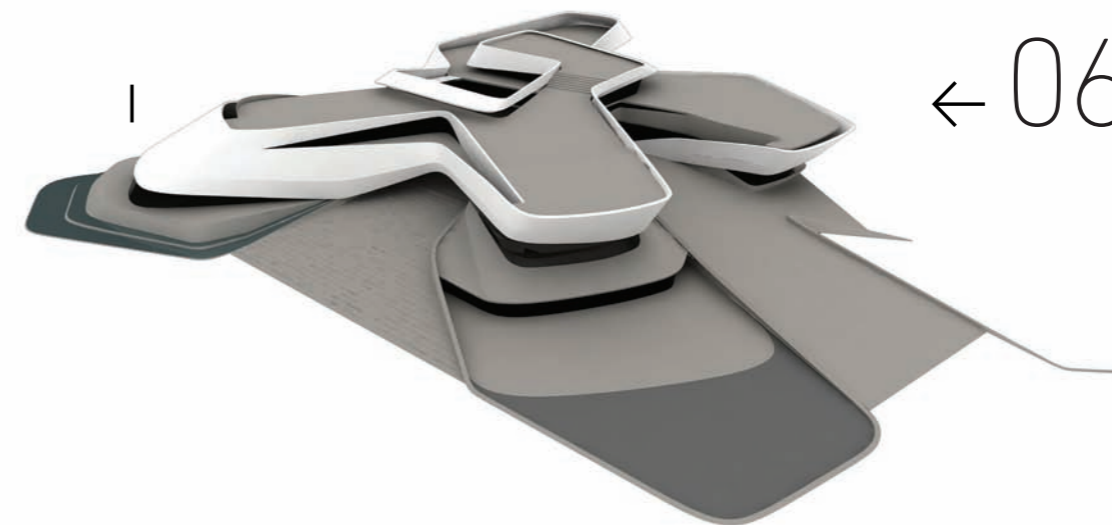
04 ↑

→
Here

A világ ötödik legnagyobb építészeti tervezőirodájaként számotartott, 2002-ben alapított Aedas legfrissebb, kínai munkája a befejezéshez közeledik. A nyolc országban, 13 irodában, 1400 munkatársat foglalkoztató céget hét igazgató vezeti. Az alapító építész Keith Griffiths. Az elmúlt 12 évben száz projektet fejeztek be, amelyek összapterülete meghaladja a 100 millió négyzetmétert. Legújabb épületeik egyikét angolul Shanghai Greenland Qingpu Xujing Districtnek nevezik és mintegy 172 000 négyzetméteres lesz. A bevásárlóközpont, hotel, konferencia központ, irodaház komplexum elrendezése egy szimbolikus lóherét mutat és gyaloghídon kapcsolódik a világ legnagyobb kiállítási központjához, a Qingpu Xujing Konferencia és Kiállítási Központoz.

05

← 06 Szalag

A svájci-német Playze és a müncheni központú Schmidhuber közös terve nyerte a Sanghajtól délre található Ningbo város kiállítási központjának megtervezésére kiírt meghívásos pályázatot. A győztes terv elkészítése során a Hang-dinasztia idején kialakult híres kínai szalagtánc, a Cai Dai Wu Dao szolgált ihletforrásként.

NEM KISPÁLYYA

*Szlovén stadion
egy fehérorosz erdőben*

Szóveg **MARTINKÓ JÓZSEF**
Építész **ROK OMAN, ŠPELA VIDEČNIK**
Fotó **TOMAŽ GREGORIČ**

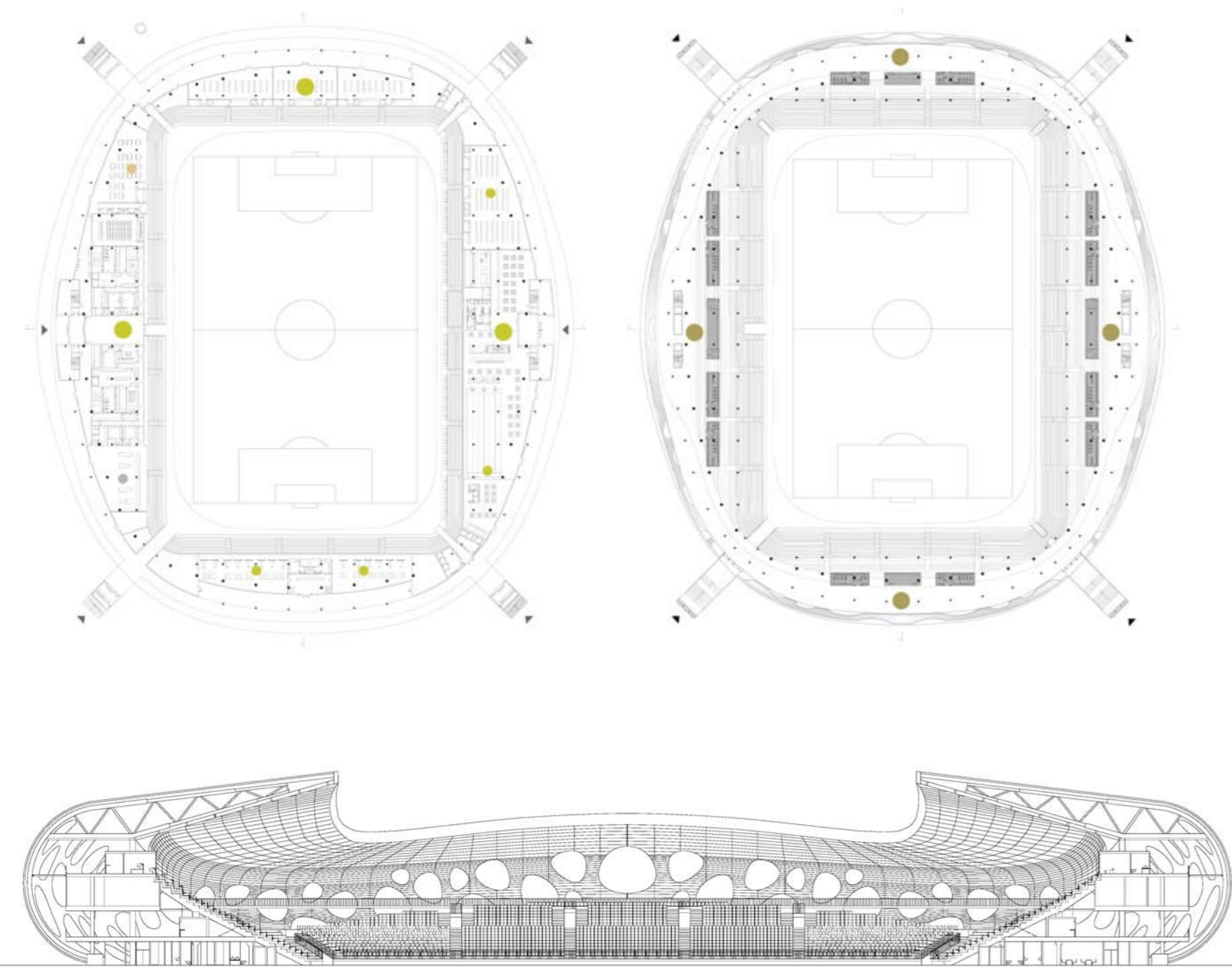
Nemrégiben készült el az idei Bajnokok Ligája harmadik selejtezőkörében 2-3-as összesítéssel a Debreceni VSC-t búcsúztató FC BATE Borisov arénája. Léptékénél fogva, elhelyezkedése okán, illetve néhány technikai, szerkezeti részlet miatt is kézenfekvőnek tűnik a Nagyerdei Stadion (OCTOGON 2014/5) és a 180 ezer lakosú fehérorosz város új stadionjának párhuzamba állítása.

Az elmúlt években négy alkalommal a BL-főtáblára kerülő, 1996-os újjáalakítása óta tizenegy UEFA-kupa-sorozatban résztvevő belarusz csapat meglepő, sőt zavarba ejtő formavilágú központjának tervezési alapelve ugyanúgy az erdős városi parkkal, a park fáival való kapcsolat megteremtése volt, mint a cívisvárosban. Absztrakt átírat helyett azonban a 13 ezres kapacitású létesítmény tervezői biomorf formai narratívát válasz-

tottak. A jövevény csillogva különbözik el a természeti környezettől, ám ívei puhasága, sejtmembránszerű határoló bőre, a buborékokra hajazó kör alakú áttörései mégis valamiféle óriási lényvel, gombával(?), csigával(?) teszlik hasonlatossá. Ezt a hatást tovább erősíti a szlovén OFIS architekta alkotóinak törekvése az épületidom zártságára, aminek másodlagos oka a küzdőtérre irányuló fókusz megteremtése: extrém megjelenés ide, vagy oda a lényeg a pályán és lelátókon történik. Itt jegyezhetjük meg, hogy

ez a logika némiképpen ellentmond az OFIS arhitekti egyik első pályázati győztes koncepciójának, az 1998-ban tervezett maribori stadion szerkesztési elvének. Noha ott egy nagyarányú átépítésről van szó, a végül 2008-ban 25 millió eurós költségen újjászülető aréna hullámzó, kettős épületszalagja áttörtségével teremt kapcsolatot a külső és a belső tér között.

Borisovban az észak-déli tájolású héjazat kupolaszerű zártsága nagyszerű akusztikai viszonyokat teremt, ami nagyban hozzájárul a sporteseményeken, koncerteken megkívánt atmoszféra kialakulásához. Az oldalvonalak és az első ülésorok között csak tíz-tíz méter van, így a hosszú oldalakon 17

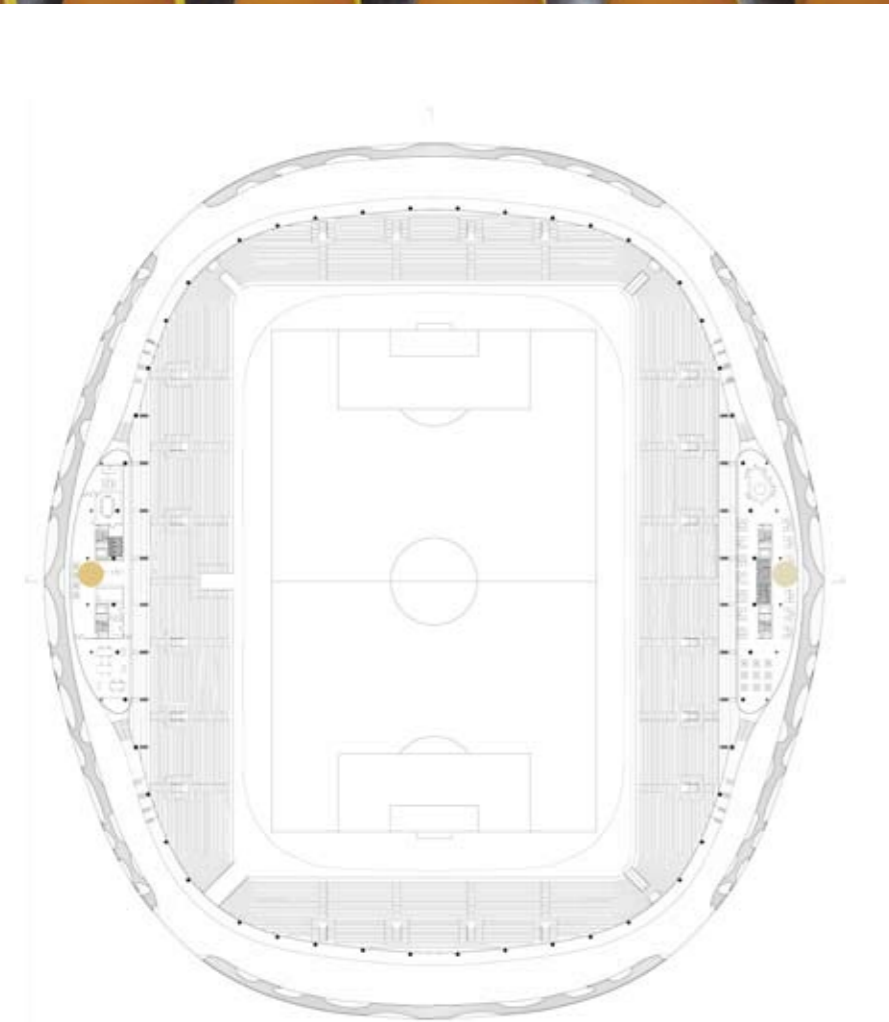
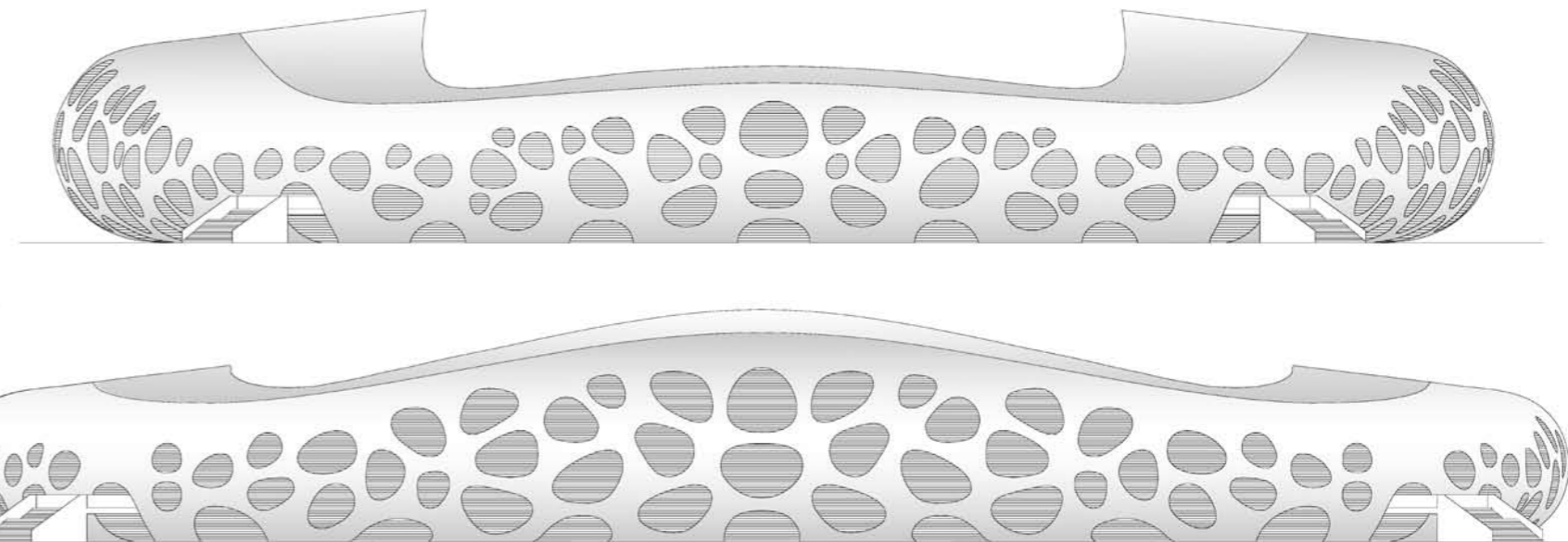

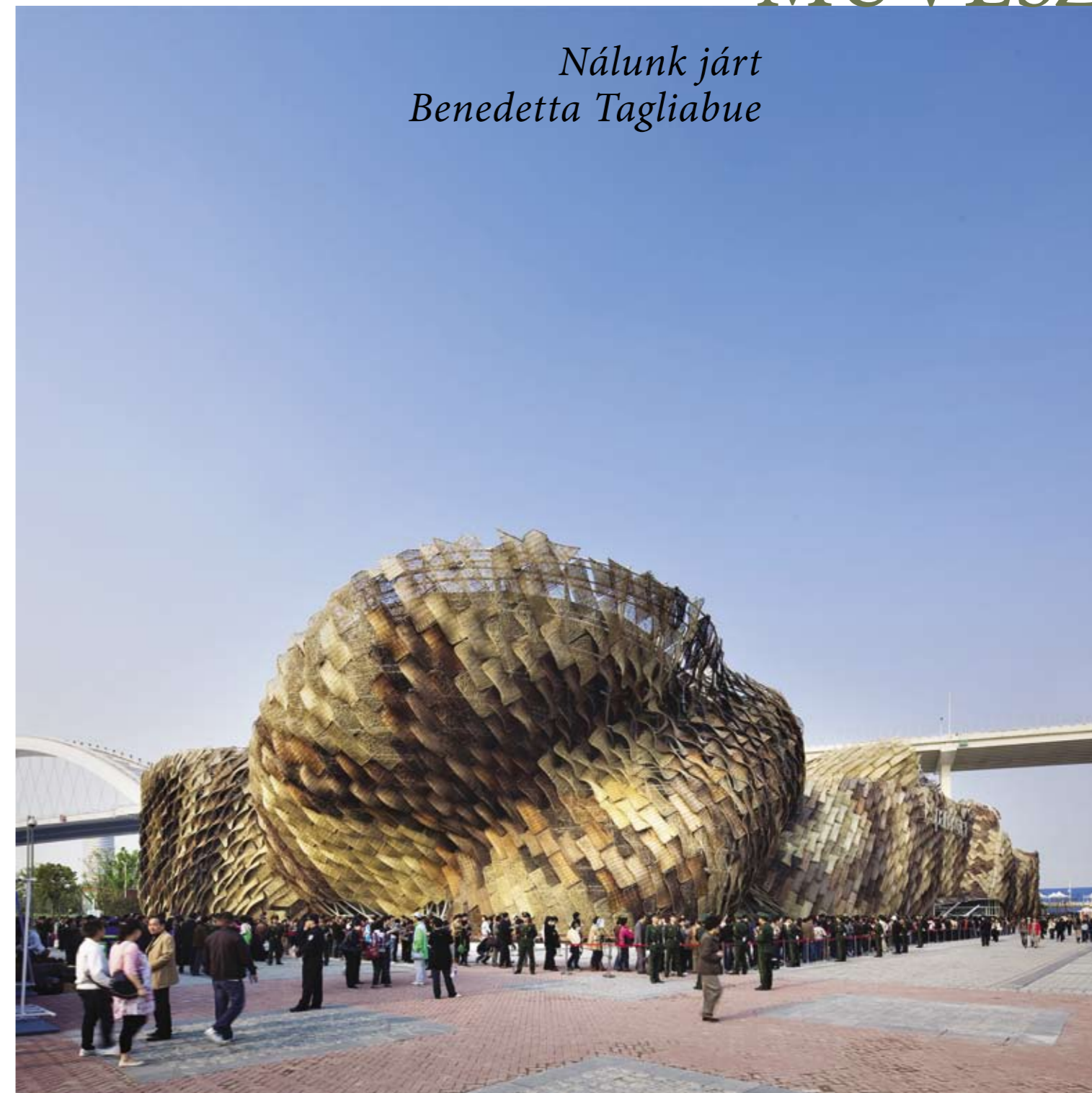
sorban, míg a rövid oldalakon 27-28 sorban ül a csaknem 13 ezer néző. Mint ebben a kategóriában már megszokott, 620 ülőhely a VIP-vendégnek is jut a 40 millió euróból (kb.12 milliárd forint) felépült stadionban, továbbá 40 közvetítőhely várja az újságírókat, valamint bárók, publikus fitness- és bowling terem, valamint étterem szolgálja ki a látogatói igényeket. Ráadásul a nyolcszáz férőhelyes felszíni parkolót is sikerült úgy elhelyezni, hogy a természeti környezet, a park fái is a helyükön maradhattak.

Tervező:
Rok Oman, Špela Videčnik (OFIS arhitekti)
Helyi partner:
Magnus Group
Tervezés:
2010
Kivitelezés:
2011-2014
Közösségi tér:
3 628 m²

Iroda:
480 m²
Kiszolgáló tér:
2000m²
Férőhely:
13 000 fő
VIP-férőhely:
620 fő
Parkolóhely:
800 db

*Nálunk járt
Benedetta Tagliabue*

Spanyolország legnevesebb női építész a Hello Wood meghívására érkezett Budapestre, hogy a Design Hét keretében előadást tartson.

A milánói származású tervező 1991-ben, friss diplomásként csatlakozott Enric Miralles stúdiójához,

amelynek váratlanul, 2000-ben vezetője lett.

A szertelen, szerethető, szenvedélyes, érzékeny és bölcs Benedetta látogatása idején mesélt az Octogonnak az installációk gimnasztikájáról, embriókról, díszlettervezésről, válságról és arról, hogyan változtatja meg Kínát.

„Időnként kollaboratív vagyok, máskor pedig rendkívül határozott”

Szépvolgyi Viktória: Építészként számos installációt jegyez, jelenleg is látható egy köztéri projektje Barcelonában. Ha a magyarországi szakmai képzést veszem, az oktatásban eltörpül az ilyen jellegű projektek jelentősége. Ön mit gondol az installációk szerepéről az építészetben? Minket nem a projekt mérete vagy a költségvetés léptéke érdekel egy megbízásban. Tudom, hogy többen visszautasítják, mondván, hogy ezek a feladatok túl kicsik ahhoz, hogy megérje a vesződséget, de nálunk minden munka a lehetőségről és a kísérletezésről szól. Az összes megkeresést elvállaljuk. És időnként nagyon meglep, amikor egy-egy megbízó felrója nekünk, hogy minek megyünk bele ennyire kis léptékű projektekbe. Az installációk rövid idő alatt kell, hogy elkészüljenek, ami frissességet hoz az iroda életébe. Jó kis gimnasztika!

Számos kollázs szerepel a weboldalukon, minden építészeti projekthez tartozik egy-egy izgalmas alkotás. Ezeket a megbízóknak készítik? Nem mondanám, mert a megbízókat ez valójában nem érdekli. Magunknak csináljuk. Nekem nagyon fontos, hogy ne egy üres papírlapot nézegessek, amikor egy projekten gondolkodom. Olyan képeket illesztünk egymás mellé, amik azt szimbolizálják, hogy mi szeretne a megrendelő, miről szól a helyszín és mi az, amit mi szeretnénk. És mindez egyszer csak segítségünkre van a tervezésben, mert ebből fejlődik ki a jövőbeni projekt lelke. Ezek a kollázsok munkaeszközök a folyamat kezdetén.

Mi pontosan a folyamat, amikor megbízást kapnak?

Mindig más. Nagyon figyelünk az elején, hogy megértsük, mi a megrendelő vágya (és a szakmában eltöltött évek sokat segítettek abban, hogy pontosabban értsük őket), mik a helyszínen rejülő lehetőségek, aztán ezeket kollázsok és modellek formájában megvizsgáljuk. Nagyon élvezem végigkövetni a kreatív folyamatot, és mélyen ragaszkodom a gyökerekhez, ahonnan elindultunk a gondolkodás során, mert az egész olyan, mint egy gyerek: bár még embrió, de már meg van szinte mindene, ami az élethez szükséges, csak még fejletlen. Meg kell értened, milyen ő, és hagyd növekedni!

A kollaboratív tervezés híve? Vagy inkább szereti a kreatív folyamatot megtartani magának?

Mindkettő igaz rám. De ki látott már kreatív folyamatot önérvényesítő egók nélkül? Tudom, hogy a saját irodámban meg van hozzá a hatalmam, hogy lenyírbáljam azokat a hajtásokat, amikkel nem értek egyet, és időnként ezzel komoly nehézségeket okozok az iroda életében, de ezeken a küzdelmeken keresztül születnek meg az igazán jó eredmények. Ha mindig azonos utat jársz be, azonos emberekre azonos típusú feladatokat bízol, és azonos felelőségeket osztasz ki, akkor nem fejlődsz. Időnként kollaboratív vagyok, máskor pedig rendkívül határozott, már-már diktátori, és olyan is akad, hogy a háttérbe vonulok, megfigyelek, és nagyon értékelem azt, amit látok.

Fotó: Enrico Basili

Santa Caterina piac, Barcelona ▶
(Fotó: Alex Gaultier)

Számos művésszel és neves tervezővel kollaborál.

A férjem, Enric Miralles, aki egy nagyon különleges ember volt, ma egy alapítvány formájában „él tovább”, amit róla nevezünk el. Az alapítvánnyal kísérleti és kollaboratív projekteket csinálunk. Ez tette lehetővé, hogy a Graftonnal, Peter Cookkal és más barátokkal is együttműködjek. Fontos részét képezi a mindennapjainknak a külső alkotókkal való kollaboráció, mert lehetőséget ad rá, hogy máshogy éljük meg a kreativitásunkat. A színházi munkák során, a díszlettervezés terén például, sokkal könnyebb a közös munka, mint más kreatív területekkel.

Mi a jelentősége építészeti szempontból egy díszlet megtervezésének?

Én egyáltalán nem hiszek a specializációban. Az építés egy „univerzális humanista művész”, aki egy kicsit minden. Az is a dolga, hogy mások életét a munkája által jobbá tegye, és ennek keretében parkokat, tereket hozzon létre, de torony- és családi házakat, meg belső tereket is, és néha színdarabot. Egy operát követően még számos kisebb előadáson dolgoztunk színházban és aztán egy giga New York-i produkción. Amikor visszaérek holnap Barcelonába, akkor egy köztéri installációt mutatunk be, amelynek keretében több nemzetközi építész helyi iskolákkal működött együtt. Olyan közös alkotás született, ami 4 hónapig látható majd a városban és interakcióra készíti az embereket.

Gyakran kérdéses, hogy egy-egy díj valójában mit jelent. Mégis azt gondolnám, hogy amikor 2005-ben megkapta a RIBA Stirling Prize-t (és már egy jó ideje vezette egyedül az irodát, bizonyítva a Skót Parlamenttel a rátermettségét), az visszaigazolást jelenthetett önnek, hogy nőként, ebben a férfias szakmában érvényesül és elismerik a tudását.

Akkoriban erre nem gondoltam. A férjem testét-lelkét beleadta a Skót Parlamentbe és az előkészítés közepén halt meg; még a tervek egyeztetése folyt, nem kezdődött meg az építkezés. Keményen belevetettük magunkat a stúdióval, hogy befejezzük a terveket és aztán a projektet magát. Rengeteg küzdelmet vívtam. Amikor a díjat megkaptam, arra gondoltam, hogy felismerték az erőfeszítést, amely nem csak a sajátom volt, hiszen ezt a férjem és az irodám is kapta. Büszkeség és boldogság töltött el, de nem magam miatt. A sanghaji spanyol pavilonra (*nyitóképünkön - szerk.*) például úgy kaptam díjat, hogy már egyedül terveztem, de a tekintetben nincs bennem kérdés, hogy minden, amit csinálunk csapatmunka.

Spanyolországban mennyire érezhető még az építészet területén a gazdasági válság?

Katasztrófálisan. Számos fantasztikus, velem egyidős és korosabb kollégám kényszerűségből annyira összezsugorította az irodáját, ami már a megszűnés határát jelenti. A zseniális mesteremberek helyzete egyenesen siralmas, hiszen munka nélkül nem fognak túlélni és a legtöbbben csak Spanyolországban dolgoztak eddig, így nincs más választásuk, mint bezárni a boltot. Az, ahogyan Spanyolország kezelte a válságot azt eredményezte, hogy a kisebb vállalkozások egyszerűen megszűntek. El vagyok csüggedve és aggódom. De igyekszem mindent megtenni azért, hogy a saját irodámat életben tartsam és ez által munkát adjak azoknak, akinek csak tudok.

Elküldött kollégákat?

Össze kellett húzódnunk sajnos nekünk is. Gyűlöltem csinálni, de nem volt más választásom. Annyit elértem, hogy legalább nem volt drasztikus a folyamat. Óriási dühöt éreztem, amikor bekopogtatott

hozzám a pénzügyi vezető és azt mondta, hogy vagy bezárjuk a stúdiót, vagy elküldünk néhány embert. Nagyon megviselt.

Hogy kezdődtek a kínai megbízások, amiből többet is jegyez mára az iroda?

Lehet, hogy a sors keze van ebben. 18 éves koromban a nagybátyámékkal Kínában jártam, mert volt ott egy üzleti vállalkozásuk és magukkal vittek. Akkor megismertem a kommunista Kínát, ami nagy hatást gyakorolt rám és úgy éreztem, hogy imádom ezt a helyet, ide vissza akarok térni. Aztán hosszú ideig nem mentem, csak akkor, amikor az olimpiai uszoda építészeti zsűrijébe meghívtak. Egy teljesen másik Kínával találkoztam. Túl korainak éreztem a pillanatot ahhoz, hogy ebben a bonyolult világban helyem legyen. Aztán néhány évvel később megnyertük a spanyol pavilonra kiírt pályázatot és ez már megfelelő időzítésnek bizonyult. Korábban Kína nem állt arra készen, hogy könnyen befogadjon egy nyugat-európai építész, de ekkor már érdeklődő attitűd és nyitottság övezte az európai tervezőket.

Ez még nem mentesíti Kínát az alól a totalitárius berendezkedés alól, ami ma is jellemzi az országot.

Tudom, de az az egyetlen mód arra, hogy a politikát megváltoztassuk, ha megváltoztatjuk a társadalmat. Én ezt szeretném elérni, olyan aktivitás által, ami nem direkt politikai, hanem a nyitott, individualizmust elfogadó szemléletet, életformát hirdeti. Szeretnék hozzájárulni a kézművesek képességének megőrzéséhez, és az emberi tényezőt a munkáim részévé tenni. Amennyiben ezt Kína, vagy egy kínai megbízó elfogadja, akkor már a folyamat elkezdődött. Nem tudom, hogy tehetek-e ennél többet.

Különös vonzalma van a divat iránt, el is végzett New Yorkban egy olyan kurzust, ami a divat és az építészet kapcsolatáról szól.

Nem túl szokványos, ezt elismerem, mert egy építész általában annyira komolyan veszi magát, mint a vakbélgyulladás, az örökkévalóságnak tervez mindenki. Ugyanakkor abban is van állandóság, hogy az ízlés örökké változik.

Zeneiskola, kiegészítés, Hamburg (Fotó: Alex Gaultier)

◀ A Gas Natural irodaháza, Barcelona (Fotó: Alex Gaultier)

KAMUFLÁZS

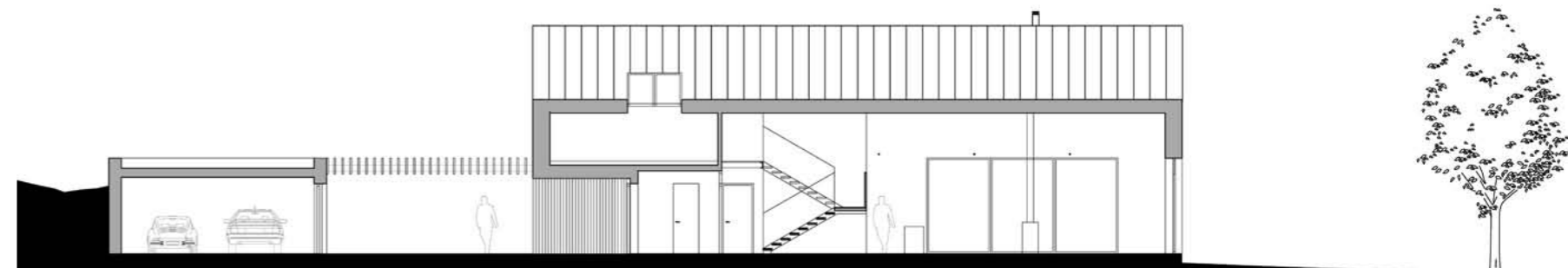
Családi ház a Jurában

Szöveg **MOLNÁR SZILVIA**
Építész **MAŁGORZATA ŁAPAJ, KUBA KOWALCZYK**
Fotó **MACIEJ LULKO**

A titokzatos fekete madonna képet őrző pálos monostorról, Jasna Góráról híres Częstochowa és Krakkó között terülő kőzetanyaga, a jura időszaki mészkő után Jurának nevezett dél-lengyel táj. Benne egy kisház ül.

Kortárs megfogalmazású, mégis mesebeli háznak láttatja magát ez a négy személy számára épített családi ház: a távoli mészkődombokra néző, keskenyebbik homlokzata a nyeregvetés ház archetipusának jól ismert „gyerekrajzát” mutatja. Hasonló léptékű és rajzolatú családi házak tömegével jelentek meg az elmúlt néhány évben a nemzetközi sajtóban, tükrözve

Kő, fa, cink, nagyobb zárt falfelületek
Természetes anyagú és rendszerű árnyékolás

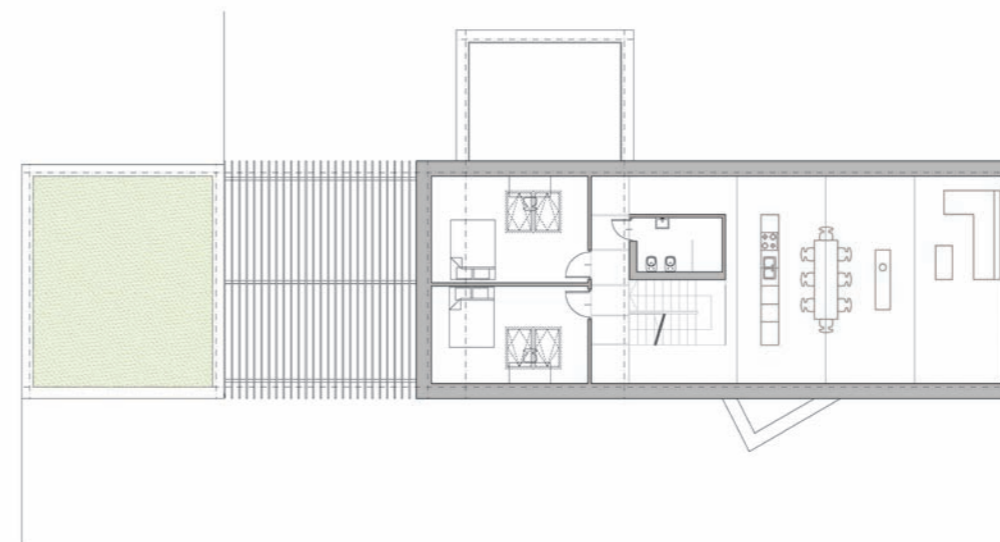
A belső tér egyik legkarakteresebb eleme az emeleti
(egyben privát) szintre vezető lebegő lépcsősor

A legnagyobb homlokzati megnyitásokat a földszinti nappali-étkező tere, vagyis a családi élet centruma kapta

A földszinti szülői hálóból (a fával burkolt toldalékszárny) nyíló fürdő
Földszint, nappali felőli nézet

A bejárati, zártabb homlokzat

a méterigények (kisebb alapterületek) és általában a térhez, a környezethez való viszony megváltozását. Ezek a kisházak, mint a jurai is, anyaghasználatukkal reflektálnak a térre és a természettel folyamatos kölcsönhatásban állnak építő- vagy burkolóanyaguk szinte vagy teljesen megegyezik a környék természetes anyagaival, színeik együtt változnak az idővel stb. A Kropka Studio tervezte épület gabion-falazata, a toldalékszárny faburkolata, a grafit-szürke titánium-cink tetőfedése révén szinte eltűnik a tájban. Különös, de kamuflázs-ként válik mégis karakteressé, a jövő igényeire reagáló épületté: jórészt természetes és újrahasznosítható anyagok felhasználásával készült. Prioritári anyagát, a falburkolatként alkalmazott gabiont, ami olyan épületekkel lépett be a kortárs építészeti anyagainak sorába, mint a *Dominus Winery* (Herzog & de Meuron, 1996-1998) vagy a *Gabion House* (Titus Bernhard Architekten, 2003) nyilvánvaló esztétikai mellett jó páraátteresztő tulajdonságai miatt alkalmazták az építészek. A jövő energetikai kihívásaira való reflexió pedig a néhány évvel ezelőtti, hasonló műfajú épületek tágas megnyitáshoz képest itt már jóval szerényebb.

Építész:

Gosia Łapaj, Kuba Kowalczyk (Kropka Studio)

Bútorzat:

5mm.studio

Tervezés:

2010

Kivitelezés:

2011-2013

Terület (nettó):

215 m²

FELSZÍN

Családi ház
a Hajdúságban

MARTINKÓ JÓZSEF *Szöveg*
HATVANI ÁDÁM, DÉKÁNY TIBOR, *Építész*
KOROMPAY ATTILA
BUJNOVSZKY TAMÁS *Fotó*

Talán nem túlzás az utóbbi időszak egyik legjobban

várt házaként emlegetni ezt a családi házat.

Lehet, hogy szubjektív a szempont,

de talán másokat is foglalkoztatott a kérdés, hogy merre fordul

majd azoknak a fiatal építészeknek a pályafutása,

akik évekig dolgoztak a hazai kortárs építészet közelmúltjának két

legfontosabb alkotásán.

Pályázataik, az építészeti központ, illetve néhány kisebb építészeti alkotásuk után szinte megvalósult munkák nélkül nyerték el a Gellért téri és Fővám téri metrómegállók tervezési munkáját a Sporaarchitects fiatal tervezői. Végigverekedtek az elmúlt éveket és végül győztek. A végeredményt sokan megénekeltek, sokan fognak még a 4-es metró építészetéről dalolni. Személy szerint – mert a kibicnek talán semmi sem drága –, engem a következő lépés, a következő ház kezdett el foglalkoztatni. Okozott-e görcsöket, eredményezett-e manírokat az a néhány föld

alatti év, vagy éppen ellenkezőleg: tapasztalt, harcedzett, kifinomult építészként jöttek ki a felszínre, akik nagyszerű, immár a középgeneráció tagjaivá érett alkotóként építenek jobbnál jobb házakat a jövőben. Így csípődött be ennek az első háznak a képzete. Az első házé, amire nagyon várunk.

Egy újjépítésű, zömében katalógus ízű, jellegtelen családi házzal pettyezetett településrész zsákutcájának utolsó telkénél járunk. Mint általában az ilyen esetekben történni szokott, illeszkedésről szó sem lehet, az épített környezet kevés támpontot ad, de a szabályozás valamiféle

A terasz fölül jellegzetesen kifutó tetősík nyáron árnyékoló ponyvát tart. A ház oldalában látható, fával fedett idom egy majdani emeletrépitésnél lépcsőként szolgálhat

keretet mégis kijelöl. Főképpen Hatvani Ádám az, aki a megrendelőt személyesen is régről ismerve, vezető szerepet játszik a családi ház programjának alakításában, a kisgyermekes megbízó házaspár igényeinek felmérésében. Fontos döntés, hogy a szomszéd házaktól eltérően az új épület nem garázsbejáratával fordul az utca felé, nem ezzel a jellegtelen tucatmomentummal fogadja a hazatérőt.

Egyfajta racionális téri képlet bontakozik ki, amiben a különféle áttörésű és anyagú síkoknak kiemelkedő szerepet szánunk. Ráadásul a benapozás iránya, a beérkező nap járása lehetővé teszi, hogy a telek hosszanti tengelye tovább szervezze a ház alaprajzi szerkezetét. Így a zárt megjelenéstől az épület traktusról traktusra, szobáról szobára nyílik meg egyre inkább, hogy végül a kert felőli utolsó szakasz egy teraszba

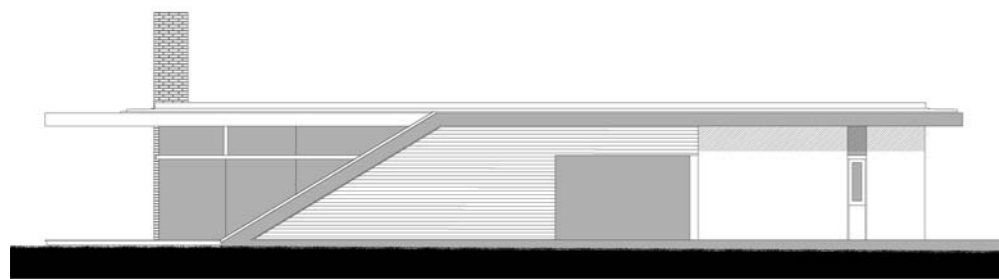
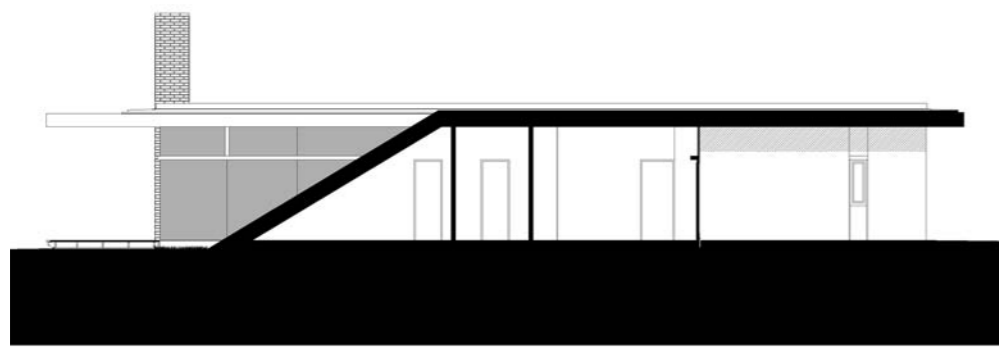
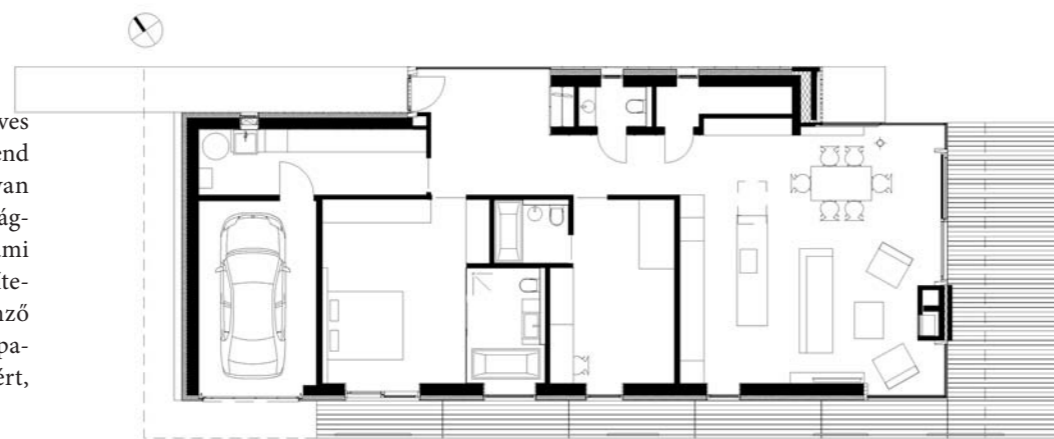
keretét mégis kijelöl. Főképpen Hatvani Ádám az, aki a megrendelőt személyesen is régről ismerve, vezető szerepet játszik a családi ház programjának alakításában, a kisgyermekes megbízó házaspár igényeinek felmérésében. Fontos döntés, hogy a szomszéd házaktól eltérően az új épület nem garázsbejáratával fordul az utca felé, nem ezzel a jellegtelen tucatmomentummal fogadja a hazatérőt.

Az utca felől zárt, letisztult képet mutat a ház

A tervezett lépcső szerkezetének „beharapása” izgalmas, szögletes részleteket eredményez

fusson ki, ami a szinte üvegfalú nappali szerves folytatásának hat. Ez a tagozás, ez a belső rend tiszta logikát, kifinomultságot tükröz. Olyan visszafogottságot sugall, a túlzástól, a túlírtástól, túlgondolástól való kímélt tartózkodást, ami magával ragadó. Csak egyetlen részletet említenék ezzel kapcsolatban. Jó építészekre jellemző az az eljárás, ahogyan a teraszba kifutó nappali üvegfalába úgy ékelnek be egy kéménypillért,

Tervezők:
Hatvani Ádám, Dékány Tibor, Korompay Attila
(Sporaarchitects)
Egyedi lámpatestek:
Jánosi András (Lumokoncept)
Tervezés:
2013
Kivitelezés:
2014
Alapterület:
146 m²

A nappali tere nagy üvegfelületekkel kapcsolódik a teraszhoz

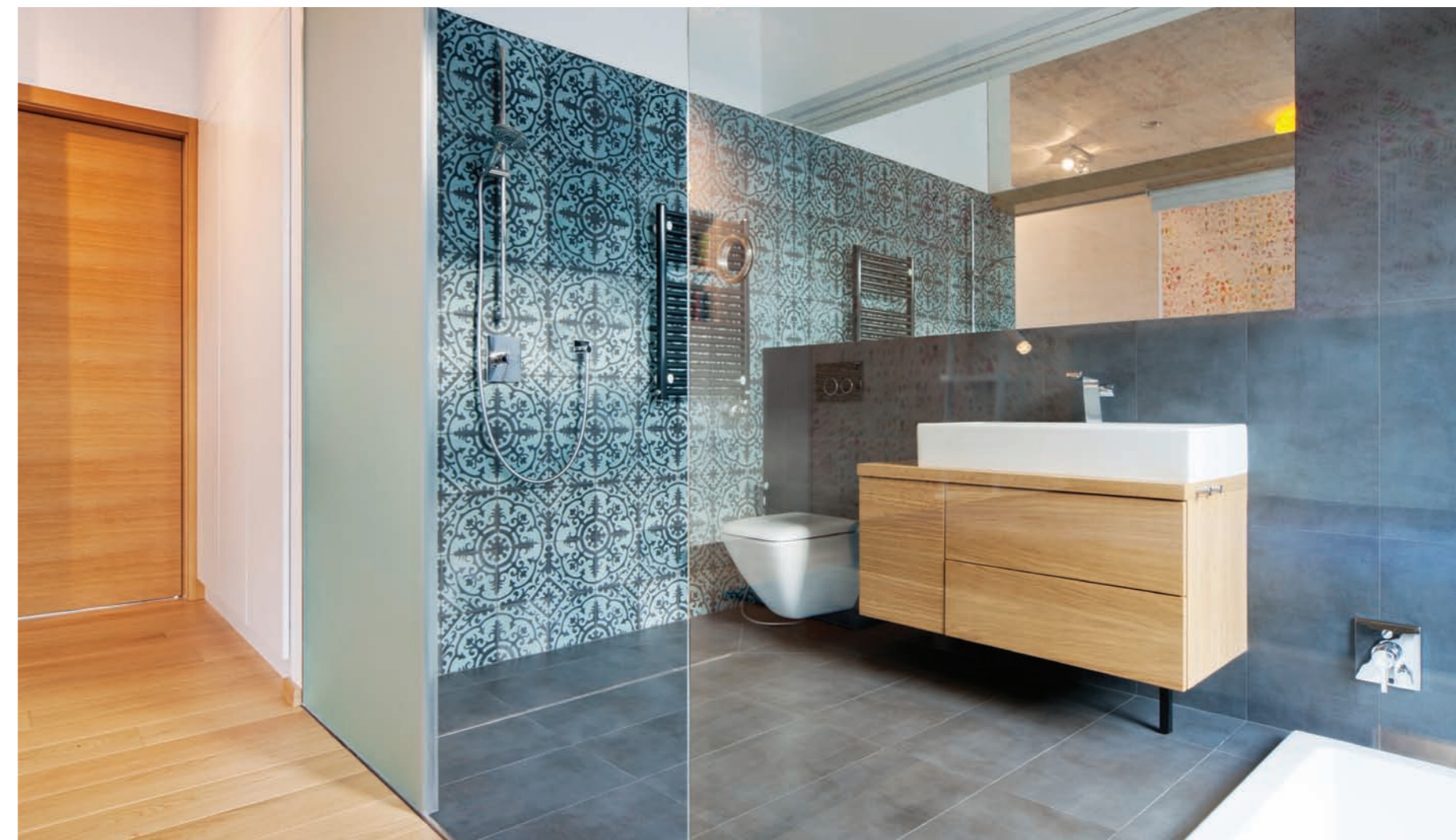

A hálószoba és a szülői fürdőszoba intimitását, napvédelmét a vesszőkből font árnyékoló-tolófalak biztosítják

hogy annak iránya, léptéke, fehér, téglás textúrája valódi végpontként, az egymásba sodródó terek végpontjaként működjön. Ráéreztek erre a pontra és nagyszerűen oldották meg a feladatot.

Készakarva kerültem az elemzésben az épület legfontosabb alkotóelemét, ami összeköt és elválaszt, szofisztikált és prózai. A bevezető sorok után talán nem lepődünk meg, ha ez az alkotóelem a látszóbeton födémszerkezet. Sokat beszélünk a látszóbeton mágiájáról, de talán kevesen tudnak erről a mágiáról többet, mint a Spora tervezői. Ennél a háznál a mennyezet

Részlet a szülői fürdőszobából

A gyerekszoba csillárja a szülők kreativitását dicséri

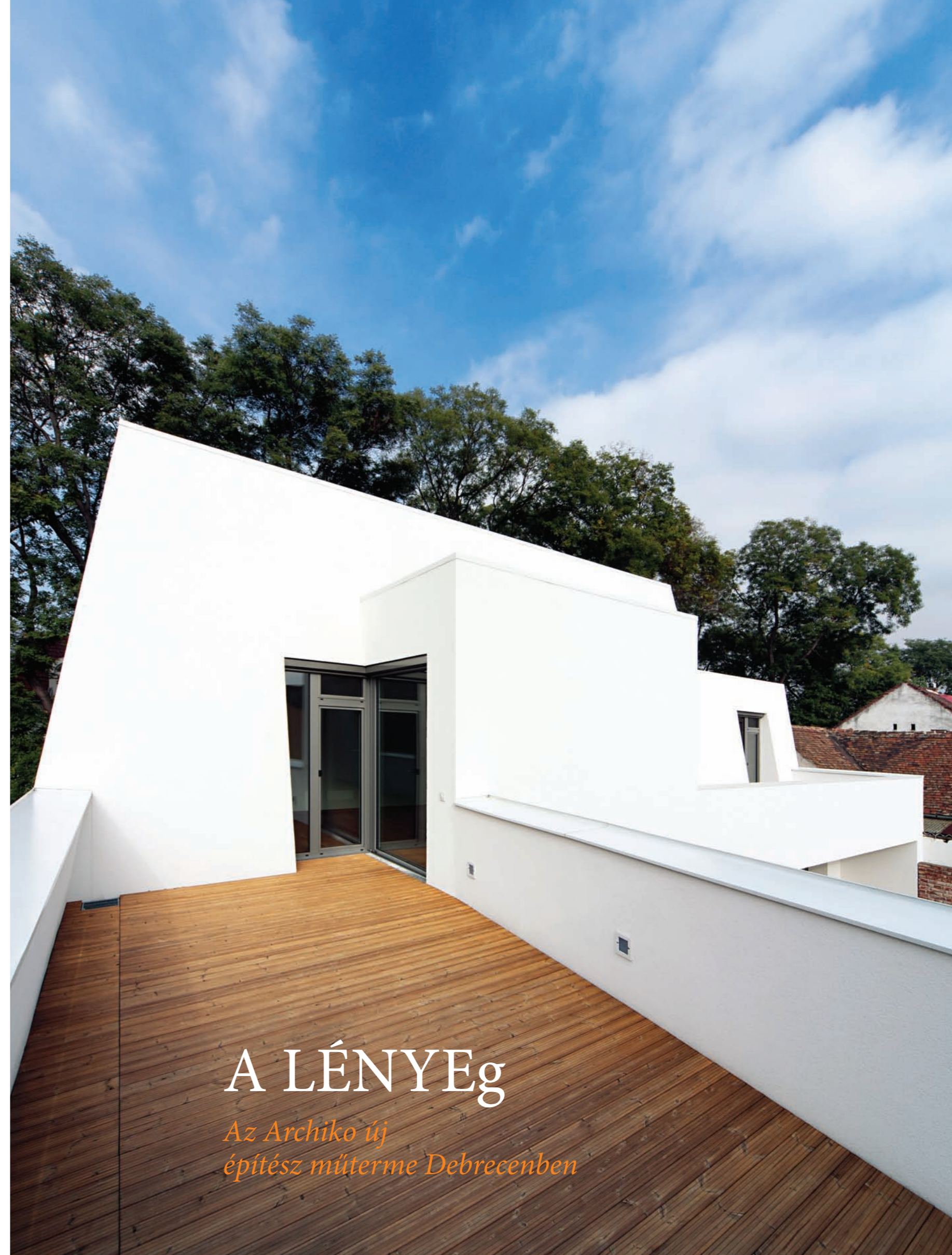
Hatalmas üvegfelület engedi be a természetes fényt az előszobába és a közlekedőbe

látványvilága, a beton pórusainak képe, a zsaluk illesztései, a kavicsok, kitorések megunhatatlan kompozíciót produkálnak. Ez a sík összeköti a belső tereket, miközben a belsőépítészeti formálásban, a bútorozásban puha és színes ellentétek jöhetnek létre. Olyan bravúrok, időtlen részletek, mint amilyen a konyhai elszívó mellé szervezett konyhai felülvilágító, vagy a kisgyermek lakrészének fürdőszobájában látható bevilágító – mind nagyszerű tervezői gegekként hatnak. A födém szerkezet szétterülő síkjának túlfutásai a ház egészének összképére hatással vannak. Ezt a síkot aztán olyan részletek egészítik ki, húzzák, feszítik még tovább, mint amilyen a terasz árnyékolójának fakerete.

Összességében mondható, hogy nagyon jól működő, az építészeti eszköztárából finoman merítő, barátságos atmoszférájú családi ház született. Nagy, magabiztos lépés ez újabb megbízások fel.

A kéménypillér egy erős vertikális ellentépként metszi át a tetősíkot

A LÉNYEG

*Az Archiko új
építész műterme Debrecenben*

Tagadhatatlan, hogy az építészkritika-írás kitüntetett pillanata,

amikor a kritikus olyan házról írhat,

amit a tárgyalt építész önmaga számára, otthonként, hajlékként, családi házként tervez. Az elmúlt években a magazin készítése során

több ilyen pillanat is adódott. Tükör által, homályosan.

Szöveg **MARTINKÓ JÓZSEF**
Építész **KOVÁCS PÉTER DLA**
Fotó **BUJNOVSZKY TAMÁS**

Kovács Péter debreceni építész legújabb épülete tulajdonképpen nem is illeszkedik a bevezetőben leírt műfajba. Nem családi házról van ugyanis szó, hanem az építész stúdiójáról, műterméről. A párhuzam annyiban mégis találó, amennyiben egy mélyen személyes, önreflexív, az építőművész szerepét a lehető legnagyobb árnyaltságban láttató, leíró alkotásról van szó. Mesélte, hogy a mostani lakásként és műteremként is használatos, ugyancsak saját tervezésű, Monti ezredes utcai otthonától egyetlen sarokra álló telek megvásárlásáról néhány óra alatt kellett döntenie. Ismerte a szomszédját, annak eladási szándékát, de szinte csak a mással megkötött üzlet előtti utolsó pillanatban merült fel, hogy miért is nem ő veszi meg az Ötmalom és

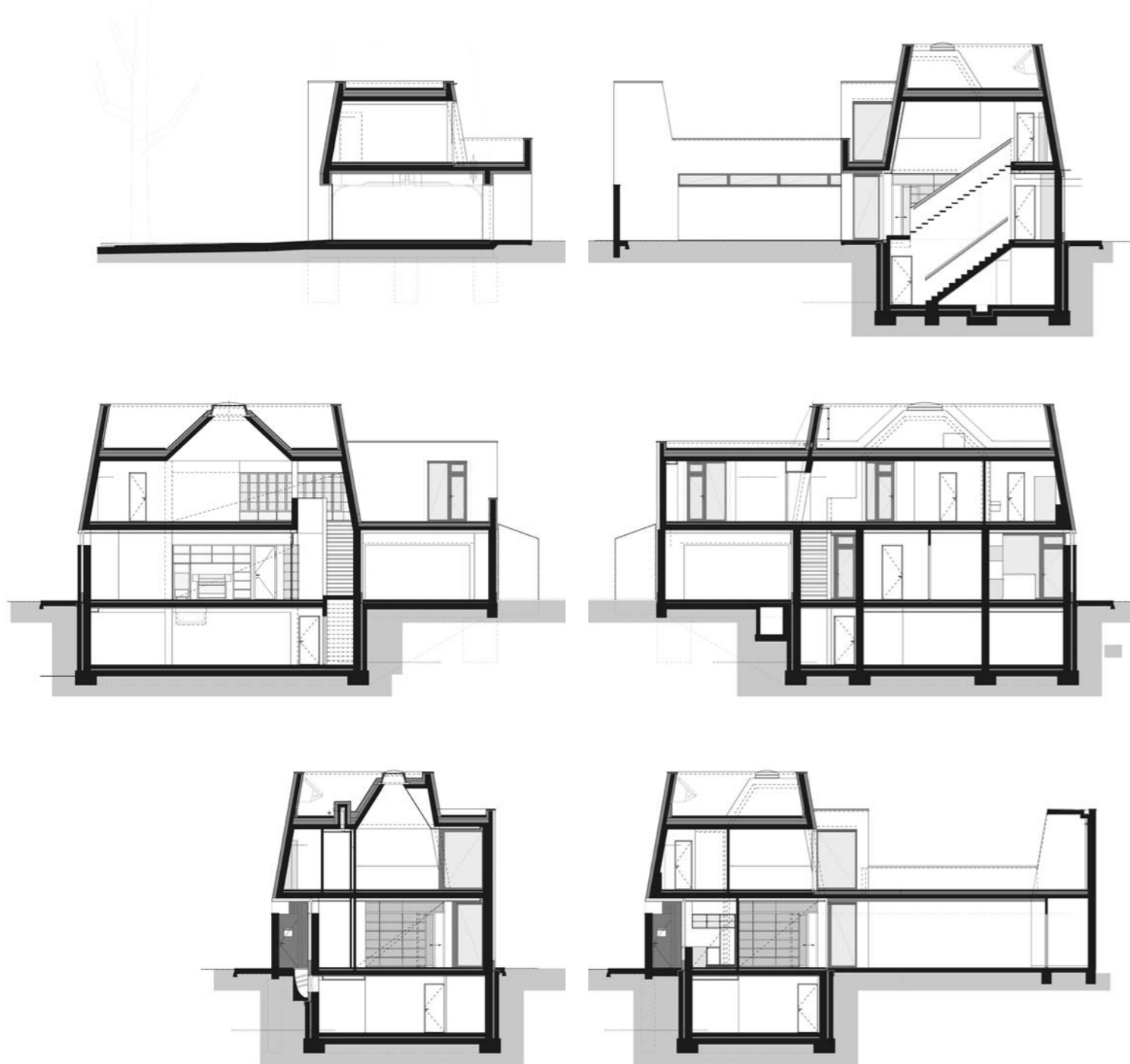
Az Ötmalom utcai fák lombjai keretezik a teraszfülke felőli látványt

Lőrinc pap utca sarkán álló ingatlant. Az építész nem mondja ki, de elbeszéléseéből érezhető, hogy minden racionális logikának ellentmondó döntést hozott ezzel, ami mögött inkább egy érzés, sem mint a józan számítás munkált. Hasonló, szinte sugalmazott ötletnek írja le azt is, ahogy a környező épületek és a helyszín papírmakettezése közben szinte önmagától kezdte elnyerni a sarokra épített ház a formáját. Első térbeli kísérletként, szinte a tökéletes, felépíthető végeredmény született így meg.

Sok mindent végig kellene ezzel a kifejezési móddal kapcsolatban gondolni. Először is a hely szellemét. Egy 1771-es, majd egy száz évvel későbbi, Debrecen térképen is azonosítható a telek helye. Ez a cívisváros szinte legősibb, megközelítően épen maradt városi szövete,

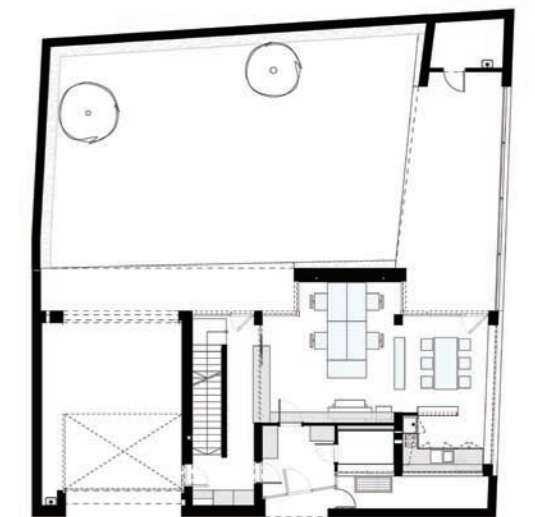
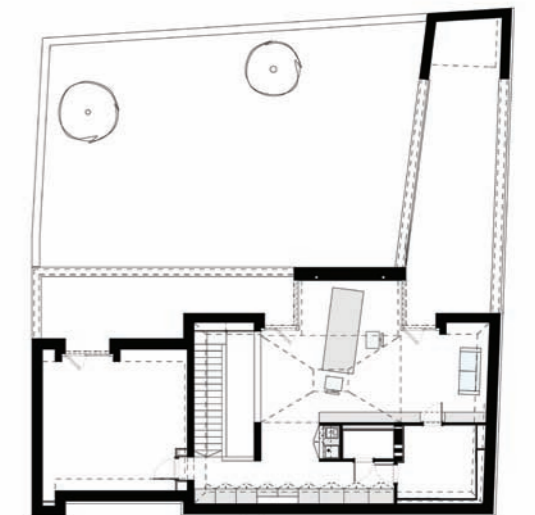
néhány utca csupán. Az új ház előtti érdekes szélesedésről, illetve az „ötmalom” névről az is tudható, hogy itt álltak azok a hatalmas kör alakú szárazalmok, amelyek rúdjaikhoz igavonókat kötöttek. Az itteni régi házak nagykapus, belsőkeres tipológiája most is a mezővárosi-polgári jelleg keveredését mutatja. Kovács Péter minden szomszédját, házukat jól ismeri. Érti ezeket az utcákat. Érti a léptéket, a miérteket, a hogyanokat. Erről a műleírásban így fogalmaz: „A telek az Ötmalom utca felől nagyon markáns, 2,35 m magas sarkon beforduló kerítéssel zárt. A kerítés jelenléte a telek történeti identitását és egyediségét is biztosítja. A mállott vakolat alatt felsejlő téglák (a téglák a járdaburkolatban is megjelenik) nem csak a régi építőanyagot mutatják meg, hanem egyfajta időutazást indukálnak.

Az eredeti beépítést övező téglakerítés az új háznál is meghatározó elem

A kertben állva látszik, hogy a szomszéd házak cseréptetői is a kompozíció részei
A földszinti munkateret és a közlekedőt a polc és egy tolóajtó választja el. Hátterben teakonyha

Az emeletre és az pincészintre vezető lépcső

Építész tervező:
Kovács Péter DLA (Archiko Kft.)
 Építész munkatársak:
Hajdú Barna, Kazamér György
 Statikus tervező:
Dezső Zsigmond
 Épületgépész tervező:
Bodó Béla
 Elektromos tervező:
Nagy Zsolt
 Közlekedés tervező:
Tarcsai László

A felső irodai tér kupolája, ahol a felülvilágítót éjszaka különleges megvilágítás emeli ki

Utalnak a régi házak – mai társasházak architektúráját megelőző – kevésnyílásos képleteire, amikor még csak a falak és a tetők játéka dominált. A kerítés ráadásul nem magában áll, hanem a nemrég elhunyt fotóművész, Hapák József telkén is a beépítés hangulatát meghatározó jellegzetesség. A másik erős elem a háttérben megjelenő Petz Samu által tervezett Vöröstemplom tornya. A harmadik nagyon erős elem, a fák jelenléte. Összességében megállapítható, hogy a hely megfajtása terén a tervezést motiváló kulcsszavak: a téglakerítés, a templomtorny, a fák.”

Kézenfekvő, hogy a saját ház, saját megrendelő-tervező viszonyt feltételez. „Álmomban két macska voltam és játszottam egymással.” Ez a helyzet egyaránt szól az önismeretről, a kifejezés szabadságáról, önfegyelméről és belső vívódásokról, vágyakról és korlátokról. Általában felszabadító érzés lehet. Mióta építészetről írok, talán sohasem gondoltam végig az „ars poetica” fogalom érvényességét az építészeti alkotásokkal kapcsolatban - eredetileg, az irodalomban a költészetéről magáról szóló elmélkedésre használják. Kovács Péter műtermét ilyen

A teraszok alkonyati látványa

értelemben olyan építészeti alkotásnak fogom fel, ami az alkotó számára az építészeti egésztől és lényegéről szól. Ebből a perspektívából érthető, ha a hangsúlyos, zárt síkokból szervezett tetőidom láttán, Eduardo Souto de Moura klasszikus alkotása, a *Casa das Histórias Paula*

Régi kaput idéz a mindkét oldalán kinyitható garázs

Rego is eszünkbe jut. Kovács a közös pontot keresi, ami a világ összes számára fontos építésével összeköti, ami közös lényegük.

Így a karakteres sarokház, aminek belső teraszairól, kertjéből szinte tüdönkbe szívhatjuk a környező öreg házak mállott húsának, mohos

cserepeinek párálló múltját, egyfajta házfornájú szoborrá lényegül át. Tiszta, hófehér belső tereiben járva az építészeti mesterség birodalmába, belső rétegeibe kapunk beavatást. Kovács Péter tökéletes, lírai formában beszél mindarról, amit az építészet kapcsán mondani lehet.

VISSZATÉRÉS A GYÖKEREKHEZ

Néhány szóban a természetes szellőztetésről

Az épületgépészeti rendszerek bemutatása gyakran kezdődik a „már az ókori rómaiak is...” felvezetéssel. A megfelelő belső légállapot előállítására, az elhasznált levegő cseréjére a ventilátor (légcsvár) „feltalálása” előtt nem is volt más lehetőség (a rabszolgák által mozgatott pálmaleveleket leszámítva) mint a természetes szellőzés. Az építés fejlődése során, más lehetőség hiányában, sikerült a természetes (szabadáramlású, gravitációs) szellőzést megfelelő elemek (kürtők, szellőztető csatornák) és a nyílászárók alkalmazásával viszonylag jól megoldani. Szintén ezt a célt szolgálták a méretes belső terek, melyek a nagy légtömegek miatt jó tartalékot biztosítottak a használt, szennyezett levegő felhígítására, hogy a lehetségeshez képest a belső légállapot megfelelő legyen. Az épületgépészet fejlődésével a mesterséges (ventilátoros) szellőzés nagy előrelépést jelentett, különösen a szabályozástechnika területén történt fejlesztésekkel kiegészülve. Ma már a technikai lehetőségek szinte korlátlanok, csak pénz kérdése, hogy bármilyen belső térben a kívánt légállapotot megteremthessük. Az energetikai, üzemeltetési szempontok előtérbe kerülése miatt azonban ismét kezdjük felfedezni a természetes szellőztetés lehetőségét és előnyeit.

A természetes szellőztetés sajnos nem alkalmazható minden esetben és főleg nem bármely időjárási viszonyok közepette. Az év nagy részében azonban mégis részben vagy teljes egészében mellőzhető a mesterséges szellőztetés üzemeltetése és megoldásként rendelkezésünkre áll még az ún. hibrid szellőztetés, amikor csak a levegő bejuttatását (vagy kijuttatását) oldjuk meg ventilátorok segítségével és az elhasznált levegő természetes úton, segédenergia felhasználása nélkül távozik. A természetes szellőztetés alkalmazása csökkenti a beruházási költséget és nagymértékben hozzájárul az energia-megtakarítási célok, törekvések eléréséhez, annak minden járulékos hasznával (jóval alacsonyabb energiaköltség, alacsonyabb energiafelhasználás, környezetvédelem, fenntartható fejlődés stb.) együtt.

Az ESSMANN a hagyományos termékek (felülvilágítók, hő- és füstelvezető rendszerek) mellett úttörő módon az elsők között kezdett el foglalkozni a természetes szellőztető rendszerek tervezésével, telepítésével. Ez egyrészt a teljes körű termékpalettnak köszönhető, hiszen a füstkupolák és sávfelülvilágítók mellett megtalálhatók kínálatunkban a közepen felnyíló kupolák, lamellás szellőzők (üveg, cellás polikarbonát vagy fémlamella lamellákkal), esőben is szellőztetésre alkalmas tetőfelépítmények, homlokzatba építhető nyílászárnyak valamint a nyitáshoz szükséges nyitómotorok, sőt a szabályozott szellőztetés megvalósításához szükséges programozható vezérlések és érzékelők. Azért, hogy a szellőztetési feladatokat teljes körűen meg tudjuk oldani, kínálunk még tetőventilátorokat, légkezelőket, roof-top berendezéseket, füstelszívó ventilátorokat, légcsvarna rendszereket és minden egyéb, a szellőztetőrendszer felépítéséhez szükséges elemet.

Mivel a természetes szellőztető rendszerek tervezése néha nehézségeket okoz, ezért szak-

tanácsadással, koncepciótervek kidolgozásával is állunk vevőink rendelkezésére.

Fejlesztésünk másik fő célja, a termékek hőszigetelő képességének javítása. Nyílászáróink már akár 0,7 W/(m²K) U értékkel is elérhetőek (kivétel a függően). Szintén nagy előrelépés történt a termékek külső képének vonatkozásában. Esztétikus formájú és kivitelű lamellás szellőzőink és a Comfort Plus kupolák minden korlátozás nélkül illeszkednek az igényes lakóhelyi, irodai, közintézményi, szállodai, kereskedelmi környezetbe és nem ütnek el az épület homlokzatába beépített többi elemről.

ESSMANN
▲ FÉNY ● LEVEGŐ ■ BIZTONSÁG

Cél: alkalmazunk természetes szellőztetést, ahol lehetséges, mesterséges szellőztetést, ahol szükséges.

www.essmann.hu www.naturalvent.net www.essmann-aerotech.com

ÁTJÁRÓ

A Pannonhalmi Bencés Gimnázium tornacsarnoka

A gimnázium közelében épült fedett tornacsarnok a diákok mozgástere mellett az apátsági Várkerületet is kiszélesítette.

A bencés kezdeményezés a fizikai környezet, a testi és szellemi élet kiegyensúlyozásának újabb példája.

Szöveg KATONA VILMOS
Építész GUTOWSKI ROBERT
Fotó BUJNOVSZKY TAMÁS

A Pannonhalmi Bencés Gimnázium és Kollégium tömbjét 1939-től kezdték építeni a monostor szomszédságában. Az iskola a magyar-olasz kulturális és diplomáciai kapcsolatok élénkítésére kéttannyelvűként indult. Nevadója Teleki Pál miniszterelnök nyomására Galeazzo Ciano gróf olasz külügyminiszter és atyja, néhai Costanzo Ciano kultuszminiszter lett, bár az alapító Kelemen Krizosztom főpát Dantét alkalmasabbnak találta erre a feladatra. A politikai környezet kijelölte az irányt az iskola épülete számára is, amely mind a „ghibellinek”, mind a „guelfek” szemszögéből kielégítően tükrözte a kortárs olasz építőművészet jegeit.

Az iskola 1948-ban bekövetkezett államosítása után két évvel indulhatott újra mint bencés gimnázium, a nyolc kedvezményezett egyházi intézmény egyikeként. A szocializmus évtizedei után a bentlakásos iskola és monostor komor együttesét fokozatosan kiegészítették. Török Ferenc és Balázs Mihály 1995-ben Pro Pannonhalma díjban részesített rendezési terve kijelölte az irányt:

Fegyelmeltség és tiszta nyílásrend uralja a völgybe tekintő homlokzatot
Az összetett történeti tájban is megtalálta helyét

A gerincről nézve épp csak kiugró terasz...

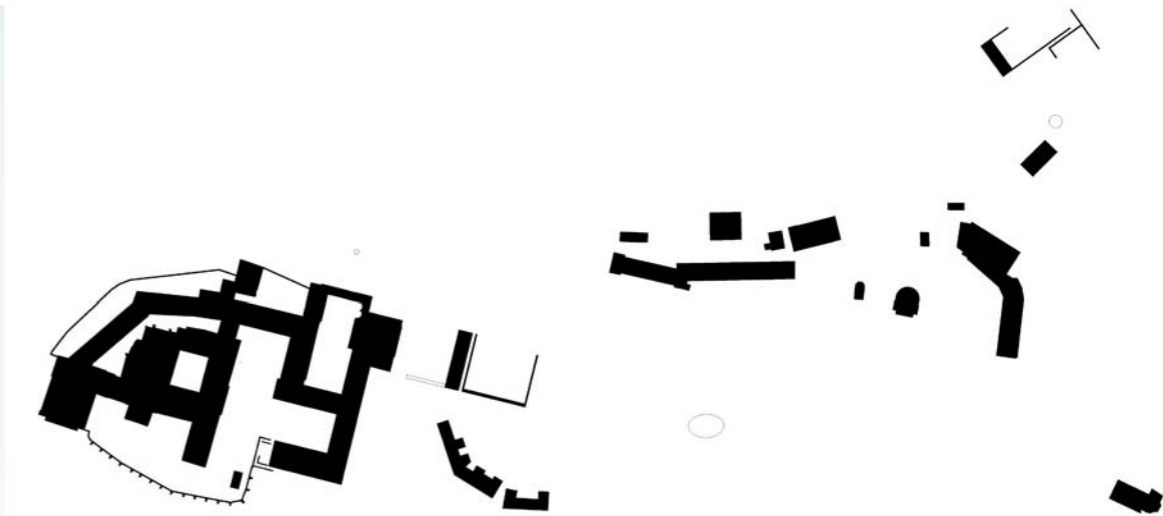
a környezetét uraló tájképi elemet kisebb építményekkel és kerti pavilonokkal kell ellensúlyozni. A sort Skardelli György és Lázár Ferenc látogatóépülete, és Czigány Tamás Pannonhalmi Borháza nyitotta 2003-ban. Mára több modern alkotás népesíti be a Szent Márton-hegyet, amelyek között legújabb a gimnázium tornacsarnoka.

A beruházás mintegy 1500 bencés öregdiák és a Magyar Vívó Szövetség támogatásából valósult meg az apátság egykori gyümölcsös-

kertjének, ma fás-cserjés nyugati lejtőjének területén. A telket magas támfal mentén kanyarodó út választja el a Várkerülettől, ezért az iskola felől hídon át lehet megközelíteni. A csarnokot formailag meghatározza a kétemeletnyi szintkülönbséget átfogó tereplejtés, így tömege másként hat a völgyből, mint a hegygerincről. Fentről a domborzat teljesen elrejt, csak egy füves plató emelkedik ki tetejéből, de a Váraljáról érkezők számára teljes

nagyságában feltárul, s a gimnázium monumentalitásához mérhető fizikai erőt demonstrál.

A nyers architektúrát az apátság és az erőd közti párhuzam magyarázza. E párhuzamot a monostor körzetének másik neve, a „Vár” őrizte meg, és Skardelliék turisztikai központja írta tovább. Az utóbbi, különleges formájú épület emeletéről híd vezet át a közút felett az erdőbe, ami látványos kapuzatot alkot. Ez a motívum megismétlődik itt is, a gimnázium

...a völgy felől nézve a látogatókat fogadó kapuzat

*A ház
kimondatlan
feladata,
hogy átjárót képezzen
egy oldottabb
épített környezetbe.*

tövében, így a megérkezés pillanatát azok is átélhetik, akik a város felől déli kerülővel vágnak neki a hegyi ösvénynek.

A félig földbe mélyedő kompozíció sötét téglalburkolattal, precízen elkészített vasbeton könyöklőkkel készült, szokatlan egyszerűséggel, mintha a koncepció a tervasztaltól a részletek kivitelezéséig zavartalanul valósulhatott volna meg. Mindez a forma tökéletességére is áll. A híd vonalában felnyíló rövidebbik homlokzat egy loggiában végződik, amely a lépcsővel egyesülve éppoly karakteres nyitány, mint Mario Botta Riva San Vitale-i családi házáé (1971-73). A ticinói mester munkája hasonló nagyvonalúsága, és formai-analogikus feszültsége miatt lett a 20. századi építészettörténet gyakran idézett példája.

A tornacsarnok enteriőrje is legalább ennyire jellegzetes. Az emeleti loggia után egy aszta-

litenisz-terembe jutunk, innen az alsóbb szintekre a lelátóhoz, majd a játékcarnokhoz. A pontszámláló kijelzőkkel és a legkülönbözőbb tornaszerekkel ellátott kosárlabdapálya maga köré szervezi az edzőteremet és az öltözőket. Az épület használata akadálymentes, az architektúra szerves része a figyelemfelkeltő színezés. A fehér háttérből jól kirajzolódó zöld és narancssárga felületek segítik a tájékozódást, élénkítik és értelmezik a térbelsőket. A letisztult felületkezelés és térszervezés jól ötvözi az átláthatót az összetettel. Feszés kontrasztját a monokróm külsővel, az épület anyagszerűségét és mértani racionalizmusát mindenütt a térplasztika könnyedsége oldja. A ház kimondatlan feladata talán éppen az, hogy átjárót képezzen a szigorúból a játékosabb építészetbe, a könyvek és füzetek mellől a mozgás közvetlenségébe és kreatív ritmusába.

Funkcionális színezés élénkíti a csarnok áttetsző architektúráját

Földbe vágott hasíték az épület rejtőző lejárata

Megbízó:

Pannonhalmi Bencés Gimnázium Alapítvány
dr. Várszegi Asztrik főapát,
Hardi Titusz iskolaigazgató

Projektvezetők:

Rábai László, Pannonhalmi Főapátság
Barcza István, Pálffy-Józsa Kristóf,
Pannonhalmi Bencés Gimnázium

Eredeti tervezők:

Hidasi Lajos, Kiss Tibor (gimnázium épülete)

Felelős tervező:

Gutowski Robert, GUTOWSKI Építész Kft.

Munkatársak:

Dely-Steindl Barnabás, Boczkó Ákos, Rabb Péter
Perneki Emese, Benke Anna,
Kovács Hunor, Tóth Gergely

Kert:

Páll Attila

Sporttechnológia:

Judik Zoltán

Tervezés:

2012-2013

Megvalósulás:

2013-2014

Alapterület:

1600 m²

LÁTVÁNYOS SZERKEZETEK

Kevés olyan építőipari vállalkozást ismerünk itthon, amely a szakmai munka mellett akár egy fontos kiadvány létrehozásában is aktív részt vállalt volna.

CLC-CONSTRUCT KFT.

A kevesek egyike a CLC-Construct Építőipari és Szolgáltató Kft., a cég szakmai felkészültségét, elhivatottságát és igényességét tükrözi, hogy munkatársai a 2013-ban a Terc kiadó gondozásában megjelent *Látszóbeton-látványbeton* című könyv létrehozásában társszerzőként is közreműködtek. A mára a vasbeton szerkezetépítési piac egyik jelentős és meghatározó szereplőjévé lett CLC-Construct Építőipari és Szolgáltató Kft. sikerének titka több összetevős: az egyre szorosabb szakmai versenyben a megfontolt, folyamatos növekedés, gazdaságos, hatékony, kiszámítható működés mellett, a hosszú távú gazdasági siker, a megrendelői igények maradéktalan, magas színvonalú kielégítését célozta meg, már az alakuláskor. Referenciáik között

a kis megbízásoktól egészen a nagy és látványos projektekig sok példaértékű munkát találunk. Az elmúlt években pedig sikeres és jó munkakapcsolatok alakultak a CLC-Construct Építőipari és Szolgáltató Kft. és a megrendelői, valamint a beszállítói, alvállalkozói csoportok között. A sikeres együttműködések és a kiérlelt szakmai tudás egyik legutóbbi példája a Gutowski Architects tervei nyomán megvalósult pannonhalmi tornacsarnokon végzett monolit vasbeton szerkezetépítési munka. A 2013. szeptember - 2014. január között, a fővállalkozó, Merkbau Kft.-vel együttműködve kivitelezett feladat során több, látványos szerkezet megépítésére volt lehetősége a cégnek, amelyek alapvetően határozzák meg a létrejött, kortárs épülettömb látványát. (x)

ARGUS TÁVFELÜGYELET

Gyorsaság, Biztonság, Kényelem

nemkaptammeg@octogon.hu

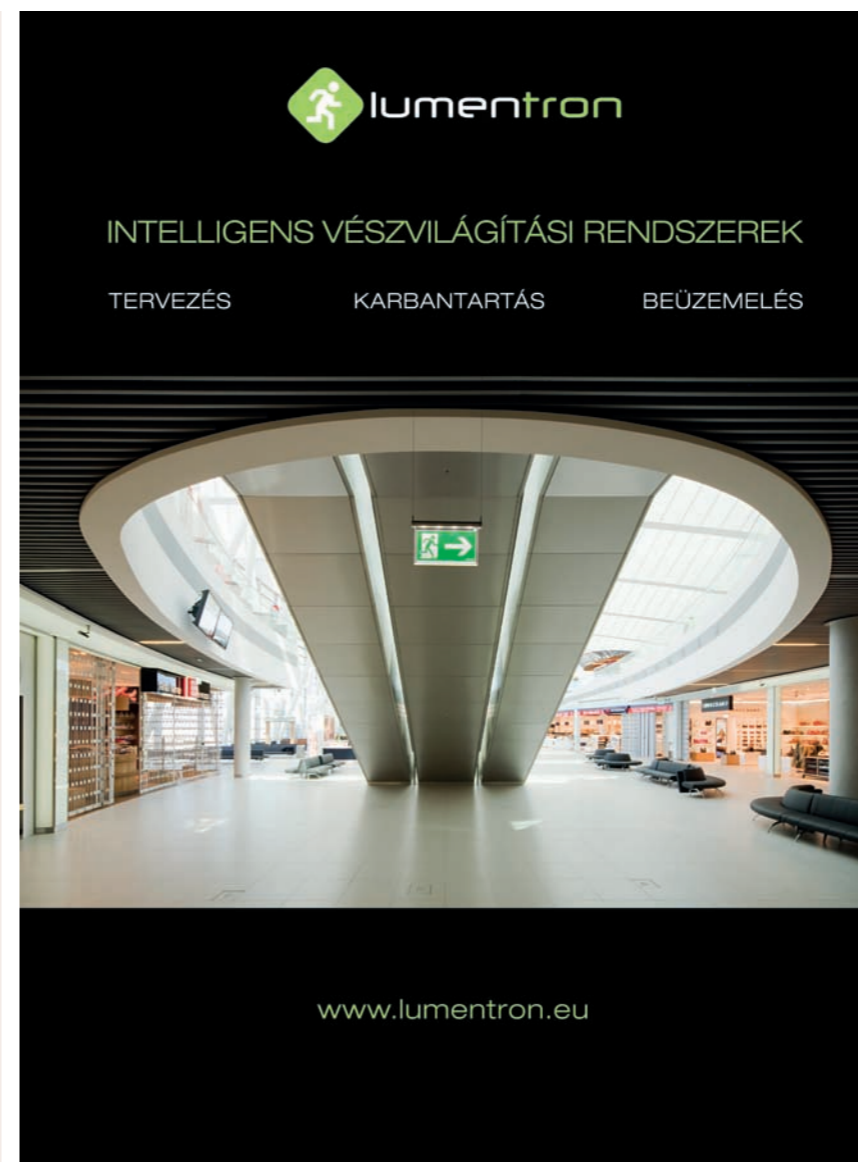
megrendelem@octogon.hu

kerdesemvan@octogon.hu

OCTOGON HELPLINE: +36 30 510 8888

OCTOGON

ARCHITECTURE & DESIGN

lumentron

INTELLIGENS VÉSZVILÁGÍTÁSI RENDSZEREK

TERVEZÉS KARBANTARTÁS BEÜZEMELÉS

www.lumentron.eu

ARGUS SECURITY

1025 Budapest,
Lövőház utca 7-9.
Telefon: +36 1 224 7860
Fax: +36 1 224 7868
E-mail: info@argus-security.hu
www.argus-security.hu

TISZTES KÖZELSÉG

Pannonhalmi Apátsági Major látogatóközpont

A Szent Márton-hegy nyugati lejtőjének elfeledett gazdasági épülete idén visszakapcsolódott a település vérkeringésébe. Kitartó munka árán megmenekült a pusztulástól, hogy a bencés rend elképzeléseivel összhangban, az apátság új látogatóközpontja és regionális múzeuma legyen.

Szöveg **KATONA VILMOS**
Építész **CZIGÁNY TAMÁS, PAPP RÓBERT,**
CSEH ANDRÁS
Fotó **BUJNOVSZKY TAMÁS**

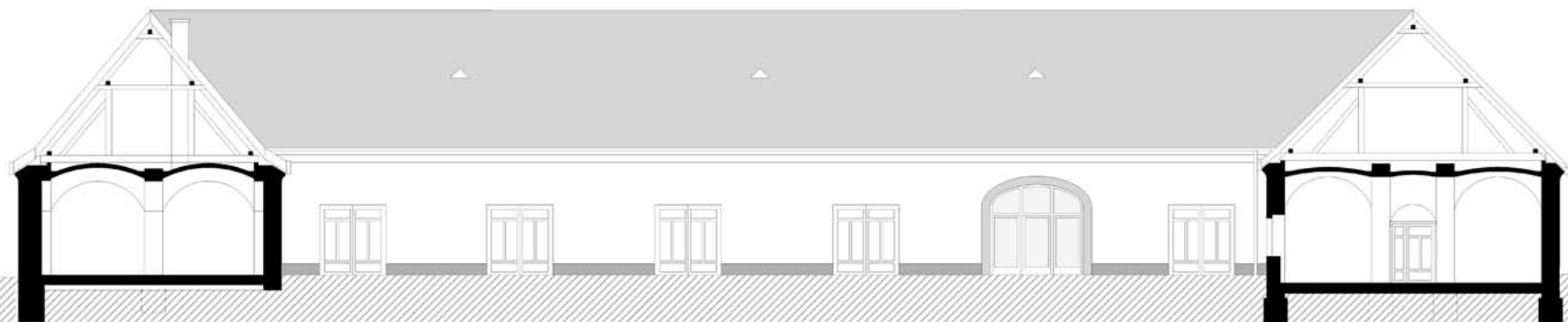
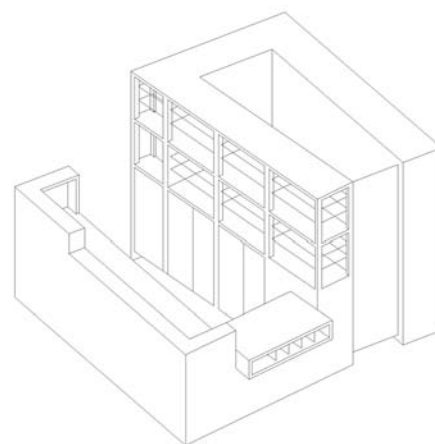
A bencés főapátság egykori gazdasági épületének helyzetét Pannonhalma (ezelőtt Gyórszentmárton) két utcája és piactere határozza meg. A Váralja és Mátyás király utca által határolt négyudvaros major 1734 és 1757 között épült Sajghó Benedek főapát megbízására. A hiányosan dokumentált épület állapotáról csak 1786-ban készült összeírás a rend kolostorait négy évvel korábban feloszlató II. József népszámlálása idején. Az első részletes alaprajzi fel-

Utcák és terek, tetők és udvarok fűzik szorosra a Majort környezetével

Alkalmi kiállítás a nyitott, pilléres csarnokban

Az intimebb, szürke háttérű termek jobban kedveznek a Regionális Múzeum állandó tárlatának

méréseket Tóth Mihály, a „Szent Mártoni Uradalom Rendes Mérnöke” készítette 1874-es, majd 1884-es dátumozással. A korabeli major két udvarát istállók, kocsiszínek és műhelyek vették körül, míg az utcafronton lakószobák sorakoztak. A 20. század elején történt átépítések a borászat fellendüléséhez köthetők, amely a második világháborút követő államosítás után is az együttes fő funkciója maradt (Pannonhalmi TSZ). Az összesen 400 méter hosszú borospincéhez csatlakozó középső épületrészt jelentős mértékben iparosították az 1970-es években. Az udvarra 12 méter magas technológiai épület, az istállók és kocsiszínek helyére méretes vasbeton tartályok épültek.

A lehasznált major a rendszerváltás után visszakerült az apátság birtokába, de évekig kihasználatlan maradt. Mivel a Pannonhalmi Borház (2003) idő közben a Szent Márton-hegy keleti lejtőit foglalta el, a nyugati fekvésű telek termelői felhasználása kétségessé vált. Elkerülhetetlen volt a funkcióváltás, ezért a major területét turisztikai célokra tervezték át. Az ötlet részben már adott volt, hiszen a bizonytalan időszakban étterem is működött itt, de az elmúlt évtized nagyszabású építkezései új kontextust írtak a major köré. A Győr és Veszprém felől érkező látogatók elegáns pihenőhelye nyílt meg itt – hirdeti a kávéház bejárata feletti „Pausa” felirat.

Az apátsági hegyoldalban rejtőző borospincében ipartörténeti kiállítás nyílt

Építető:

Magyar Bencés Kongregáció
Pannonhalmi Főapátság

Építész tervezők:

Czigány Tamás, Papp Róbert, Cseh András (CZITA
Építész Iroda Kft.)

Belsőépítész:

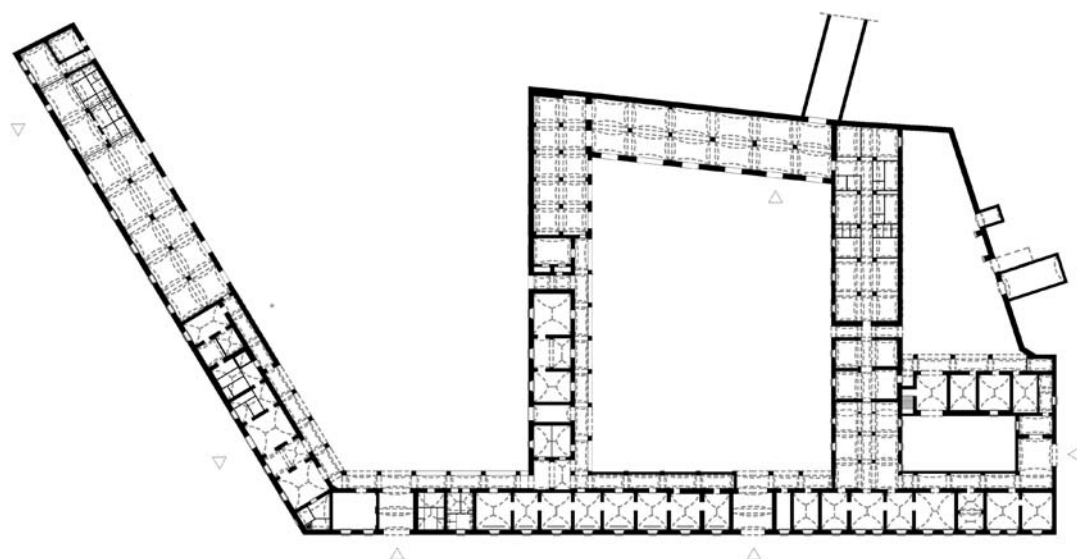
Tóth Györgyi (CZITA Építész Iroda Kft.)

Tervezés:

2013

Átadás:

2014

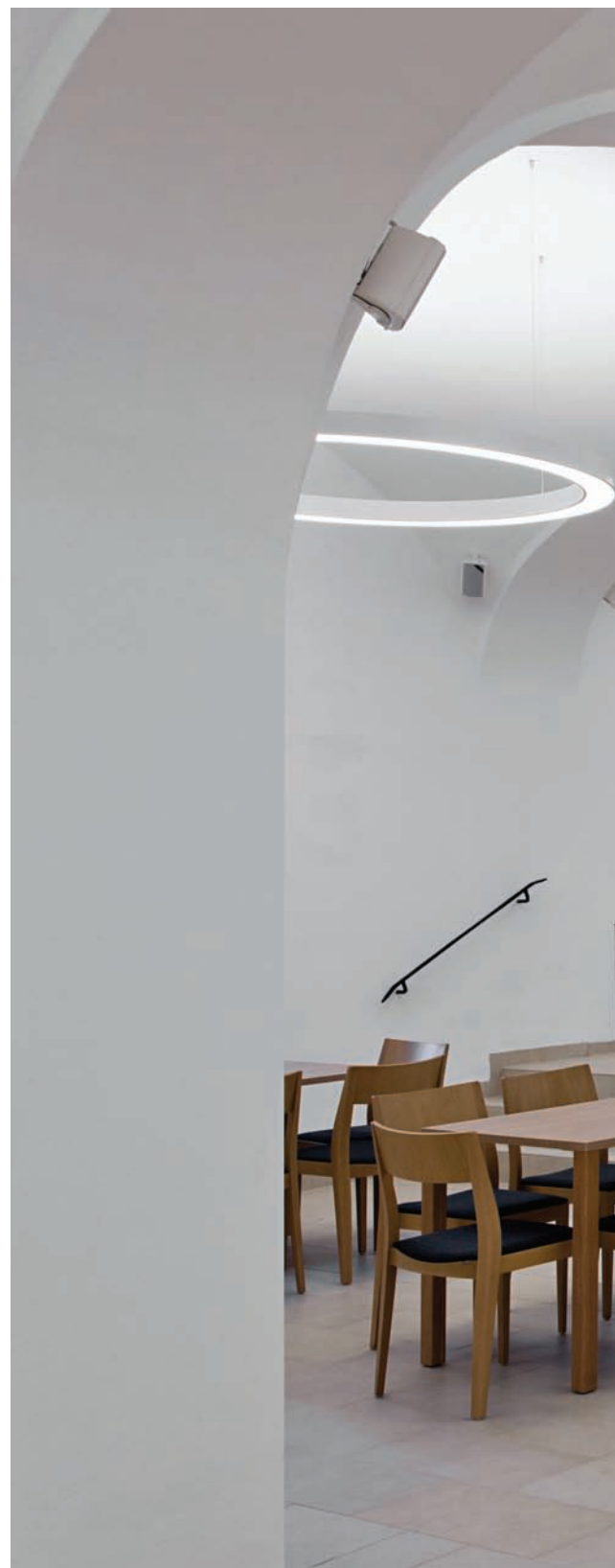

Elegáns rendezvényterem teraszos szinteltolásokkal
és boltozathoz szabott világítotestekkel

A kompozíció elválaszthatatlan a környező utcáktól, a hegynek szaladó ösvénytől és a szemközti pajtától, amely mintha a major perspektivikus folytatása lenne. A Mons Sacer magaslatáról nézve feltűnő az együttes összhangja a piactérrel, a szomszédos dombbal és plébániával, megfordítva pedig a ház északi, hegy felől nyitott udvara foglalja keretbe az apátság látványát. A fennkölt képet a nyitott udvar szabadtéri teraszokkal bővített kávézója és rendezvényterme élvezi leginkább, de jó bevezetése a második, zárt udvar körül berendezett helytörténeti tárlatnak, az állandó gyűjteménynek és időszakos kiállításoknak is. Az első magyar Regionális Kiállítótér (Landesausstellung) a Benedek-rendi archívum eddig elzárta pihenő értékeinek, többek között Franz Anton Maulbertsch barokk festményeinek adott nyilvánosságot. Szürkére festett térsora jól kiemeli a tárgyakat, nem cikáznak rajtuk zavaró tükröződések, és a szobák léptéke is a bemutatott műkincshez igazodik: nincs zsúfoltság, nem nehéz összpontosítani.

A tervezők építészeti magatartása a műemlék múltjához és mai jelentőségéhez mért. Az elhasznált szerkezetek szükséges cseréje mellett elsődleges szempont volt, hogy a ház – mértani kereteit megtartva – homlokzat- és padlóburkolatával egyaránt homogén építészeti arculatot öltson. Az utóbbi kihívást jelentett a meredeken emelkedő Váralja utcai szárnynál, ahol a rendezvényterem, konyha és kávézó szinteltolásai, valamint a boltozott terek közti határok felszámolása miatt új teherelosztási sémát kellett alkalmazni. A rendeltetés megváltozása látványosan kihatott a külső és belső homlokzatokra. A befalazott arkádok és az eredeti pallótokos ablakok helyébe szerkezetileg azonos hőszigetelő nyílászárók kerültek, amelyek természetes spontaneitással követik a lejtő vonalát.

Egyedül a szabadéri pincelejárót torlaszoló északkeleti szárnyat bontották el. Az újrafugázott, dongaboltozatos pincében jó hangulatú ipartörténeti kiállítás nyílt.

HISTORIZMUSON INNEN ÉS TÚL

Kallina & Zsolnay

Ez év augusztusától már nem pusztá rom a budai vár korábbi szégyenfoltja: a Dísz tér 17. sz. ház.

Pontosabban az, ami megmaradt az 1879–1880-ban létesült Honvédelmi Minisztérium, majd az 1895 és 1897 között hozzá toldott

Honvéd Főparancsnokság Kallina Mór által tervezett

neoreneszánsz együtteséből – azt követően, hogy a második világháborúban Buda ostromakor erősen megrongálódott,

és jelentős részét a későbbiekben elbontották.

VADAS JÓZSEF Szöveg
DEÁK ZOLTÁN Építész
BUJNOVSZKY TAMÁS Fotó

Idővel, hogy ne pusztuljanak tovább a romok, alacsony hajlású tetőt emeltek föléjük. Majd – számos elvetélt elképzelés és pályázat után – az elmúlt két évben Deák Zoltán és az építésziroda munkatársainak decens tervei alapján hozzáláttak rendbe tételükhöz. A minimalista program értelmében az egykor kétemeletes, középmezőnyes és kupolával megkoronázott épület helyreállítása szóba sem került, de a gránitlábazat és a mészkőburkolat, illetve a kapuzat vasrácsainak felújításával a házat környezetéhez méltó állapotba hozták. A belső tereket pedig a reprezentatív díszlépcsőház rekonstrukciójával, a nyers téglafalak megtisztításával turisztikai információs központ, kávéház létesítésére és kiállítások rendezésére alkalmassá tették. És a *Zsolnay, Egy zseniális család* című kiállítással nyitották meg a közönség előtt.

A morva származású Kallina Mór, aki Prágában végezte építészeti tanulmányait, Otto Wagner munkatársaként 1870-ben, a romantikus-mór stílusban fogant Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga építésvezetőjeként érkezett Budapestre. Felkészültségével és emberi erényeivel a gyorsan fejlődő országban az akkor egyeduralgó historizmus egyik legmegbecsültebb és ezért sokat foglalkoztatott képviselője lett. Szinte közvetlenül a Honvéd Főparancsnokság után épült a vejével, Árkay Aladárral közös munkája, a budai Vigadó (ma: Hagyományok Háza), amely többé-kevésbé épen vészelté át az elmúlt több mint egy évszázadot, és így hiteles képet ad a ma már csak archív fotókon tanulmányozható budavári művének a múlt örökségéhez illeszkedő nemes szellemiségéről. S ily módon szervesen illeszkedik hozzá a kortárs Zsolnay-gyár tevékenységét bemutató tárlat.

Cégét Zsolnay Miklós 1853-ban alapította keménycserép gyártására. A vállalatot egy évvel később Ignác fiának adta át, ami azonban nem bizonyult jó döntésnek, a gyár ugyanis hamarosan a csőd szélére került. 1864-ben testvérének, Zsolnay Vilmosnak kellett átvenni a manufaktúrát, akinek irányítása alatt óriási fejlődés vette kezdetét. A művész hajlamú és a kiál-

lításra egy 1875-ös nagy vázával szereplő tulajdonos tevékenyen kivette részét a munkából: az építészeti, a használati és a díszkerámia termelésének összehangolásával a vállalat pénzügyi helyzetet egyensúlyba hozta. Új technológiák (a finom porcelánfajansz, az éghajlattűrő pirogránit, a foszforeszkáló fényű ezoinmáz) kifejlesztésével, illetve művészek alkalmazásával izgalmas formák és tervek sorával üzeméből a kiegészítés kori Magyarország legdinamikusabb finomkerámia-ipari vállalkozását hozta létre. Az 1873-as bécsi világkiállításon a cég már feltűnést keltett, az 1878-as hasonló párizsi rendezvényen nagydíjjal honorálták termékeit. Az ennek nyomán meglődülő export olyan mértékben növelte a keresletet, hogy a gyár létszáma 1872–1884 között több mint tízszeresére, 35-ről 460-ra emelkedett.

A kiállításon, amelynek Gulyás Gábor a fő kurátora, nem ezek a gazdasági vonatkozások dominálnak. A mintegy 260 darabot felvonultató rendezvénynek a tárgyak kivételes szépsége ad jelentőséget. Ennek záloga pedig a tehetséggel párosuló kísérletező-kedv. A pécsi múzeum gyűjteményében a korai munkák között még jócskán akadnak egyszerű mintázatú cserépedények, hamarosan azonban megjelenik a porcelánfajansz, amelyhez már gazdag (japán, illetve török, nevezetesen izniki) stíluselemek társulnak. Ez a historizáló attitűd nem kis részben Zsolnay Vilmos lányainak (Teréz és Júlia) aktivizálódásához fűződik, akik részben népművészeti, részben a bécsi Iparművészeti Múzeumban tanulmányozott régi keleti darabokból merítettek ihletet. Hogy aztán a századfordulón mind nagyobb teret nyerjenek az immár profi (akadémiai tanulságú) alkotók: az Iparművészeti Iskolát végzett Apáti-Abt Sándor és Nikelsky Géza, az építész Sikorski Tádé, a bécsi Akadémiáról érkező Klein Ármin és Mack Lajos.

Velük szemléleti áttörés következik be. A Zsolnay termékinálatában az addig domináns historizmus visszaszorul, és a szecesszió jut diadalra. Ez a váltás a kiállításon – főként annak második részében, a Párizsi Galéria jóvoltából bemutatott magánkollektívó vörös és zöld darabjainak kavalkádjában – látványosan tükröződik. Ugyanakkor a századelő jó néhány (Apáti-Abt tervezte) darabján egy olyan előadásmód is felbukkan, amely stilizáltságával az art

deco előjátékának tekinthető. A Tutanhamon-sorozat (Zsolnay Teréz) tagjai pedig már egyértelműen e két háború közötti áramlathoz tartoznak. Miként az építészeti kerámiák közül azok az itt ugyancsak látható domborművek, amelyek Mende Valér kecskeméti kollégiumához készültek. S akkor még nem szóltam azokról a rózsaszín mázas, nagyon egyszerű edényekről és más konyhai, illetve tisztálkodási tárgyokról, amelyek jelentőségét csak nemrégiben ismerték fel. E több száz terméket számláló együttesből a várban egyetlen darab sem látható, noha a pécsi Zsolnay-negyedben önálló kiállítási termet kaptak.

Mint ahogy hasonló megújulási készségre a cég a későbbiekben már nem volt képes, a gyár törvényszerűen veszítette el jelentőségét azzal, hogy megrekedt a régi sikerdarabok világában.

Ez a történelmi tanulsága a rendezvénynek; amelyet a cég mai vezetőinek érdemes megfontolniuk. De volna még egy megjegyzésem, amely a rendezőknek szól. Izgalmasak, ugyanakkor a bemutatást jól szolgálják a hatalmas csupa üveg vitrinekben a kerámiák posztament-szerű szolgáló polcok (Lakos Dániel tervezte őket). A tárgyak azonosítása azonban nehézkes. Ahhoz, hogy a látogató megtudja, hogy a szóban forgó darab miből és mikor készült, s ki a tervezője, folyamatosan oda-vissza kell sétálni a falnak támasztott feliratos paravánok, illetve a vitrinek között. Ráadásul a csillogó felületek miatt sem az üvegre ragasztott számok, sem a szövegek nem mindig könnyen olvashatók. Ahogy tapasztaltam, a látogatók közül alig néhányan veszik hozzá a fáradságot.

Vezető tervező (rekonstrukció):

Deák Zoltán

Munkatársak:

Schusztner Dániel, Bernáth Attila, Erdélyi Erika,

Simon Móni, Fazekas Csaba (MATA-DÓR Kft.),

Erdélyi Róbert, Erdélyi-Gáspár Judit,

Deák Barbara

Tervezés:

2011

Átadás:

2014

S I M E S

luce per l'architettura

be light!

Simes, sustainable and innovative outdoor light to design the skin of contemporary architecture.

www.simes.com

Be light Kft.
H-1025 Budapest
Szépvölgyi út 146
www.belight.hu

EMBERKÖZPONTÚ VÁROSTERVEZÉS

Interjú Guba Sándor
és Hámori Péter építészekkel

GUBAHÁMORI GUBA SÁNDOR,
HÁMORI PÉTER,
ESTERHÁZY MARCELL,
RUDOLF-BERECZ ZSÓFIA

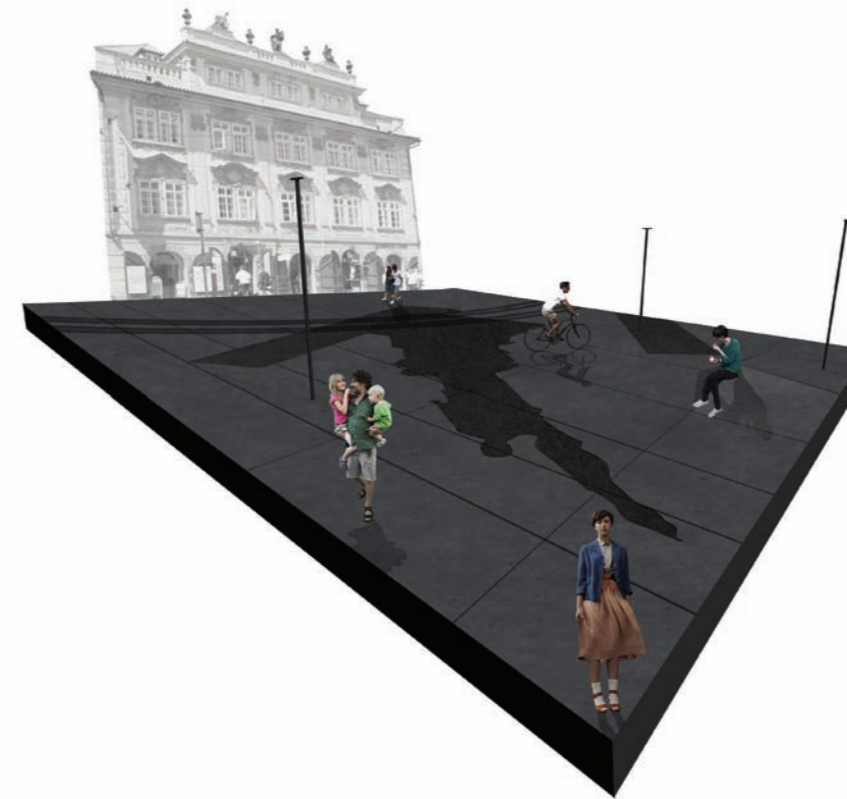

A Millenáris Széllkapu és a dániai Andersen múzeum ötletpályázata után a prágai nemzetközi tervpályázaton is díjat nyertetek idén. Mi a munkamódszeretek lényege?

HP: Kutatáson alapuló építészeti szeretnénk megvalósítani, ami itthon még nem annyira elterjedt. Ehhez fel kell ismerni, hogy egy komplex probléma megoldásához nem csupán építészekre van szükség, hanem a kapcsolódó tudományágak képviselőire is. Ennek megfelelően keressük meg az alkotótársainkat: az Andersen múzeum esetében Bodonyi Panni illusztrátort, a prágai pályázatnál pedig Esterházy Marcell képzőművészt.

A prágai nemzetközi ötletpályázat egy komplex újragondolást kívánt az eddig parkolóként funkcionáló Kisoldali (Malá Strana - szerk.) tér ésszerű és emberközpontú használatához. Mennyire volt elvárás a tér történelmi értékeinek visszaállítása?

GS: A hetvenes években, amikor a teljes területet parkolóvá alakították, mindazon építészettörténeti, térhasználati és nemzeti emlékezethez köthető értékeket eltörölték, amik a prágai királyi útvonal ezen szakaszát különlegessé tették. Ma ezt a hetvenes évekbeli törlést

amelyek az embereket a térfalak menti egyméteres sávokra és az árkádok alá szorították. És olyan felületeket kell kialakítani, amelyek visszacsábítják a gyalogosokat a térre, ahol ki lehet ülni, ahol lehet állni és nézelődni.

GS: A helyszín kiemelkedő adottsága a térfalképző épületek esztétikai minősége és stílusbeli sokszínűsége. A diverzitást kiemelendő, olyan homogén burkolat kialakítása a célunk, amely egyrészt felhívja a figyelmet erre a sokszínűsége, másrészt – illeszkedve a karakteres reneszánsz és barokk épületekhez –, mintegy ötödik homlokzatként viselkedik. És ugyanúgy, mint a többi homlokzat, ez is önmaga anyagából képzett domborművek és síkok tektonikus mozgása által alakítja felületét.

kívánatos újragondolni, azonban a kérdés az, hogy semmissé tehetünk-e – minden felelősség nélkül – egy teljes történelmi korszakot, hogy aztán visszaállítsuk a tér ötven, száz, százötven évvel ezelőtti állapotát korabeli, vagy kortárs építészeti és szobrászati eszközökkel? A válasz valószínűleg az, hogy nem.

A tér mai állapota egy olyan kor lenyomata, amelyben a gazdasági növekedés és a mobilizáció iránti imádat korszakainak infrastrukturális fejlesztései teljesen átszabták a városképet. A Kisoldali teret átszelő É-D-i főútvonalon megnövekedett forgalom a városrész emberi léptékének eltűnéséhez vezetett, a rekreációs lehetőségeket pedig felváltotta egy több mint kétszáz férőhelyes parkoló. Ezekkel párhuzamosan, következményként jelent meg a hiánya mindannak, ami ezen a helyen régen volt, s amelyek megszűnése teljesen átalakította a tér használatát. E hiány megjelenítése központi elemként

tűnik fel a rekonstrukciós tervünkben. A másik fontos elem annak a megértése, hogy hogyan szeretnék ma az emberek a városi tereket használni. Az elmúlt évtizedek agresszív infrastrukturális fejlesztéseinek kritikája újra az emberközpontú várostervezés igényét ébreszti fel.

Vagyis a fókuszát át kell helyezni az autósforgalom szükségleteit kielégítő beavatkozások támogatásáról a gyalogos közlekedés erősítésére?

HP: Igen, ahhoz, hogy egy élhető, gyalogosközpontú város jöjjön létre, ahol az emberek kényelmesen és biztonságosan sétálhatnak, ahol a terek fő használói a gyalogosok. És ahol a légszennyezettség csökkentése és az építészeti örökség védelmében, az egyéni gépjárműforgalom helyett a tömegközlekedés a fő városi közlekedési mód. Vagyis szemléletváltásra van szükség. Következésképpen, meg kell szüntetni azokat a városi térelemeket (járdák, szegélyek, autósávok),

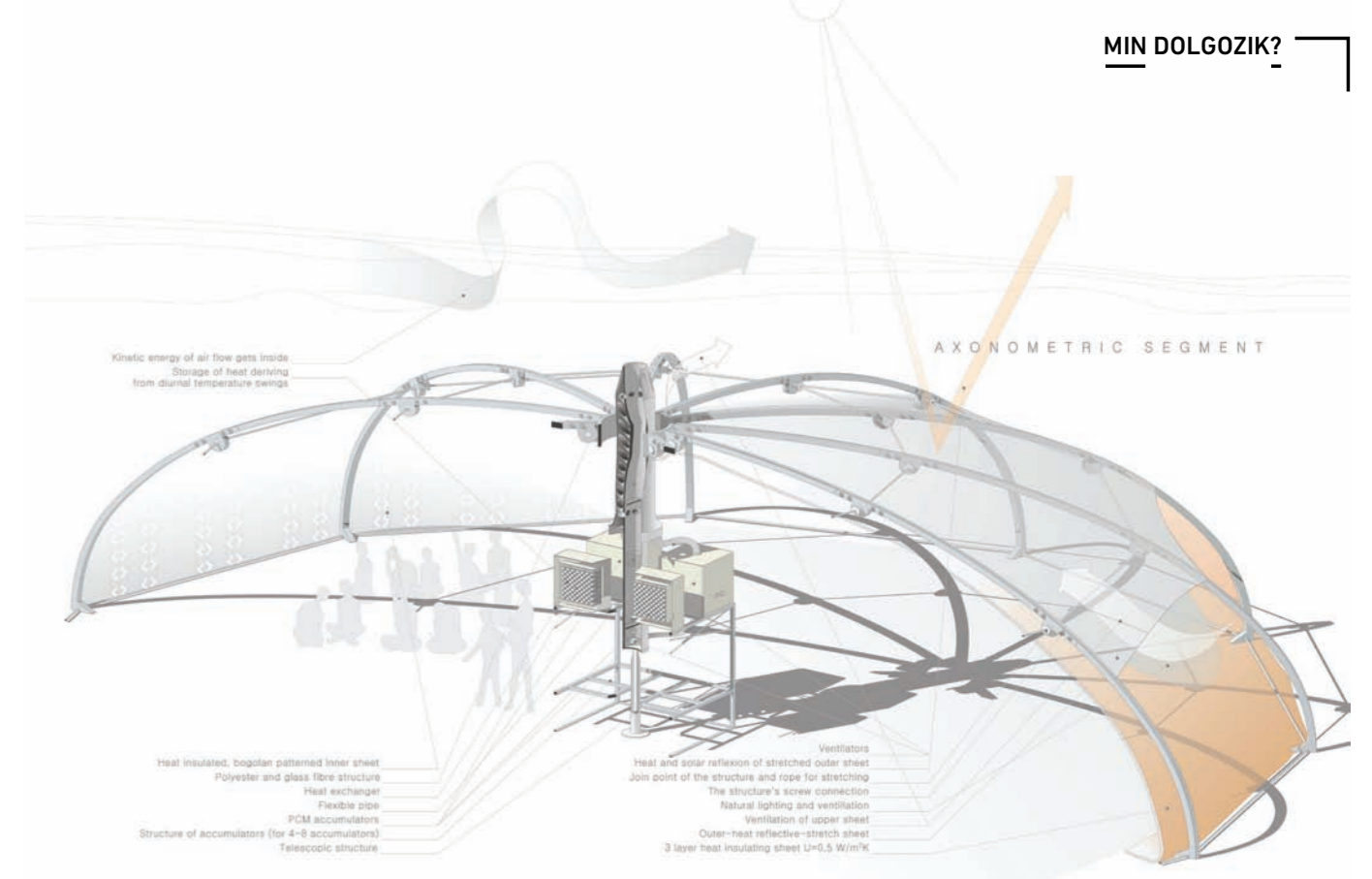

TECHNOLÓGIA ÉS HUMÁNUM

Rácz Mónikát és Szabadics Attilát kérdeztük

ArchSus Csoport RÁCZ MÓNIKA, SZABADICS ATTILA

A Holcim Awards fenntartható építészeti versenyen különdíjat nyert munkátok alapkonceptiójában az intelligens technológiai fejlesztést ötvözi a szociális célokkal. Mi volt pontosan az elképzelésük?

RM: Szándékunk szerint, a több mint 70 000 főt befogadó, délkelet-mauritániai Mbera menekülttáborban létesítendő egészségügyi központ és iskola együttese a jobb életkörülmények biztosításával, az emberi méltóságuk megőrzéséhez, és így a társadalomba való könnyebb visszatéréshez segítené a menekült embereket. A projekt maga egy sáterszerkezetek összekapcsolásából álló egység, amelyben a helyiségek klimatizálását PCM-akkumulátorokkal (*Phase Change Materials*, vagyis „fázisváltó anyagok” akkumulátorban – szerk.) oldanánk meg. Ezek a napi hőingadozást kihasználva, további energiabefektetés nélkül nyújtanának élhető, védett körülményeket a sivatagos éghajlaton.

Teljesen új módszere a hasznosításnak a PCM-anyagok felhasználása klimatizálás céljára?

SzA: Igen, azonban a PCM-anyagok maguk is gyors ütemben fejlődnek, egyre szélesebb skálájuk válik elérhetővé. Az ilyen típusú akkumulátor bármilyen szerkezetű és funkciójú épületben használható, a jelentősebb napi hőingadozással bíró éghajlatokon. Maga a rendszer végtelenül egyszerű: a hő közvetítéséhez használt közeg a levegő, ami tulajdonképpen a klimatizálni kívánt tér levegője. Nagyon fontos számunkra a környezetünk tisztelete, és az elvétel helyett az együttműködésre kell, hogy kerüljön a hangsúly. Úgy hisszük, a PCM-akkumulátor működése jó példa lehetne erre, hiszen pusztán a minket körülvevő levegő keringtetésével látja el a feladatát, nincsenek káros hatásai a környezetre, a fázisváltó anyagok pedig előállíthatók növényi olajokból.

Milyen előnye van még a konstrukciónak más megoldásokhoz képest?

SzA: A szerkezet fontos tulajdonsága, hogy könnyen szállítható, telepíthető és az összeszerelése is közvetlen emberi erővel megoldható. Klimatizálása a napi hőingadozásnak és az akkumulátoroknak köszönhetően pusztán megújuló energiaforrással (napelem, szélérőmű) üzemeltethető, gépészeti berendezései ezért nagyon egyszerűek és olcsók.

RM: A projekt tervezésénél legfontosabb szempontnak azt tartottuk, hogy valódi, meglévő igényeket elégítsen ki. Mindez magában foglalja azt is, hogy olcsón és egyszerűen előállítható legyen, maximális összhangban a valódi lehetőségekkel. A kiváló minőség biztosítása mellett az esztétikum itt az egyszerűséget és elérhetőséget jelenti. Teljes mértékben az emberek szükségleteit akarja szolgálni, miközben érzékenyen reagál a közvetlen környezetre. Ha odafigyelünk arra, hogy biztonságos körülményeket teremtsünk, illetve, hogy lehetősé-

Látványterv:
Horváth Dávid

Kezdő fotó:

Joe Penney

Technikai konzulens:

Englert Csaba

Tartószerkezeti tervezés:

Benedek Dezső

get nyújtsunk az embereknek, hogy egyenlőnek érezhessék magukat és megőrizsék emberi méltóságukat, akkor könnyebben tudnak majd felelősségteljesen gondolkodni és cselekedni. Ha megadjuk a menekült gyerekeknek, és minden más gyereknek a világon a lehetőséget, hogy tanuljanak, hozzájárulhatunk egy boldogabb jövőhöz. Ez persze csak egy apró lépés az emberi életkörülmények javításában, de reméljük, hogy egy nagyon fontos lépés.

TÁMADÁS A SZÜRKE ELLEN

Ruha az 1988-as, berlini Dressater bemutatóról, 1989 (Fotó: Urbán Tamás)

A Nyitott kapuk – másként: *Király Tamás '80s* – című, egyébként kissé vicces módon a Király utcában látható kiállítás elsősorban nem az elképesztő ruha-performanszairól ismert divattervezőről „szól”, hanem egy korszakról, a nyolcvanas évek underground művészetéről és ezen belül Király szerepéről.

Persze a szokásoshoz képest egy egész más nézőpontból. Míg az FMK (Fiatal Művészek Klubja) történetét, ha nem is teljesen, de feldolgozták, és az A.E. Bizottság zenekar képzőművész tagjait is jegyzi a művészettörténeti „kánon”, az úgynevezett határterületek a szürke zónában bújnak meg. Pedig – és ezt az akkortájt a budapesti alternatív nyilvánosságban járatosak is megmondhatják – ez volt az az időszak, amikor a művészeti ágak határai végképp elmosódtak. Amikor egyenértékű (mert az aktuális hatalmi szisztémát negligáló) tettek minősülhetett egy performansz, egy a fentről figyelő szemek számára láthatatlan kiállítás, egy betiltott vagy ritkán vetített film, egy megtorpedózott építészeti terv, egy vidéki (kaposvári) színházi előadás, egy underground koncert, egy versfelolvasás „ürügyn” megrendezett irodalmi est vagy egy divatbemutató. Ez utóbbi koránázatlan királya maga is egy (persze nem a szó eredeti jelentése, hanem művészettörténeti használata szerint) „borderline” alkotó volt.

A hihetetlenül nagy munkát végző fiatal kurátorok (Muskovics Gyula és Soós Andrea) egyik nagy erénye hogy – mivel nem érintettek – nem léptek be az oral history csapdjájába, azaz nem különböző, az emlékezet szeszélyes mivoltát tükröző „piedesztál-összképet” állítottak Királynak. Továbbá nem törekedtek (mert nem is tehették) a teljességre: a töredékes, a kiállítás szervezése közben összejött anyag csak a jég-hegy csúcsa. Bár az is tagadhatatlan, hogy ez a „csúcs” sem kicsi; már ebből az anyagból is számos, új nézőpontú kutatás elindítható.

Az ily módon a további határterületeket is felvillantó kiállítás öt téma (vagy időrendi blokk) köré rendeződik. Az első, a Benczúr utcától a Fiatal Művészek Klubjáig egyrészt egy virtuális háromszög alakú térképre utal (amelynek harmadik csúcsa a mára már megszűnt Damjanich utcai Dekoratór Iskola, ahová a Gyön-

gyösről Pestre költöző művész járt), másrészt egy kapcsolati hálózatot jelez. A Benczúr utcai lakásban például korábban Kele Judit lakott – most például látható egy 1979 körüli, egy napig tartó performansz (*Mert ebben az országban csak megbetegedni lehet*) eddig nem publikált fotódokumentációja.

A második egységben az 1980 és 1988 között a Petőfi Sándor utcában működő New Art Stúdió szerteágazó tevékenységébe pillanthatunk be. Király mellett a jelmeztervező Koppány Gizi és Kovács Nóra által üzemeltetett „butikban” volt élő ember által prezentált mozgó kirakat (a rendőrök ijedtségére) és rendeztek a Váci utcában spontán divatsétákat is (a járőrök meglepetésére). Az még a nagyrészt fekete-fehér felvételeken is levehető, hogy ez az extravagáns köztéri vonulás mennyire sokkolhatta az ázótt szürkébe burkolódzó város lakóit – köztük engem is, hiszen felülírta az amúgy a mindennapi hordhatóság számára megfelelő, de azért a „különcségre” hajtó, magam tervezte ruhákat. Utólag már úgy vélem, hogy nem a magamutogatás volt a cél, hanem egy (politikai szempontból is) radikális lépés meghúzása; egy a három T-n (támogatás, tiltás, túrés) kívül eső (mert észre sem vett) szegmensből induló vizuális támadás, amit mindenki „levett”.

Ezért lehetett – és ez már a harmadik egység – a Petőfi Csarnokban több ezres közönsége a Király-féle *divat-show*-knak (1985-1988); itt például egy Müller Péter Sziámi koncert előtt celebrált (majd utólag megvágott és kerettörténetbe helyezett) videó látható. A celebrálás szó alkalmazása nem véletlen. 1988-ban (és itt már a negyedik részben járunk) mint egyetlen „keleti” alkotót meghívták a berlini Hamburger Bahnhof megrendezett, *Dressater* című divatbemutatóra. Király a show-t (a kiállítás címében is visszaköszönő) Nyitott kapuk mottóval jegyezte. A videóból jól látható, hogy a kortárs közönség (köztük a Stern kritikusa) miért nevezte őt a „divat pápájának”, a kelet-európai Jean Paul Gautier-nek: nemcsak a show prezentálása lépi túl a kifutókon megszokott látványelemeket (a felvonulás helyébe lépő, színházi, egyfajta történetet sugalló mozgások), hanem a ruhák is. Ebből a bemutatóból három (bár erős restaurálásra szorult) ruha maradt fenn –

Szöveg DÉKEI KRISZTA
Fotó TULISZ HAJNALKA

Király gyakran újrahasznosította és felhasználta korábbi munkáit –, de ezek alapján is (és testközelből) leszűrhető, hogy mennyire egyedi, már-már konstruktivista volt a művész látásmódja. És míg az ötödik blokkban (A rendszer-váltástól a kilencvenes évekig) találunk ettől eltérő, bár izgalmas elemeket (mint például a vörös csillaggal megpékelte koronát viselő modellt, háttérben a Parlament épületével), már az is ezt a hipotézist igazolja, hogy 1991-ben belépett a konstruktivista nyomvonalon meginduló NA-NE Galériába.

Ezt a feltevést igazolja vissza a kiállítás installálása is: (öntudatlanul) visszalép az origó, a kassáki, szedett-vedett, a tökéletlenségéből építkező vonalhoz. Kassákról kevés jót és sok rosszat gondolok – de egy biztos: nem volt a „szürkék hegedőse”.

(Tranzit.hu, Budapest, VI., Király u. 102.
Nyitva: november 28-ig)

HÁROMSZÖGBŐL ÉPÍTENI

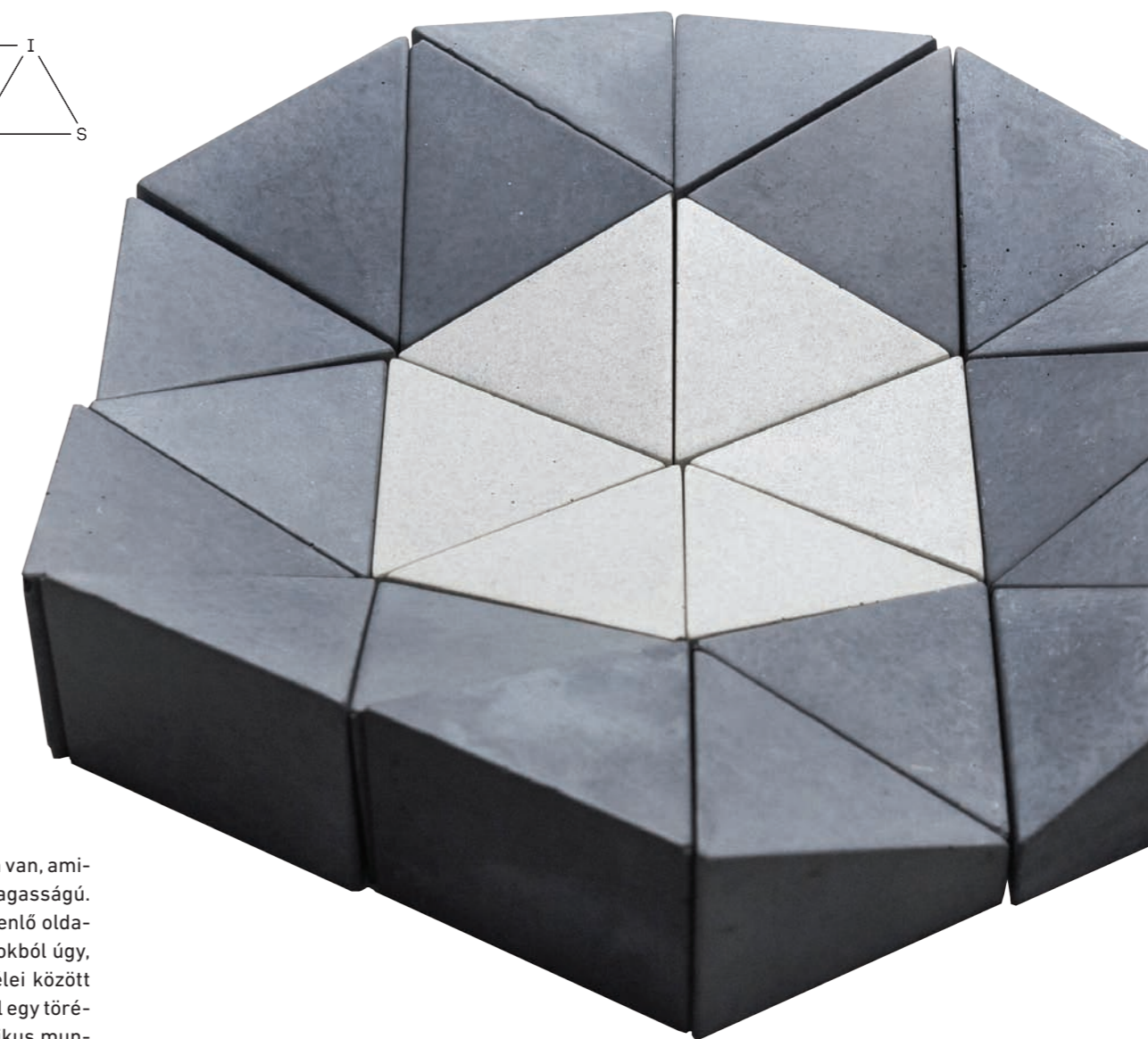
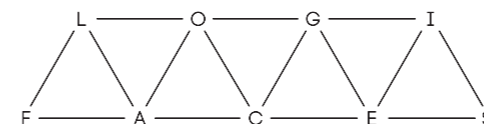
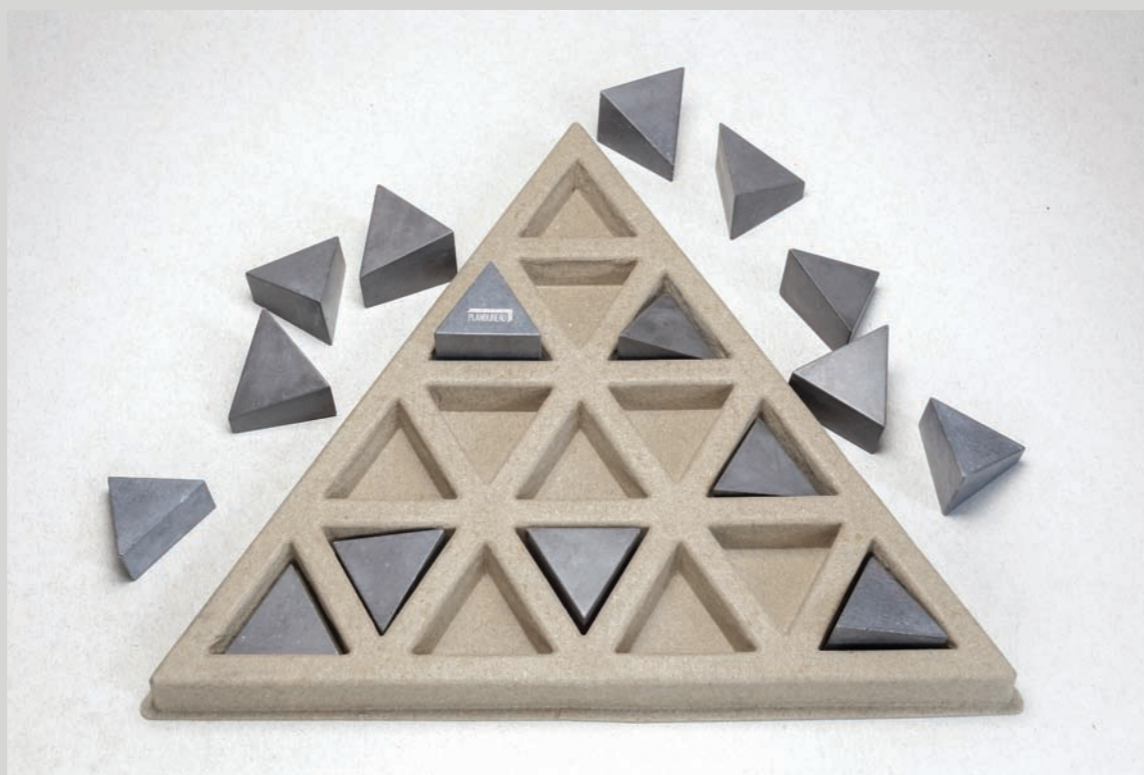
A Logifaces építőjátékról

Szerző IFJ. GÁRDONYI LÁSZLÓ
Tervezők BENEDEK ZSANETT, LAKOS DÁNIEL (TERVHIVATAL)
Munkatársak SMILÓ DÁVID, DINH DOROTTYA,
 FOGARASI DEMETER, SZABÓ BEÁTA TÜNDE
Fotó TERVHIVATAL

Mikor Smiló Dávidtól, a Tervhivatal tervezőiroda munkatársától átvettem a Logifaces nevű új, logikai építőjátékukat, kimondatlanul is az járt a fejemben, hogy ez nagyon egyszerű lesz, gyorsan meg fogom tudni oldani. Mint pár órával később kiderült, ez teljesen helytelen és elbizakodott elképzelés volt. Amikor kibontottam a csomagot, elővettem a darabokat, és megvizsgáltam őket, hogy nevet adhassak nekik. De még mielőtt a pusztán térproblémára tudtam volna koncentrálni, a játék anyagsága elkalandozásra készítetett. A beton nagyon különleges választás: hideg, de meglepően könnyű, ismerős, mégis idegenül hat a nappaliban vagy az íróasztalon. Jó megérinteni, és akár cél nélkül rakosgatni az elemeket a sík felületen.

Aztán visszatértem a feladathoz. „Név nélkül nincs rendszer”. Minden elem a háromszög csúcsainak a magasságával jellemezhető, 1,2 vagy 3 egység magas lehet. Elrendeztem a darabokat a csúcsok, illetve az élek magassága szerint, és megállapítottam, hogy minden magassághoz egy szabályos, háromszög alapú hasáb

tartozik, tehát összesen 3 olyan elem van, aminek mind a három csúcsa azonos magasságú. Mivel az alapfeladat szerint egy egyenlő oldalú háromszöget kell kirakni a darabokból úgy, hogy a háromszögek szomszédos élei között ne legyen szintbeli ugrás – tehát a cél egy törések nélküli felület létrehozása – logikus munkahipotézisnek tűnt, hogy a kiemelt elemeket a nagy háromszög ugyancsak kiemelt, és forgásszimmetrikusan azonos helyeire kell helyezni.

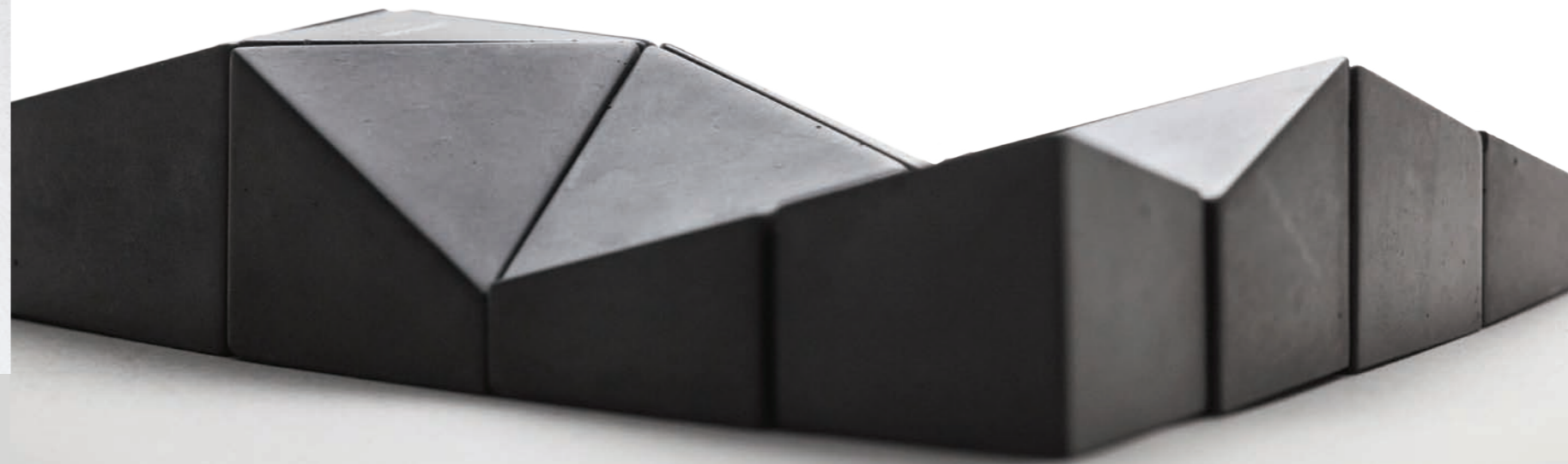
A játék legnagyobb előnye, hogy ezt a bizonyos törésmentes felületet nem lehet ezekből az egyszerű, mintegy magától értetődő alaphelyzetekből levezetni. A három szint és a három, korábban már említett, kitüntetett formájú elemből adná magát, akár több kiindulási helyzet, de ebből az alap gondolatból nem fog megoldásra vezetni semmilyen lépés. Ugyanis az 1-2-3 csúcsmagasságú elemből, habár négy darab van, azok páronként tükör-szim-

metrikusak és így nem építhető meg belőlük a rendezett középpont. De ez mindig csak az utolsó elemnél derül ki, annak is csak a körbejárása hibás. Ez azonban éppen elég. A Logifaces-nek több megoldása van, de egyik sem szabályos a szó ilyen értelmében. A középpont mindig el van csúsztatva bennük, nem lehet a szokásos munkamódszerekkel dolgozni és megoldásokat keresni.

Hiába ez a változatosság, az egyszerű háromszögforma önmagában mégse tudja biztosítani

a végtelen újrakisíthatóságot, éppen ezért a Logifaces-hez készülően van egy feladványokat tartalmazó füzet is, ami újra és újra kihívások elé állítja a játékosokat.

Az új utak keresgélése közben más és más formákat fedezhet fel a játékos, amik vagy csak önmagukban elnyerik tetszését, vagy elgondolkodtatják (felidézve a Tangram ősi játékát) és a limitált formakészlettel párosuló végtelen változatosságon keresztül a felfedezés és az építés izgalmát hozzák el számára.

VÁROSOK, KÉPEK

Az idei Az év építészeti fotója pályázat a Nemzetközi Építész Szövetség javaslatára: az "Egészséges városok, boldog városok" alcímet kapta. A pályázatra beérkezett képek közül 22 szerző 35 alkotásából láthattunk kiállítást októberben a MÉSZ Kós Károly termében. A pályázat és a kiállítás kurátora Szentiváni János fotóművész volt.

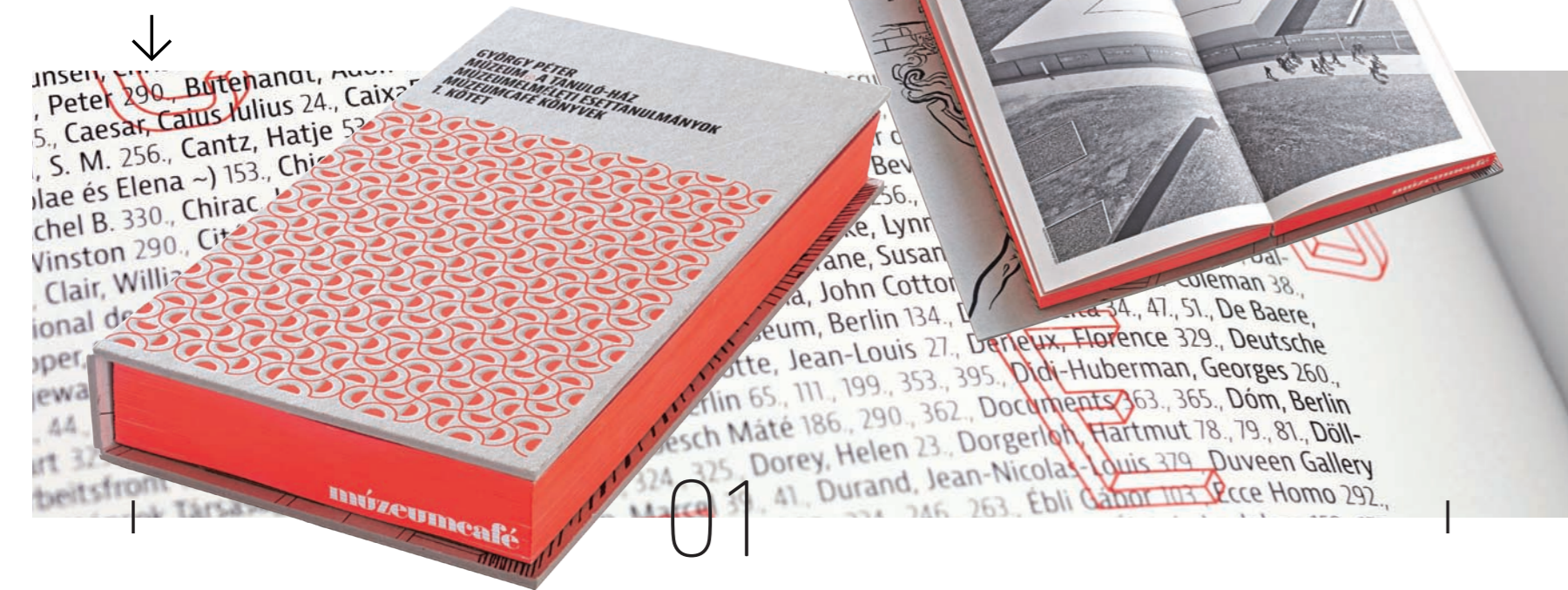
Biri Balázs: Gomba (az építészeti felsőoktatásban résztvevő hallgatónak járó különdíj)

Sáray Ákos: Tokaji fesztiválszínház (megosztott I. díj)

TANULÓHÁZ

01

Újabb jó pont a magyar tervezőknek. A MúzeumCafé könyvsorozat első darabja, *György Péter: Múzeum, a tanulóház* című kötetét (az észak-amerikai Art Directors Club ezüstkockája után, amit idén tavasszal zsebelt be) most a Red Dot kommunikáció-design kategóriában díjazták. A dobozszzerű megjelenésű, karakteres élfestéssel, papírral és betűkollekciónal megalkotott könyv a Lead82 alkotóközösség munkája. Design team: Salát Zalán Péter művészeti vezető, Lencsés-Tóth Dávid, Németh L. Dániel és Suszter Viktor tervezőgrafikusok, Kovalik Máté képszerkesztő és Patai Zsuzsanna asszisztens.

RÁZD, NE KEVERD!

03

Díjazott lámpa, szociális design, fűszermozsár jutnak eszünkben Toronyi Péter formatervező nevének hallatán. És most már a kávékészítés új, ötletes eszköze, a *Baristum*, ami a tervező MOME-s mesterképzés diplomaprojektjeként készült el. Jelenleg közösségi finanszírozásban gyűjt rá az Indiegogón. Az eszköz működése alapvetően a shaker-szisztémán alapul. Az ital elkészítése egy keverőpalackban, a benne elhelyezett őrlőgolyó segítségével történik. Pörkölt kávébabokat + némi fűszert (mondjuk fahéjt) szórunk a palackba, ezt jó fél percig rázzuk, aztán forró vizet vagy tejet adunk hozzá, majd további, kb. fél perces shakelést követően, úgy 3 percnyi pihentetés után már fogyasztható is a fűszeres nedű.

REMBRANDT STOKI

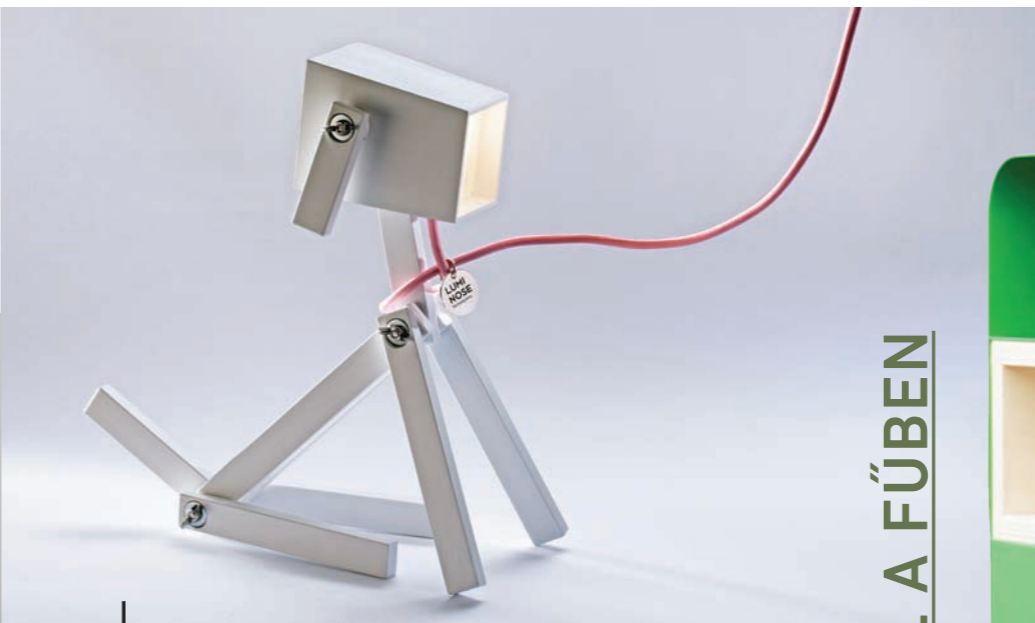
A holland múzeumok különösen ötletes múzeumshop-kínálattal hívogadják vásárlásra a látogatókat. Élenjáró ebben az amszterdami Rijksmuseum, amelyik hosszú évek óta jó munkakapcsolatot ápol kortárs designerekkel. Mondjuk a múzeumshop portékáinak bővítése ügyében is. Néhány hónapja került föl a polcokra Piet Hein Eek szerelhető, könnyített, rétegelt lemezből készülő ülőke sorozata, amit a múzeum gyűjteményében fellelhető 16-18. századi holland mesterek munkáinak ihletésére hozott létre.

04

ÉLMÉNYLÉNY

Kommunikáló tárgyat alkottak Zimmerer Erzsébet és Lente Márton (előbbi a termék tervezője, utóbbihoz a kapcsolódó területek – brand, arculat & web – tartoznak). Miként egy kutya, a *LUMINOSE* fa, asztali kutyalámpa is kedves, játékos és hűséges társa a hétköznapoknak, ráadásul remekül idomítható: ül, áll, pítizik. További érdekességeket a lámpákról a luminoselamp Facebook oldalán találhatunk.

BÉKA ÜL A FÜBEN

05

Nicolas Abdelkader eredetileg építész, aki néhány éve kezdetett bútorok tervezésével foglalkozni, végül idén megalapította a NAB stúdiót. Tárgyai gyermeki, játékos karakterűek, minden esetben megszemélyesítettek, Nicolas kevés anyag felhasználásával készíti el azokat. Legutóbb a *FROG*-ot mutatta meg szerkesztőinknek: a szerethető lerakó asztalka porszört acél- és rétegelt lemez házasításából született meg.

TESTRE SZABVA

06

Hogy a roller, ez az egyszerű szerkezet további tervezői potenciált is rejt, arra Török Ádám fiatal tervező diplomamunkája a példa. Ádám – fa, műanyag és textil alkalmazásával – nem egyszerűen könnyített a szerkezeten, hanem választ adott arra kérdésre is, hogy miként kerülhető el közlekedésközvetlenség (mondjuk buszra szálláskor) konfliktus a roller tulajdonosa és a többi utas között: a prototípus ugyanis a csuklós szerkezetének (a kimerítható szalagnak) köszönhetően, mint egy öv, derékra kanyarítható.

FUNDERMAX®

DESIGN
HÉT
BUDAPEST
DESIGN
WEEK

KELL EGY HÉT

Design Hét 2014
Budapest, Pécs, Sopron

Projekt_Ferienwaldheim Stuttgart, Design_Heldi Kucher

Egyedi dekorok.
Életre kelti a felületeket.

interior

for
people
who
create

Életet lehel a felületekbe és a beltéri alkalmazásokba. Adjon szabad kezét a kreativitásnak a FunderMax egyedi dekoraival. Mindegy, hogy exkluzív bútorok vagy üzletberendezések, dekoratív falburkolat vagy ajtó, dekoratív fürdőszoba és nedves helység, itt minden lehetséges. Ön már csak néhány lépésre van az álmaitól:

www.individualdecor.com

FunderMax GmbH
Tel: +43 (0) 5 9494-0, Fax: +43 (0) 5 9494-4200
E-Mail: office@fundermax.at, www.fundermax.at

MEMBER OF *Constantia* INDUSTRIES

Huber Kinga: Láz, nyakék, vörösréz, ezüst, 180x50x50 mm 2014 (Fotó: SOMNIUM STUDIO) / Keresem Michael: Huber Kinga, Kecskés Orsolya, Stomfai Krisztina, Vékony Fanni ékszertervezők és Pecsics Mária fotográfus közös kiállítása a Ponton Galériában

Kecskés Orsolya: bronz, vörösréz, ónix, arany, 68x68x35 mm, 2014 / Keresem Michaelt kiállítás, Ponton Galéria (Fotó: SOMNIUM STUDIO)

Stomfai Krisztina: „M”, gyűrű, ólomból, 35x35x28 mm, 2014/ Keresem Michaelt kiállítás, Ponton Galéria (Fotó: SOMNIUM STUDIO)

A Position Collective kreatív kisvállalkozás egyedi, kézi, kisszeriás *Muru* című termékcsaládját is látható volt az URIMURI-ban (Fotók: Kustos Nikolett)

Cs ak nagyvonalakban. Kezdhethetjük mindjárt azzal, hogy végre megvalósult a sokáig csak latolgatott, teljességében meg nem valósult kiadás: az idei budapesti központi Design Hét szatelit-eseményei révén, október első hetében Pécs és Sopron is fontos design-centrumokká váltak, sok jó közönségtalálkozó, műhelylátogatás volt, kiállítások nyíltak a másik két városban is. De a DH már-már hagyományosan legnépszerűbbjei, a saját szervezésű Design

Túrák is átlépték Budapest városhatárát, a kibővült úti célok között ott találhattuk Ajkát, Pécsét és Herendet. A Hét központi kiállítása a budai oldalra költözött: a Várkert Bazár déli Palotaépületében várta a látogatókat. *Átvitt Értelm*, így hangzott most a Hét szlogenje, ehhez kapcsolódott a központi kiállítás, amelyen a vendég Hollandia kortárs alkotóinak világát ismerhettük meg. A konceptuális jellegű, analízáló design jelent meg a maga teljességében, a „hagyományos” formatervezés és a technológia kapcsoló-

dási pontjait mutatva meg (kurátor: Szemerey Samu). Tehát újra a hollandok (2004-ben nagyszerű plakátokkal voltak jelen, 2008-ban Marcel Wanders személyében), a szárvendég Jurgen Beyjel, aki az Octogonnak exkluzív interjút adott. Új helyszínre, a Bálna/Új Budapest Galériába költözött a 10. Madeinhungary + a 3. MEED közös kiállítás, ahol az egyes funkciók és műfajok közötti határok feloldását (a kiállítás címe: *Határtalan design*), új kapcsolatok létrejöttét szemléltették a kiállított tárgyak, képzőművészeti munkák.

A budapesti Design Hét *Design a kirakatban* című kirakatversenyének győztese az *AB Concrete Design stúdió* (Boldog Anita) lett; néhány tárgy a kirakatból

A Kiscelli Múzeum különleges hangulatú templomterében lírai papír installációt láthattunk. Szigeti Zsófi és Bánlaki Kata az építési folyamatot a kiindulóponttól az építéssel át a bontásig dokumentálták. (Fotó: Danyi Balázs)

FLORA LIGHT 50. Juhász Ádám virágformájú függesztékei (műanyag és fehérre szinterezett alumínium) / *Határtalan design* című kiállítás / madeinhungary + MEED / Új Budapest Galéria; a kiállítás egészen november 23-ig megtekinthető

Veronika Paluchová (Szlovákia): Fából készült kabinetszekrény a *Dolce vita* sorozatból / *Határtalan design* / madeinhungary + MEED

Pannonhalmi Borecetek / Design Management Díj 2014 / Elismerő oklevél / kiállítva: Budapesti Iparművészeti Múzeum

Dori Tomcsanyi 2014/15 Ősz/Tél kollekció / Magyar Formatervezési Díj 2014 / termék kategória díjazottja / kiállítva: Budapesti Iparművészeti Múzeum

Átvitt értelem / a budapesti Design Hét nyitókiállítása a Várkert Bazárban

Dudás Andrea: *Európa*, vegyes technika, 2014. „Kelet és Nyugat határán élő Európa, elhagyja szülőföldjét. Malaca hátán kilovagol új életet kezdeni...” / *Törpék kora* / kortárs művészeti projekt és aukció az Art Marketen / Werk Akadémia + Loffice

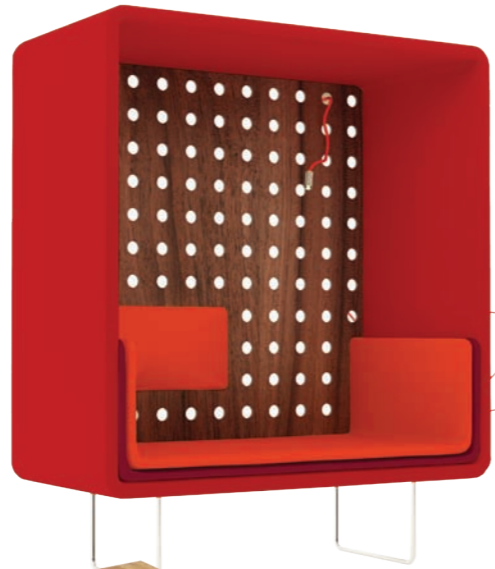
Oláh Sándor ötvös, iparművész új, szabadon álló, mobilis jellegű ülőegységből, fatárolóból és kerti sütőből álló, zártszelvényből készített sorozata / *Határtalan design* / madeinhungary + MEED

LOOP kollekcio: 60-70 éves pihenőszék-vasvázak upcyclingja Kele Sára forma- és Újszászi Tünde textiltervezők közreműködésével / Möbelkunst

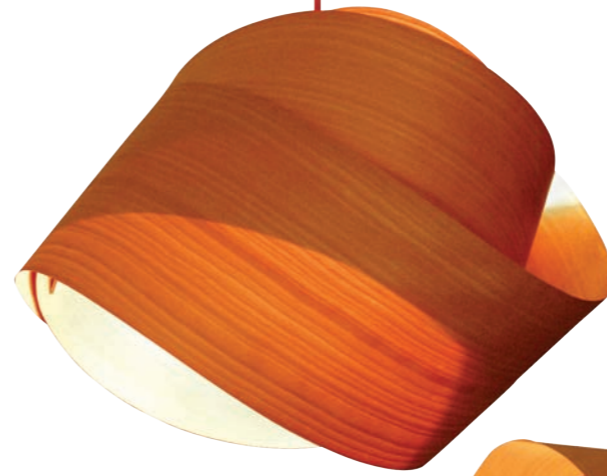
Helena Dařbujánová (Csehország): *Lola*, mobilis női buoár / Határtalan design / madeinhungary + MEED

Szikszi László: SIXTEMATIC komód / Határtalan design / madeinhungary + MEED (Loft Interior)

Jakub Pollág és Václav Mlynář (deFORM, Csehország): *LASVIT* (Transmission) kollekcio üveg-fa-fém kombináció / Határtalan design / madeinhungary + MEED

Pongrácz Farkas & Albert Virág (Blum&Wolf): *Möbio*, függeszték, fafurnérből / Határtalan design / madeinhungary + MEED

Pongrácz Farkas & Albert Virág (Blum&Wolf): *Angel pillow*, függeszték / Határtalan design / madeinhungary + MEED

Juhos Lehel: *Masina*, nagyobbítható étkezőasztal padokkal (fa x acél) / Határtalan design / madeinhungary + MEED (Loft Interior)

Szentirmai-Joly Zsuzsanna, Pyka Zsolt: *LAOKOON*, mozgó szövet / Határtalan design / madeinhungary + MEED

ÁTLAGOS HOLLAND

Szépvolgyi Viktória
interjúja Jurgen Beyjel

Futurista, vagy csak szabadelvű álmodozó? Jurgen Bey, holland tervező hosszú utat járt be a családi kocsmától, az eindhoveni Design Akadémián és a világ legnevesebb

katedráin át a díjakkal elismert projektekig.

2002-ben alapította meg az építész Rianne Makkinkkal közösen irodáját, amelyben tájtervezési, építészeti, belsőépítészeti és formatervezési feladatokat is végeznek. Ma a kritikai design szószólójaként tartják számon. A Design Hét alkalmából Budapesten járt Jurgen Bey, aki a beszélgetés és a gondolkodás minden szintjét felforgatta váratlan asszociációival.

Hogy képzeled el a jövő belső tereit?

Folynak diskurzusok a belsőépítészet, az építészet, a tájépítészet mibenlétéről, jövőjéről, de Hollandiában például rengeteg az üres épület, és az is egy érdekes kérdés, hogy mit kezdünk ezekkel, mert ez is a jövőről szól. Szerintem a tájtervezés a legmegfelelőbb szakmai megközelítés erre.

Mire gondolsz, amikor azt mondja tájtervezés?

Nehéz szavakba önteni. Számomra a táj egy olyan tér, ami az ember jelenléte nélkül is létezik. Vegyünk egy erdőt például, ami mindig is létezni fog a maga életciklusával, az embertől függetlenül. Most a Terminal étteremben ülünk, ahol székek és asztalok vannak. Érezhető rajta, hogy nem tájként épült, hanem a funkcióra. (Terminal, Octagon 2014/6)

Ha azt mondaná önnek az étterem üzemeltetője, hogy alakítson ki ebből a térből egy másik éttermet, akkor a végeredmény miben térne el a jelenlegitől, mitől lenne tájszerű?

Azt érezné a vendég, hogy minden körülmények között működik a tér. Például nem visszhangozna, amikor kevesen vannak. Hagyományosan a tájtervezés nem kel versenyre a formatervezéssel vagy az építészettel, mert a projektben vagy az egyik, vagy a másik szaktudásra van szükség. De itt a Terminal étteremben, mivel ez egy megépült környezet, elképzelhető, hogy versenyeznek egymással, mert amíg az építész funkcionálissá teheti, addig a formatervező design feladatnak tekinti, hiszen nincs benne túl sok architektonikus kihívás. Minden szakterület fel tud tenni a saját háttéréből adódóan egy-egy releváns kérdést, és ebben az esetben érdemes megnézni, hogy melyik az a válasz, ami a legjobban felel az adott kérdésre. A kérdések nagyon hasznosak. Most, amikor rendkívül magas a használaton kívüli épületek aránya, első alkalommal történik meg, hogy a különböző szakterületek egymással versenyeznek. Számomra ebben nem is a verseny a lényeges, hanem az, hogy hol van a megfelelő minőség. Ha a belsőépítészetet, mint kifejezést használod, a legtöbben azt gondolják, hogy stílusjáték, annak a térnek a kialakítására, amit az építész gondolt végig és tervezett meg, így a belsőépítésznek csak annyi a dolga, hogy hozza a színpalettáját. Szerintem egyáltalán nem ezt jelenti a belsőépítészet!

Mi a belsőépítészet valódi jelentősége?

Erre mondtam el a MOME-n tartott előadásomban azt a példát, amikor Londonban a Royal College-ban tanítottam. Kocsival elmentem a lakásomból a reptérre, és az autó szélvédőjét, mint képernyőt néztem. Aztán a reptéren a lobbiban ültem, majd felszálltam a repülőre, amire egy csőszerű térélményen, a folyosón át vezetett az út, és a repülőn megint egy zárt térben voltam. De itt már annyira kicsi az ablak, hogy ki sem láttam. Landolás után folytatódott a történet, és a metrón ültem... Kabát nélkül, csak egy zakóban utaztam, mint mindenki más, mert előre tudtam, hogy végig csak belső térben leszek. Annyira sok időt töltünk belső térben, hogy a belsőépítészet szükségszerűen nem csak egy színpaletta megfelelő kezeléséről szól. És ha nincs a külső tér látványa, amit megélhetnénk, akkor milyen legyen a belső tér látványa e helyett?

A kutatói és filozofikus megközelítés, amivel szemléli a környezetét és a projekteket, hol válik kézzelfogható tervvé? Hiszen a projekt egy adott pontján mégiscsak székek és asztalok kerülnek a térbe.

Folyik már a beszélgetés arról, hogy inkább ülve vagy állva kellene-e dolgoznunk. Az iskolákban már van arra példa, hogy a diákok állnak az osztályteremben, mert sokkal egészségesebb, élénkebb így a koncentráció. Székek? Nem is tudom. Nyilván szükség lesz a későbbiekben is székekre, de megjelennek majd új megoldások. Ha megnézed a fiatalokat és azt, hogy általánosságban hányan élnek ma az interneten, a képernyőn, valamint, hogy ez a képernyő egyre nagyobb teret nyer a társadalmunkban, a látásról, észlelésről, percepcióról alkotott elméletünk meg kell, hogy változzon. A Google Glass esetében is a valóságra reagálsz, de egy képernyőn keresztül. És mindez azt jelenti, hogy újra fel kell találnunk a városi tájat, ami egy bizonyos módon fog csak létezni: a kijelződön.

Mindez nem rémíti meg önt?

Egyáltalán nem. Elképesztően izgalmas, hogy mennyi új lehetőséget hordoz ez a tendencia.

És az izoláció, ami a virtuális világgal és a felgyorsulással jár?

Izoláció? Soha a történelemben még senki nem beszélt egymással annyit, mint mi. Az emberek folyamatosan kommunikálnak. A csend nem létezik többé. Nézz körbe a metrón! 10 emberből 7 biztosan a telefonján dolgozik, és azon keresztül kommunikál épp. Sms-eznek olyan új szavakkal, sőt, betűkkel, amelyek helyettesítik a korábbi szavakat, mert az előző kifejezéseink túl lassúvá tették az elektronikus kommunikációt. Kifejlődött egy új nyelv, ami gyorsabb a beszélt nyelvnél!

Az előadásában saját fejlesztést mutatott be, ami egy kapszula, és autóként oda gurul, ahová kell, valójában egy mozgó munkaállomás. Világszinten tendencia a nyitott irodák és az egyterű coworking irodák térnyerése, ahol a munka hatékonyságát segíti, hogy az emberek közvetlenül egymáshoz szólhatnak, kötetlenebbül kommunikálhatnak. Az ön által bemutatott bútor és a közösségi irodák trendje ellentétes.

Amit említ, az épp a számítógépre és az internetre való reakció. Ezek az irodatípusok addig nem léteztek, amíg nem voltak a technikai eszközök megfelelően széles körben elterjedtek, hogy segítsenek a megbeszélések lebonyolításában bennünket. Ugyanilyen példa a közösségi kerékpárhálózat, amiből itt is van már Budapesten. A '70-es, '80-as években megpróbálták ezt Hollandiában bevezetni, de kudarcot vallottak, mert a technológia nem tartott még ott, hogy képes legyen kezelni a bicikliket. Mára ez megoldott. És ide tartozik az is, hogy egy városban a látvány 75%-át az autók határozzák meg, a lehető legtöbb területen – amit szép parkokkal, padokkal alakíthatnánk ki, az autóknak biztosítunk parkolóhelyet. Az autók pedig a fejlődéstörténet során horizontálissá váltak, és manapság nem csak hosszúak, de magasak is. Ha az autópályán mész, nem látsz keresztül a kocsikon többé. De képzeljük csak el, hogy milyen lenne, ha állnánk az autóban! Mennyivel többet látnánk!

Fotó: Mohai Balázs

Az előadásában említette, hogy nem húzott egyetlen vonalat sem, mióta a saját design stúdióját vezeti. Hogy működik együtt építészekkel és formatervezőkkel, akiknek a megközelítése szükségszerűen praktikusabb, mint az ön mindent megkérdőjelező, filozofikus karaktere?

A szakterületek határai kitolódtak, és a rajzok valójában a rajzok absztrakciói. Nem technikai jellegűek, mert az a céljuk, hogy az építészet minőségét mutassák meg. Az építész egy átfogó képet lát maga előtt, a formatervezőt pedig az anyagok és a tárgyak kötik le, ezek egyszerűen összeérnek. Az egyik ember foglalkozik a praktikus részletekkel, a másik pedig szárnyal a gondolatokban, és ez a modell nagyon jól működik.

Azt mondják önről gyakran, hogy kritikus természet. Bennem az vetődött fel, hogy nem is kritikus, hanem inkább szabad elme, akinek az asszociációi szokatlanok.

Ha a kritikus azt jelentené, hogy megkérdőjelezed, hogy a dolgok miért úgy vannak, ahogyan, akkor valóban kritikusnak nevezném magamat. De ha azt nevezzük kritikusnak, amikor valaki negatívan nyilatkozik, akkor egyáltalán nem sorolnám ide magam. És ha már kritikusnak tartanak, hadd jegyezzem meg, hogy Indiáról gyakran azt mondják, hogy egy fejletlen ország, pedig szerintem nagyon is fejlett bizonyos területeken, amelyekről mi semmilyen tudással nem rendelkezünk. Az iskolákban csak olyan értelemben beszélünk az intelligenciáról, ami alatt az emberek gyors memorizációs képességét

Conceptroom, 2014

Demonstráció a tilburgi (Hollandia) Textil Múzeum és a Studio Makkink & Bey közös kiállításán; Conceptroom, 2014

értjük. De soha nem esik szó a társadalmi intelligenciáról, praktikus intelligenciáról, gazdasági intelligenciáról. Pedig megkezdődhetne a diskurzus ezekről is, akár a kézművészetben és a mesteremberek tudásában rejlő intelligenciáról. És akkor azt is mondhatnánk egymásnak, hogy „ne menj egyetemre, mert ott csak elméleti tudást szerzel! Láss hozzá egy mesterséghez és dolgozz a kezdeddel!” Miért kellene ezt lenéznünk?

Van olyan a családjában, aki kézművesként dolgozott?

Nincs. A szüleimnek volt egy kocsmája, ahol szombat esténként 500 ember ivott sört és hallgatott hard rockot. Teljesen ellenkező területről jövök. De most, hogy analizálgatom a dolgokat, rájöttem, hogy nem is annyira különbözik az életem az apámétól. Ő mindig fiatalok között volt, sokat kommunikált és gondolkodott arról, hogy mit is kéne csinálni.

Mit tesz olyankor, amikor a tervét az olcsó kínai gyártásra hivatkozva nem akarják kézzel készíttetni a megrendelők?

Néha nyerünk, néha veszítünk. Van egy olyan holland kifejezés, hogy a megrendelő a király. Ebben én nem hiszek. Sőt, a vásárló sem a király. Ez egy alkudozás, amin időt veszítünk én és a mesterembereim. Kérdezem, hogy akkor tényleg megéri? Ez egy örök harc. És mivel az enyém a szakmai felelősség, meg van a jogom arra, hogy szembe menjek időnként mások akaratával.

Gyerekként is kitűnt a kortársai közül a szokatlan gondolataival?

Ennek épp az ellenkezője igaz. És ma sem gondolom, hogy radikális lennék. Egy középszerű holland fazon vagyok. Teljesen hagyományos gyerekkorom volt, a középosztály tagjaként nőttem fel. Talán ez az oka annak, hogy mindabban, amivel foglalkozom, mediátor szerepet töltök be. Mert nem tudom megfelelően kifejezni a dolgokat. A projektjeinket sem tartom annyira különösnek, sőt, teljesen átlagosnak mondanám őket.

Mit csinál Rianne Makkink a stúdióban, melyiküknek mi a szerepe?

Időnként közösen dolgozunk és időnként egymástól függetlenül. Nekem az tetszik a mindennapi életben, hogy félúton van a rend és a rendetlenség között. Ugyanígy van a stúdiókkal is. Vannak pozíciók, adott a mi szerepünk az egész rendszerben, és a dolgok az egyik embertől átkerülnek a másikhoz, de nem feltétlenül a legpraktikusabb módon. Nem úgy, mint egy strukturált csapatmunkánál, ahol mindenki tudja, hogy ő személy szerint milyen feladatért felel. Kicsit olyanok vagyunk, mint egy flipper. Bedobjuk a labdát és sokat lökdössük, mire kijön belőle a végeredmény. A határidőkben pedig az a szép, hogy csak egy végső dátum van.

Hányan dolgoznak az irodában?

Most egy kicsit összehoztam a cég, 6 alkalmazottal dolgozunk, és projektalapon, külsős formatervezőkkel.

Hogy kapcsolódnak össze azok a látszólag egymástól teljesen különböző témák az agyában, mint a kortárs tánc és a takarítás például?

Folyamatosan felteszem magamnak a kérdést, hogy miért vannak úgy a dolgok, ahogyan. Mindig a létezésére gondolok és nem a nemlétére. Nem azért hivatkozom a természetre, mert azt gondolom, hogy a természet jobb, mint a kultúra. Hanem azért, mert a természet létezése megkérdőjelezhetetlen, tehát működik, és ezért meg van a maga minősége is. Ugyanez a helyzet a takarítással. Amikor Indiában utazgattam, találkoztam helyi emberekkel és láttam azt, ahogyan élnek, akkor azt éreztem, hogy ha egy országban ennyien élnek, akkor nem mondhatod azt, hogy ez rossz. Hiszen nem lenne ennyi lakos, ha egy élhetetlen hely lenne, így azt kell mondjam, hogy megvannak Indiának is a minőségei. Ugyanígy a porral. Annak is meg kell legyen a maga minősége. Ezért feltettem azt a kérdést, hogy mi a por minősége és lehetősége? Vagy gondoljunk csak arra, hogy mi a szépsége annak, amikor valaki hegedűn játszik? Miért annyira szép hangszer a hegedű? Nem lehet, hogy csak a hangja miatt. A vonóját

The Cheese Maker, 2014 (Imperfect Design)

használva a gravitáció ellen küzdesz, rajta egy ló szőre, aminek egy ló farkán kellene lennie, de most a vonóval mozgatod, és mivel nagyon könnyű, szinte nincs ellenállása, tehát kizárólag a mozgás teljes kontrollálásával tudsz hangot kicsikarni a hangszerből. Egy asztalt nagyon könnyű vinni, hiszen az ellenállásánál fogva kellően súlyos darab. Viszont, amikor valami ennyire pehely könnyű, akkor nagyon nehéz megtartani, hiszen egy apró mozdulat elég ahhoz, hogy más történjen, mint amit szeretnénk. Ez is egy minőség. És ez ugyanaz, mint a tánc. Ha egy jó takarítót nézel, akkor ugyanezt láthatod. Látod rajta, hogy évek óta csinálja és profi, vagy csak azért csinálja, mert most épp ezt kell csinálnia. A hatékonyságról szól a mozdulat, ami szintén igaz a táncra.

Hogy következik ebből, hogy mitől lesz jobb a város?

Ha a táncosokat veszed, ki ismerné jobban a tér, a viselkedés, az egymástól való távolság, a cselekvés fogalmát, mint ők. Így a legjobb, ha az ő segítségével találsz fel újra a közösségi tereket, a helyett, hogy teóriák és szabályok mentén terveznél, mintha arról írnánk egy listát, hogy „csináld ezt, csináld azt, legyél kedves az emberekhez”, stb. Te jó ég, hány szabály! Tényleg, 100 szabálynak meg kéne felelnem? És ha még 10 szabályt hozzáírunk, akkor attól kellemesebbek lesznek a közttereink? Mert körülbelül ez a helyzet. Vagy inkább a táncot nézed és megfogalmazódik benned, hogy ez az, amit akarsz! Ezt csinálom. Keresem a minőséget és úgy cselekszem, hogy mindazt, amit megfigyelek, összekombinálom. Itt van a kapcsolat azzal, ahogyan dolgozom. És ehhez kapcsolódik az is, hogy milyen háttérből jövök, hiszen a kocsmá, az egy társadalmi szintér, ahol minden az interakciókról szól. És jelenleg az én interakcióm a fizikai dolgokkal valósul meg, ami nagyon hasonló ahhoz, mintha egy bárban dolgoznék. Megfigyeled azt, aki a sarokban áll és abból, ahogyan néz, tudod, hogyan érzi magát: épp rendelne, vagy inkább nem.

Van kedvenc könyve?

Alig. Én a televízió generáció tagja vagyok. Kétféle útja van a tanulásnak. Az egyik, hogy a könyvtárba mész és célzott kutatással, olvasással, megszerzed azt a tudást, amit akarsz. Ebben az esetben te uralod a realitásokat. A televízió generáció, ami alatt nem klasszikus értelemben vett generációt értek, hanem egy attitűdöt, azt jelenti számomra, hogy ülsz, és hagyod, hogy elteljen egy este. Nincs uralmad felette, hogy mit látsz, egy programozott helyzet része vagy, bizonyos mennyiségű csatornával, és a csatorna oda visz, ahová. Aztán a nap végén átgondolod, hogy mi mindent láttál, milyen minőségeket, és összekapcsolod a dolgokat. Ez egy másik út. Nagy a különbség a kettő között.

Hogyan valósítható meg a területek kooperációja és a szakterületek kitágítása a legjobban ön szerint?

Ha a film végét megnézzük, mindig gigantikus a stáblista. Pont ugyanez a helyzet az építészettel. Rengeteg emberrel kell együtt dolgoznod, óriási az időnyomás, de a filmrendező mégis képes a filmet

A Camper cipőboltja, Lyonban, 2012

A Blue Pottery sorozat, 2014 (Imperfect Design)

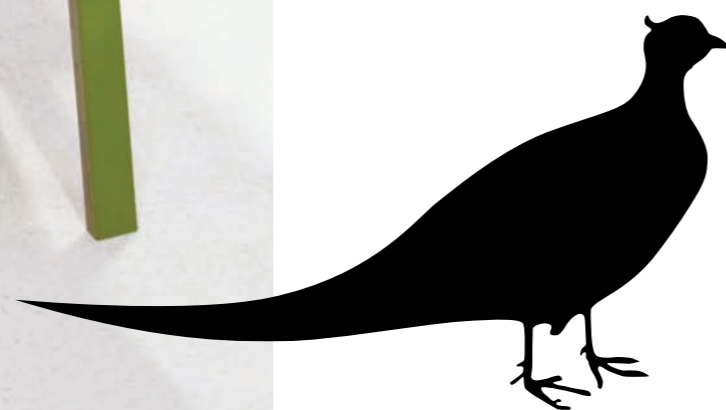
Birdwatch Cabinet Boy, 2003

Tree-trunk bench, 1999 (droog design)

A Boijmans van Beuningen Múzeum számára tervezett, asztalokból, állványokból és festőállványból álló sorozat darabja, 2012

egyben tartani. A filmesek egy olyan rendszert fejlesztettek ki, ami nagyon jól működik. Az a kérdés, hogy a filmes szabályok vajon működnének-e építészeti környezetben? El tudnám képzelni, hogy ennek létjogosultsága van. Ugyanígy érdekes volna, ha a kivitelezési tervdokumentációt, egy író készítené el: irodalmi szövegek töltenék meg műszaki rajzok helyett! És azt mondanánk a kivitelezőnek, hogy „minden este olvasd ezt a könyvet, mielőtt aludni mész”. Persze a végeredmény egy teljesen másik épület volna, hiába szerepelne benne minden arról részletesen, hogy milyen lesz majd a ház. Az interdiszciplináris beszélgetésben sok lehetőség rejlik, mert a filmrendezésből vagy az írásból is meríthet az építész.

Ha azt a szabadságot nézem, ami a szavaiból és a tárgyaikból tükröződik, akkor a '60-as évek experimentális projektjei jutnak eszembe, az Archigram, a sétáló házak, a CoopHimmel(l)au első kísérletei, és hasonló avantgárd kezdeményezések. Inspirálták ezek önt?

Az elméleteim történeti háttérét nem ismerem. Ezt nem érzem kellemetlennek. Pár éve hallottam először életemben azokról a mozgalmakról, amiket említ. Ledöbbsentem, aztán rájöttem, hogy ezeket már láttam korábban, de azt hallva, hogy az írógéppel rajzoltak az irodát nyitott térként képelték el, vagy a háztáji gazdálkodást beemelték az építészetbe, mint egy releváns témát, akkor azt gondoltam, hogy „Jézusom! Ezek épp azok a témák, amikkel én is foglalkoztam, és én ugyanezekre a következtetésekre jutottam, hasonló ötletek mentén!” Persze mivel más generációhoz tartozom, a végeredmény kicsit eltérő, de nagyon boldogá tett, amikor láttam ezeket. Azt jelezte, hogy jó vágányon vagyunk. És mondhatja, hogy talán jobb eredményeket érhattünk volna el, ha én ezt már korábban ismerem, de ezt kétkeltem. Valójában, fel akarod fedezni magadtól a dolgokat, mert minden, amit már tudsz, az teher is. Ez a baj az oktatással is, ami önmagában jó, hogy van, de képletesen szólva, meg kell fizetni az árát. Az oktatással levágsz olyan hajtásokat, amik mindörökké elvesznek. Az is nagyon hasznos, ha azt gondolod, hogy nem tudsz semmit, mert így minden projekt egy újakezdés. Ez egészségtelen persze, mert örök bizonytalanságban élsz, ami nagyon árt a szívnek, és elveszett vagy. Így ennek is meg van az ára.

Ear chair, 2001 (Prooff)

WELCOME

MOSZKVA APÁCSKA

Door 19, a show folytatódik

Szöveg **MOLNÁR SZILVIA**
Építész **LANA GRINEVA**
Fotó **KIRILL OVCHINNIKOV**

Ami Berlinnek a Mitte, New Yorknak Williamsburg, az Moszkvának a Jauza partja. Vagyis itt, a Moszkva folyó városi csatlakozású mellékfolyója mentén formálódik a metropolisz kulturális központja, úgy 510 hektáron, részben a meglévő épületállomány felhasználásával, a moszkvai városi önkormányzat döntése alapján. Ez persze

csak a keret, amit illik és kell is kitölteni, az összetevők egyike a parton álló, jelenleg szinte még lakatlan téglahomlokzatú lakóház, amelynek penthouse szintjén nagy dolgok történtek idén tavasszal. A 9 méteres belmagasságú, jórészt egyterű belsőben, az új trendekkel

karcsú szerkezeti elemekkel megépített mezzanine-nel. Aztán mindehhez adj csipetnyi top designt (pld.Eames-, Emeco székek, pálcs skandináv) és DIY-elemeket. Majd öntsd nyakon az egészet kortárs nemzetközi és orosz képzőművészettel. Láthatók voltak itt David LaChapelle Andy Warhol munkák után készült portréparódiái, Jonathan Meese expresszív festményei, és volt fényinstalláció Jenny Holzertől is. De érdekes módon a jelenlegi orosz kormány által nem éppen támogatott Kék Orrok street art csoport egyik tagjától, Dmitrij Bulnyigin-től is futott végtelenített videoinstalláció (Spider 2.0). A folytatás szerintünk garantált.

együtt rezegve, pop-up mód, mindössze 4 hétre nyílt meg a *Door 19*. Étterem és művészeti galéria, pre-parti bár kombója lett a hely, Michelin-csillagos szakácsokkal, köztük a molekuláris gasztronómia legjobbjai. Olyan sikeres hónapot zárt a Door 19, hogy a működtető ArtKvarttal csoport úgy döntött, némi enteriőr-átalakítással, de újráz. Az ötlet bevált, a nyitva tartás 6 hete alatt állítólag úgy 12 ezren jártak a szórakozóhelyen. Lana Grineva, a belsőépítész sikerreceptje pofonegyszerű: végy egy tágas, nagy üvegfelületekkel körített, elhagyott láttatott helyszínt. Nyers téglafalakat, betonfödémeket, növeld az összterületet

Belsőépítész:

Lana Grineva (P. H. D Studio),
ArtKvarttal team

Art Works:

Damien Hirst, George Condo, Jonathan Meese,
Tim Noble, Sue Webster, Jenny Holzer,
Dmitrij Bulnyigin, Electroboutique

Alapterület:
460 m²

WAVES 2013 ASZTAL

Forgalmazó:
MrB Exclusive Beton Kft.
www.exclusivebeton.hu

A Waves 2013 névre keresztelt asztal egy fiatal designer: Kovács D. Barna tervei alapján valósult meg. Ez az egyedi és különleges forma magában hordozza Zaha Hadid-féle lágy vonalvezetést ügyesen kombinálja az üveget a betonnal. A különleges anyag letisztult formába öntve, a minimal design jegyében ékszerként díszíti a lakást. Kapható: fehér, szürke, antracit, fekete színben.

Design: Kovács D. Barna
Funkció: dohányzóasztal
Anyag: UHPC (Ultra High Performance Concrete/ultra nagy teljesítőképességű beton)
Ár: 360 000 Ft

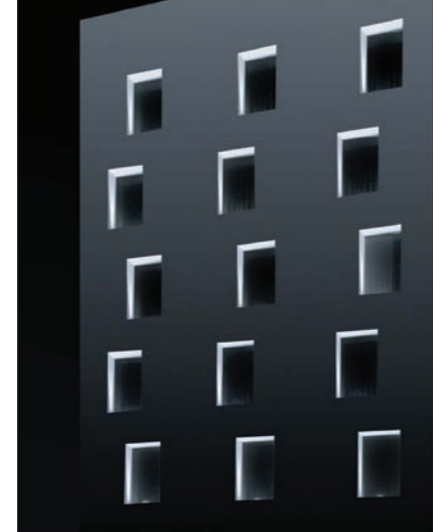
GABOO

Gyártó: Delta Light
Forgalmazó: be light!
www.belight.hu

A frankfurti Light+Buildingen látatta első ízben a közönség a Delta Light új design lámpáját. A LED-es GABOO formája ütős - egy lyuggatott gömbről van szó, ami már önmagában is látványos, bekapcsolt állapotban pedig izgalmas effektusokat eredményez a testből kilépő fény. Fali és függesztett verzióban debütált, a fali típus fehérben, a függesztett fehérben és fekete-ben is megjelenik.

Funkció: oldalfali / függesztett lámpatest
Anyag: alumínium
Ár: 149 720 Ft
A lámpatest beépített LED-fényforrást tartalmaz.
Energiaosztály: A, A+, A++

↑01

SHAPE

Gyártó: SIMES
Forgalmazó: be light!
www.belight.hu

A SIMES új LED-es fejlesztésével jelentősen leegyszerűsíti az ablakok vizuális kiemelését. Mindössze egy, azonban annál precízebben megtervezett lámpatestre van szükség, mely a párkányra helyezve egyenletesen teríti be fénnel, „keretezi” be ablakot. Elegáns megoldás, alacsony, 4,5W-os energiafelhasználás. A terméket RED DOT 2014 díjjal jutalmazták.

Funkció: ablakkeret kiemelő lámpatest
Anyag: alumínium
Ár: 80 730 Ft
A lámpatest beépített LED-fényforrást tartalmaz.
Energiaosztály: A, A+, A++

↑02

ALLSTAR

Gyártó: VITRA
Forgalmazó: do work!
www.dowork.hu

Emblematikus és megnyerő külső - az Allstart pár hete mutatták be a kölni Orgatec kiállításán. Az irodai szék biztonságot és nyugalmat sugall designjával. A tervező, Konstantin Grcic célja, hogy napjaink rohanó irodai világát ellentozozza a termék nyugodt formavilágával úgy, hogy mindeközben valamennyi szükséges funkciót magába foglal - innen az Allstar név is.

Design: Konstantin Grcic
Funkció: görgős munkaszék
Ár: 248 030 Ft
2015 első negyedévtől rendelhető

↑03

HEXAGONAL TABLE

Gyártó: VITRA
Forgalmazó: do work!
www.dowork.hu

Alexander Girard a második világháború utáni amerikai formakultúra egyik legjelentősebb személyisége volt, hatszögű asztalát 1967-ben mutatták be a „The Girard Group” kollekció részeként. Az asztal polírozott alumíniumból készül, felülete háromdimenziós háromszög mintákból áll össze. E játékos megoldás oldja az acél ridegségét, nem utolsósorban pedig megtöri a beérkező fényt, és látványos motívumokat vetít a falra.

Funkció: dohányzóasztal
Anyag: polírozott alumínium
Ár: 179 135 Ft

↑05

BROMPTON ÖSSZEHAJTHATÓ KERÉKPÁR

Gyártó: Brompton
Forgalmazó: Brompton Magyarország
www.brompton.hu

A Brompton kerékpár a praktikumot egyesíti a környezettudatossággal, új közlekedési kultúrát honosít meg Budapesten is. A zseniális angol mérnök, Andrew Ritchie 40 évvel ezelőtt született találmányának köszönhetően lehetővé vált, hogy kerékpárunkat tömegközlekedési járművekre is magunkkal vihessük. Összehajtható, könnyű, súlya csupán 9-12,5 kg, mérete rugalmasan variálható. Különleges, mindmáig kézműves technológiával gyártott, személyre szabható kerékpár.

Funkció: összehajtható, kézben is hordozható városi kerékpár
Anyag: acél és titán
Ár: 1000 eurótól
Személyre szabott, kézzel készített termékek, így minden darab egyedi árral rendelkezik

↑06

BURKOLATOK
FUNDERMAX GMBH ST. VEIT / GLAN
Klagenfurti Straße 87-89, A-9300 St. Veit/Glan
TEL.: (+43-0-5) 94940
FAX: (+43-0-5) 9494 4200
E-MAIL: office@fundermax.at
WEB: www.fundermax.at
78. old.

BÚTOR
VITRA BÚTOROK MAGYARORSZÁGI FORGALMAZÓJA – DO WORK
KFT.
1013 Budapest, Lánchíd utca 7-9.
TEL.: (+36-1) 489 3860
MOBIL: (+36-30) 248 2342
FAX: (+36-1) 212 8339
E-MAIL: dowork@dowork.hu
WEB: www.dowork.hu
B2, TRAFIK

POINTZERO
1025 Budapest, Szépvölgyi út 92/g.
TEL.: (+36-1) 202 4248
FAX: (+36-1) 247 0768
E-MAIL: pointzero@pointzero.hu
WEB: www.pointzero.hu
3. old.

DESIGN
BROMPTON MAGYARORSZÁG
TEL.: (+36-1) 488 0050
E-MAIL: info@brompton.hu
WEB: www.brompton.hu
TRAFIK

ÉPÍTŐIPAR, MAGASÉPÍTÉS-VASBETON SZERKEZETÉPÍTÉS
CLC-CONSTRUCT ÉPÍTŐIPARI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT.
1105 Budapest, Téglavető u. 3.
TEL.: (+36-30) 510-7071
FAX: (+36-1) 471-9226
E-MAIL: csendes.zsolt@clc-construct.hu
WEB: www.clc-construct.hu
50. old.

DESIGN-BETON GYÁRTÁS
MRB EXCLUSIVE BETON KFT.
2051 Biatorbágy, Hochwart M. u. 23.
TEL.: (+36-30) 488-3979
E-MAIL: info@exclusivebeton.hu
WEB: www.exclusivebeton.hu
TRAFIK

GENERÁLKIVITELEZÉS, BONYOLÍTÁS
FIT-OUT INTERNATIONAL KFT.
1038 Budapest, Révész utca 25.
TEL.: (+36-1) 705 8773
FAX: (+36-1) 705 8776
E-MAIL: info@fitout.hu
WEB: www.fitout.hu
1. old.

HOMLOKZATI NYÍLÁSZÁRÓK GYÁRTÁSA ÉS ÉRTÉKESÍTÉSE
JANKÓ FAIPARI ÉS KERESKEDELMI KFT.
7900 Szigetvár, Damjanich utca 6.
TEL.: (+36-30) 561 2841
FAX: (+36-73) 510 286
E-MAIL: jankopeter@jankokft.hu
WEB: www.jankokft.hu
51. old.

INTELLIGENS VILÁGÍTÁSI MEGOLDÁSOK
LUMENTRON ELECTRONIC KFT.
1025 Budapest, Szépvölgyi út 146.
TEL.: (+36-30) 636 2861
FAX: (+36-1) 325 8031
E-MAIL: lumentron@lumentron.eu
WEB: www.lumentron.eu
51. old.

NYÍLÁSZÁRÓK
ESSMANN HUNGÁRIA KFT.
1047 Budapest, Baross u. 99.
TEL.: (+36-1) 412-0660
FAX: (+36-1) 359-7770
E-MAIL: essmann@essmann.hu
WWW: www.essmann.hu
43. old.

SZANITEREK, FÜRDŐSZOBA-FELSZERELÉSEK
HANSGRÖHE KFT.
1139 Budapest, Forgách utca 11-13.
TEL.: (+36-1) 236 9090
FAX: (+36-1) 236 9098
E-MAIL: info@hansgrohe.hu
WEB: www.hansgrohe.hu
B4

TÁVFELÜGYELET, VAGYONVÉDELME
ARGUS-SECURITY VAGYONVÉDELMI KFT.
1024 Budapest, Lövház u. 7-9.
TEL.: (+36-1) 224 7860
FAX: (+36-1) 224 7868
E-MAIL: info@argus-security.hu
WEB: www.argus-security.hu
51. old.

VILÁGÍTÁSTECHNIKA
DELTA LIGHT, SIMES TERMÉKEK MAGYARORSZÁGI FORGALMAZÓJA – BE LIGHT KFT.
1025 Budapest, Szépvölgyi út 146.
TEL.: (+36-1) 438 0748
FAX: (+36-1) 325 6266
E-MAIL: belight@belight.hu
WEB: www.belight.hu
2. old.

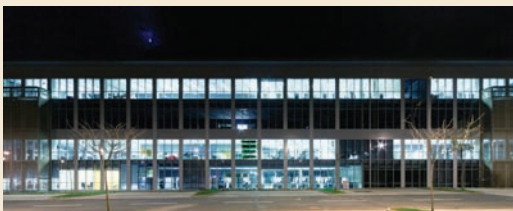
OCTOGON ONLINE
WEB: www.octogon.hu
ÉPÍTÉS-FÓRUM
WEB: www.epiteszforum.hu

Következő lapszámunk tartalmából

Nagyon sok asszociáció látott napvilágot a világsajtóban Frank Gehry legújabb, október végén, Párizsban átadott épületének, a Louis Vuitton Alapítvány főhadiszállásának formai sajátosságai okán. Bernard Arnault iparmágnás számára a Bois de Boulogne park szélére épített, hol imbolygó vitorlás hajónak, hol pedig lebegő üvegfelhőnek titulált épületről cikket közlünk következő számunkban.

„A Várbazár újraélesztésével persze nem ér föl, de annak jótékony hatását folytatja a Duna-parti panoráma új eleme, a kibővített és megújult Rudas Fürdő. A reprezentatív sétakert harmóniája, kitaruló szépsége magabiztosan uralja a városképet, a Rudas viszont sokoldalú, izgató élményeket sejtet.” (részlet a Rudas Fürdő korszerűsített déli szárnyát bemutató, elemző írásból, melynek szerzője Götz Eszter építészettörténész)

Ősszel temérdek iroda-átadáson jártunk, a high-techtől a luxus-részletekkel, kellékekkel kialakítottban egyaránt. A látottakról szakmai összeállításokat mutatunk be, a válogatásban egyebek mellett az Il Bacio di Stile irodái (Szegő Gábor, Hitka András), a MOL-é (Kovács Csaba) és a National Instruments debreceni irodája (MadiLancos Studio) szerepelnek.

„A Time magazin szerint Giulio Cappellini a designvilág tíz legbefolyásosabb személyiségeinek egyike. A családi bútörüzemet 1979-ben vette át, és indította el a Cappellini márkát a világ-hír felé.” Az Octogon magazin szerzője, Bán Dávid, exkluzív interjút készített vele.

be light!

H-1025 Budapest
Szépvölgyi út 146.
www.belight.hu

Groupama Aréna //
Világítástechnikai
megoldások a be light!-tól

 DELTALIGHT®
pure lighting pleasure.

SIMES
luce per l'architettura

FOSCARINI

DE MAJO

CARPYEN
creativity concept

FLOS

hansgrohe

Hansgrohe Logis: **lekerekített vonalak** **minden méretben**

